

**Комисия за енергийно и водно регулиране (КЕВР)
България**

**Годишен доклад
до Европейската комисия**

юли 2025 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

1.	ПРЕДИСЛОВИЕ.....	4
2.	ОСНОВНИ ПРОМЕНИ В ПАЗАРИТЕ НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ И ГАЗ	6
2.1.	Оценка на развитието и регулирането на пазара.....	7
2.2.	Доклад за изпълнението на пакета за чиста енергия.....	16
3.	ПАЗАР НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА ЕНЕРГИЯ.....	16
3.1.	Регулиране на мрежата и техническо функциониране	16
3.1.1.	Отделяне.....	16
3.1.2.	Разширяване и оптимизация на мрежата	17
3.1.3.	Мрежови тарифи.....	17
3.1.4.	Регулиране на сигурността и надеждността	20
3.1.5.	Мониторинг на баланса между търсене и предлагане	21
3.1.6.	Трансгранични въпроси.....	23
3.1.7.	Изпълнение на мрежовите кодекси и насоки.....	25
3.2.	Конкуренция и функциониране на пазара	26
3.2.1.	Пазари на едро	26
3.2.2.	Пазар на дребно	36
3.2.3.	Защита на потребителите и уреждане на спорове	38
4.	ПАЗАР НА ПРИРОДЕН ГАЗ	40
4.1.	Регулиране на мрежата	40
4.1.1.	Мрежови и ВПП тарифи за присъединяване и достъп на клиентите.....	41
4.1.2.	Балансиране.....	42
4.1.3.	Трансгранични въпроси.....	43
4.1.4.	Изпълнение на мрежовите кодекси и насоки.....	44
4.2.	Конкуренция и функциониране на пазара	46
4.2.1.	Пазари на едро	50
4.2.2.	Пазар на дребно	55
4.2.3.	Мониторинг на нивата на цените, нивото на прозрачност, степента и ефективността на отваряне на пазара и конкуренцията.....	58
4.2.4.	Защита на потребителите и уреждане на спорове	60
4.3.	Сигурност на доставките (ако и доколкото НРО има правомощия).....	64

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АСЕР	Агенция за сътрудничество на енергийните регулатори
АУАН	Акт за административно нарушение
БЕТП АД	„Българска енергийна търговска платформа“ АД
БНЕБ ЕАД	„Българска независима енергийна борса“ ЕАД
ВЕКП	Високоэффективно комбинирано производство на топлинна и електрическа енергия
ВИ	Възобновяеми източници на енергия
ВТТ	Виртуална търговска точка
ВяЕЦ	Вятърна електрическа централа
ГРД	Газоразпределителни дружества
ГРМ	Газоразпределителна мрежа
Дирекция „REMIT“	Дирекция „Мониторинг и контрол по изпълнение на Регламент (ЕС) № 1227/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 г. относно интегритета и прозрачността на пазара за търговия на едро с енергия“
ЕЕС	Електроенергийна система
ЕПМ	Електропреносна мрежа
ЕС	Европейски съюз
ЕСО ЕАД	„Електроенергиен системен оператор“ ЕАД
ЕЦ	Електрическа централа
ЗЕ	Закон за енергетиката
Комисия, КЕВР	Комисия за енергийно и водно регулиране
КЗК	Комисия за защита на конкуренцията
КЗП	Комисия за защита на потребителите
НЕК ЕАД	„Национална електрическа компания“ ЕАД
НЛДЕ	Наредба № 3 за лицензиране на дейностите в енергетиката
НРЦЕЕ	Наредба № 1 от 14 март 2017 г. за регулиране на цените на електрическата енергия
НРЦПГ	Наредба № 2 от 19 март 2013 г. за регулиране на цените на природния газ
НПО	Независим преносен оператор
ОПС	Оператор на преносна система
ПДН	Пазар „Ден напред“
ПОИ	Проект от общ интерес
ПТЕЕ	Правила за търговия с електрическа енергия
РИПС ЮИЕ	Регион за изчисляване на преносната способност „Югоизточна Европа“
СЕЕР, CEER	Съвет на европейските енергийни регулатори
СТП	Стандартизирани товарови профили
ФЕЦ	Фотоелектрическа централа
ЦДУ	Централно диспечерско управление
ENTSOE	Европейска мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия
ENTSOG	Европейска мрежа на операторите на газопреносни системи
CEREMP	Централизиран европейски регистър на пазарните участници
PPAT	Лице, организиращо сделки с енергийни продукти на едро по занятие
REMIT	Регламент (ЕС) № 1227/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 г. относно интегритета и прозрачността на пазара за търговия на едро с енергия
UMM	Спешни пазарни съобщения

1. ПРЕДИСЛОВИЕ

През 2024 г. приоритет на Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР, Комисията) в **сектор „Електроенергетика и топлоенергетика“** беше хармонизиране на подзаконовите нормативни актове с действащото европейско и национално законодателство. С оглед промените, свързани с новия пазарен модел, основна задача на Комисията е актуализирането на подзаконовата нормативна уредба. Измененията в Правилата за работа на организиран борсов базар на електрическа енергия разширяват и развиват възможностите на борсовата търговия на електрическа енергия. Приета беше Методика за определяне на цените на балансиращата енергия, която създава стандартни и прозрачни правила при формирането на цената на балансиращата енергия. Създаде се нова Наредба № 6 от 28.03.2024 г. за присъединяване на обекти към електрическите мрежи, която дава нови възможности за развитие на сектора.

В ценовите си решения КЕВР последователно прилагаше балансиран и консервативен подход, отчитащ интересите на всички участници и през 2024 г. цените на електрическата енергия за регулирания пазар останаха без значителна промяна за битовите клиенти, като увеличението е средно с 1,39%. През отоплителния сезон 2024 г. – 2025 г. КЕВР успя да намали пределните цени на топлинната енергия. Намалението на цените е средно с 8,84% спрямо отоплителния сезон 2023 г. – 2024 г. между 2.44% и 14.11%.

Комисията продължи да осъществява регулаторен контрол върху дейността на енергийните дружества. През 2024 г. бяха извършени 22 планови и извънредни проверки в сектор „Електроенергетика“ и 3 проверки в сектор „Топлоенергетика“.

По отношение на постъпилите жалби регулаторът спазва законоустановените срокове за тяхното разглеждане и се произнесе със 793 решения. 206 от жалбите бяха приети за основателни, като на проверяваните дружества бяха дадени задължителни указания за отстраняване на причините.

През 2024 г. дейността на Комисията в **сектор „Природен газ“** се осъществяваше в условията на понижение на цената на природния газ и развитие на пазара. Цените на природния газ през 2024 г. се понижиха спрямо нивата им от 2023 г. средно с 28% в годишен аспект. Положително влияние върху цените на природния газ оказва добрата подготовка на европейския газов пазар за зимата на 2023 – 2024 г.

Комисията продължи дейността си по издаване на лицензии за търговия с природен газ. Лицензирани бяха нови 28 търговеца, с което общият им брой достигна 136. Това допринася за повишаване на ликвидността и конкуренцията на пазара на природен газ. Отчетено е значително нарастване на сделките на различните сегменти на организирания борсов пазар на природен газ на „Газов Хъб Балкан“ ЕАД. Положителна тенденция е продължаващото развитие на газовите мрежи в страната.

Комисията осигури нормативно реализацията на важни за страната проекти в сектор „Природен газ“. През годината Комисията одобри проекти за провеждането на обвързващата фаза от процедурата за добавен капацитет на „Булгартрансгаз“ ЕАД и на „Ай Си Джи Би“ АД (съвместно с гръцкия регулаторен орган за енергия, отпадъци и води). Проектите са за повишаване на капацитета за пренос на природен газ от Гърция към България и от България към Румъния и са ключова част от Вертикалния газов коридор. „Булгартрансгаз“ ЕАД и турският газопреносен оператор BOTAŞ A.Ş. подписаха оперативно Споразумение за междусистемно свързване за точката Странджа/Малкочлар. „Ай Си Джи Би“ АД и гръцкият газопреносен оператор Десфа С.А. подписаха споразумение за междусистемно свързване за точката на междусистемно свързване Комотини, разположена в Гърция. Европейската Комисия одобри държавна компенсация за скъпия природен газ в ПГХ „Чирен“. Помощта покри част от разходите на дружествата, произтичащи от съхранението на природен газ в ПГХ „Чирен“ на високи цени през лятото на 2022 г. и последвалата продажба на по-ниски цени. „Булгартрансгаз“ ЕАД и гръцкият газопреносен оператор Десфа С.А. проведеха дискусии във връзка с проучване на интереса към пазара на водород в Гърция и България с

участието на производители, потребители, търговци, доставчици и браншови организации от България и Гърция.

В изпълнение на правомощията си по Регламент (ЕС) № 1227/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 г. относно интегритета и прозрачността на пазара за търговия на едро с енергия за евентуални злоупотреби и манипулации на борсовата търговия с електроенергия на едро, КЕВР образува три производства за установяване на нарушение на чл. 3 и/или чл. 5 от REMIT. За периода 2019 г. – 2024 г. в Комисията постъпиха общо 77 доклада и сигнала за подозрителни сделки, въз основа на които са образувани общо 53 предварителни проучвания по реда на чл. 74а от ЗЕ. За този период КЕВР наложи имуществени санкции на девет дружества, участници на пазара за търговия с енергия на едро, като общият размер на наложените санкции е 4 141 755,00 лв. През 2024 г. бяха наложени за пръв път и санкции за нарушения на чл. 4 и чл. 9 от Регламент (ЕС) № 1227/2011. За нарушенията са издадени наказателни постановления на пет пазарни участника с общ размер на санкциите 137 000,00 лв. С измененията по REMIT с Регламент (ЕС) 2024/1106 на Европейския парламент и на Съвета от 11 април 2024 г. се засилва контролът по спазването на регламента и предотвратяването на пазарни злоупотреби, още повече, че се наблюдава навлизане на търговия на финансови инструменти при търгуваните енергийни деривати и все по-широко навлизане на алгоритмична търговия на организирания пазар.

Предстоящата либерализация на пазара на едро с енергия от средата на 2025 г. и очакванията за нарастване на обема на борсовата търговия, основната роля на КЕВР за спазване на правилата за честна и конкурентна търговия се засилва. Енергийният регулатор ще продължи да е гарант за недопускане на пазарни участници, които да манипулират енергийните пазари въз основа на нелоялни търговски практики и непрозрачно ценообразуване.

ПЛАМЕН МЛАДЕНОВСКИ

Председател на КЕВР

2. ОСНОВНИ ПРОМЕНИ В ПАЗАРИТЕ НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ И ГАЗ

Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР, Комисията) предприе необходимите действия за развитие и усъвършенстване на подзаконовите актове в съответствие със законовите си правомощия и предвид динамично развиващите се обществени отношения в областта на енергетиката. Целта на тази дейност е съобразяване на актовете на КЕВР с националното и европейското законодателство, създаване на условия за развитие на пазарите на електроенергия, както и преодоляване на проблеми, установени в практиката по прилагане на актовете на Комисията.

С Наредба № 6 от 28.03.2024 г. за присъединяване на обекти към електрическите мрежи КЕВР регламентира нови обществени отношения и разширява възможностите на пазара на електрическа енергия по отношение на съхранение на електрическа енергия, затворени разпределителни мрежи и присъединяване при временна схема на достъп на цялата или на част от заявената мощност на обекта. Измененията в Правилата за работа на организиран борсов базар на електрическа енергия разширяват и развиват възможностите на борсовата търговия на електрическа енергия.

Измененията в Правилата за работа на организиран борсов базар на електрическа енергия разширяват и развиват възможностите на борсовата търговия на електрическа енергия с въвеждането на механизмите „Търгове в рамките на деня“ и „Непрекъсната търговия“, като част от пазарен сегмент „В рамките на деня“.

Дейността на регулатора в сектор „Природен газ“ през 2024 г. беше насочена към стабилизиране на цените и пазара на природен газ и развитие на пазара на природен газ. Общественият доставчик „Булгаргаз“ ЕАД осигури необходимите количества природен газ за неговите клиенти по дългосрочния договор за доставка на тръбен природен газ с азербайджанска компания, по договори за доставка на втечен природен газ при цени, зависещи от индекса the Title Transfer Facility (TTF) front month на Нидерландската газова борса, както и от добив от подземно газово хранилище (ПГХ) „Чирен“. Доставките на втечен природен газ се осъществяваха чрез терминалите на територията на Р Гърция и Р Турция.

Цените на природния газ през 2024 г. се понижиха спрямо нивата им от 2023 г., като средното им ниво за 2024 г. е 64,04 лв./MWh спрямо 88,80 лв./MWh през 2023 г., или намаление с 28% в годишен аспект.

Върху цените на природния газ оказва влияние и добрата подготовка на европейския газов пазар за зимата на 2023 – 2024 г. ПГХ „Чирен“ към 01.01.2024 г. беше запълнено на 82,45% от капацитета му, а към 01.04.2024 г. запълняемостта му беше 44,22%. Към 01.11.2024 г. ПГХ „Чирен“ беше запълнено на 99,76%, а средната запълняемост на подземните газови хранилища в страните-членки на Европейския съюз към същата дата беше 95,21%.

През годината се наблюдаваха и събития, които доведоха до рязко повишаване на цената на природния газ на Нидерландската газова борса TTF в определени дни, което оказва влияние върху цените на природния газ в Европа и съответно в България, като например прекъсването на доставките на природен газ за австрийската компания OMV от Русия във връзка с Арбитражно решение срещу Газпром, което предизвика опасения за по-машабни прекъсвания; прекъсването на добива на природен газ в Норвегия поради техническа авария в една от платформите на държавната енергийна компания Equinor; напрежението между Израел и Иран предвид че 20% от глобалните доставки на втечен природен газ минават през Ормузкия проток; конкуренцията между Европа и Азия за доставките на втечен природен газ; ниските температури през първите две седмици на м. ноември, които доведоха до увеличение на добива на природен газ от газовите хранилища в Европа, използвайки близо 4% (4,29 bcm) от общия капацитет за съхранение на природен газ в Европа и съответно необходимостта Европа да купува повече природен газ през следващата година, за да възстанови нивата на съхранявания природен газ; приключването на договора за транзит на руски природен газ през Украйна от 01.01.2025 г.

В изпълнение на изискванията на Регламент 2017/459 за установяване на Мрежов

кодекс относно механизмите за разпределяне на капацитет в газопреносни системи (САН NC) КЕВР одобри проекти за провеждането на обвързващата фаза от процедурата за добавен капацитет на „Булгартрансгаз“ ЕАД и на „Ай Си Джи Би“ АД (съвместно с гръцкия регулаторен орган за енергия, отпадъци и води). Проектите са за повишаване на капацитета за пренос на природен газ от Гърция към България и от България към Румъния и са ключова част от Вертикалния газов коридор. Вертикалният газов коридор е стратегическа инициатива на газопреносните оператори на България, Гърция, Румъния, Унгария, Словакия, Украйна и Молдова, която цели подобряване на сигурността и диверсификация на източниците и маршрутите за пренос на допълнителни количества природен газ от юг на север.

„Булгартрансгаз“ ЕАД и турският газопреносен оператор BOTAŞ A.Ş подписаха оперативен Споразумение за междусистемно свързване за точката Странджа/Малкочлар. Техническият капацитет на точка Странджа/Малкочлар в посока Турция – България в газопреносната мрежа на „Булгартрансгаз“ ЕАД е определен в размер на 117 677 153 kWh/d, а в посока България – Турция – 504 138 541 kWh/d. Подписаното споразумение помага за диверсификацията на източниците на природен газ за България и за регионалния и европейския газови пазари.

„Ай Си Джи Би“ АД и гръцкият газопреносен оператор Десфа С.А. подписаха споразумение за междусистемно свързване за точката на междусистемно свързване Комотини, разположена в Р Гърция. Подписаното споразумение осигурява сигурна, безопасна и ефективна търговска експлоатация на тази точка. В резултат на това в началото на м. октомври 2024 г. България получи първите си доставки на природен газ от новия терминал за втечнен природен газ в Р Гърция – Александруполис.

„Газов Хъб Балкан“ ЕАД сключи Споразумение за предоставяне на клирингови услуги с KELER CCR, като внедряването на услуги за клиринг и сетълмент за българския пазар цели подобряване функционирането на регионалния газов пазар и минимизиране на рисковете за пазарните участници.

Европейската комисия одобри държавна компенсация за скъпия природен газ в ПГХ „Чирен“. Помощта покри част от разходите на дружествата, произтичащи от съхранението на природен газ в ПГХ „Чирен“ на високи цени през лятото на 2022 г. и последвалата продажба на по-ниски цени.

„Булгартрансгаз“ ЕАД и гръцкият газопреносен оператор Десфа С.А. проведоха дискусии във връзка с проучване на интереса към пазара на водород в Гърция и България с участието на производители, потребители, търговци, доставчици и браншови организации от България и Гърция, като беше представена актуална информация от страна на двата оператора относно напредъка на планирани проекти и инициативи с водородна насоченост. България и Гърция вече си сътрудничат успешно по отношение на устойчивото енергийно развитие и изпълнението на приоритетни дейности във връзка с развитието на стабилен водороден пазар в региона. В първия списък с проекти от общ интерес и проекти от взаимен интерес на Европейската комисия, публикуван през м. ноември 2023 г., са включени два водородни проекта на „Булгартрансгаз“ ЕАД и Десфа С.А., които са част и от водородния коридор в Югоизточна Европа.

В края на 2024 г. беше изменена НРЦПГ, посл. изм. и доп., бр. 100 от 26.11.2024 г., в сила от 26.11.2024 г., с цел да се постигне регламентиране на обществените отношения, свързани със заплащането на разходите за балансиране на битовите клиенти.

2.1. Оценка на развитието и регулирането на пазара

През 2024 г. КЕВР предприе необходимите действия за развитие и усъвършенстване на подзаконовите актове в съответствие със законовите си правомощия и предвид динамично развиващите се обществени отношения в областта на енергетиката. Целта на тази дейност е съобразяване на актовете на КЕВР с националното и европейското законодателство в

съответните области, създаване на условия за развитие на пазарите на електроенергия, както и преодоляване на проблеми, установени в практиката по прилагане на актовете на КЕВР. През 2024 г. КЕВР прие следните подзаконови нормативни актове:

Наредба № 6 от 28.03.2024 г. за присъединяване на обекти към електрическите мрежи, обн., ДВ, бр. 28 от 2.04.2024 г., в сила от 2.04.2024 г. (Наредба № 6)

В изпълнение на правомощието си по чл. 21, ал. 1, т. 3 във връзка с чл. 116, ал. 7 от Закона за енергетиката (ЗЕ) КЕВР с решение по Протокол № 30 от 24.02.2014 г. прие Наредба № 6 от 24.02.2014 г. за присъединяване на производители и клиенти на електрическа енергия към преносната или към разпределителните електрически мрежи (Наредба № 6, обн., ДВ, бр. 31 от 2014 г.). Многобройните и съществени изменения и допълнения в Закона за енергетиката (ЗЕ) и Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ) наложиха отмяната на Наредба № 6, обн., ДВ, бр. 31 от 2014 г. и изготвянето на изцяло нов подзаконов нормативен акт.

Предвид горното през 2024 г. КЕВР прие Наредба № 6 от 28.03.2024 г. за присъединяване на обекти към електрическите мрежи, обн., ДВ, бр. 28 от 2.04.2024 г. (Наредба № 6), регламентираща изцяло нови обществени отношения, свързани със съхранението на електрическа енергия, съответно изграждането и присъединяването на съоръжения за съхранение на електрическа енергия към електрическите мрежи. Новата наредба урежда и задълженията на операторите на електропреносната мрежа и на електроразпределителни мрежи, свързани с присъединяването на обекти за съхранение на електрическа енергия. В акта са регламентирани условията и редът за присъединяване на затворена електроразпределителна мрежа към друга електрическа мрежа, както и на обекти на производители и клиенти на електрическа енергия към затворената електроразпределителна мрежа.

На следващо място, с новата Наредба № 6 са уредени и редът и условията за присъединяване при временна схема на достъп на цялата или на част от заявената мощност на обекта, в случаите, когато в хода на процедура по присъединяване на обект на оператор на електроразпределителна мрежа е необходимо да се извърши разширение или реконструкция в електропреносната мрежа.

Наредба № 6 урежда по нов начин и реда за присъединяване към електрическите мрежи на производители на електрическа енергия от възобновяеми енергийни източници. Намалена е административната тежест, като е създадена възможност за издаване на разрешение за реализиране на инвестиция за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници, също така и подаване на документи за присъединяване към съответната мрежа. Процедурите по присъединяване на обекти на производители на електрическа енергия от възобновяеми източници с обща инсталирана мощност до 1 MW са облекчени, като са намалени сроковете за извършване на проучване и издаване на становище за условията и начина за присъединяване.

Приемането и прилагането на Наредба № 6 създава яснота и сигурност в отношенията между лицата, които желаят да присъединят обект за производство, потребление или съхранение на електрическа енергия към съответната мрежа и съответния оператор на електрическа мрежа, както и между операторите на електрически мрежи, в случаите на присъединяване на обект на оператор към друг оператор. Също така, с Наредба № 6 се цели повишаването на броя на производителите на електрическа енергия от възобновяеми източници.

С Преходните и заключителни разпоредби на Наредба № 6 е изменена и допълнена Наредба № 3 от 21.03.2013 г. за лицензиране на дейностите в енергетиката (НЛДЕ) с оглед привеждане в съответствие с измененията и допълненията на ЗЕ, обн. ДВ., бр. 96 от 2023 г. на действащата подзаконова нормативна уредба, свързана с лицензиране на оператори на затворени електроразпределителни/газоразпределителни мрежи. Прецизирани са и

разпоредбите относно реда за вписване в регистрите, които се водят в КЕВР и обстоятелствата, подлежащи на вписване в тези регистри.

Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 14.03.2017 г. за регулиране на цените на електрическата енергия, обн., ДВ, бр. 41 от 10.05.2024 г., в сила от 10.05.2024 г. (НИД на НРЦЕЕ)

С измененията и допълненията на ЗЕ (обн. ДВ, бр. 96 от 2023 г.) се пристъпи към следващ етап от либерализацията на пазара на електрическа енергия, който предвижда пълна либерализация на пазара на едро на електрическа енергия при запазване на битовите потребители на регулиран пазар до 2026 г. Премахна се фигурата „обществен доставчик на електрическа енергия“, определянето на прогнозна месечна разполагаемост за производство на електрическа енергия на производителите, от които общественият доставчик да изкупува електрическа енергия, както и количеството електрическа енергия, в съответствие с което общественият доставчик да сключва сделки с крайните снабдители. В тази връзка отпадна задължението на КЕВР да утвърждава цени, по които: производителите в рамките на определената им разполагаемост продават електрическа енергия на обществения доставчик; общественият доставчик продава на крайните снабдители изкупената електрическа енергия за нуждите на регулирания пазар и крайните снабдители продават електрическа енергия на битови крайни клиенти за обекти. По време на преходния период, а именно до 2026 г. крайните снабдители са задължени да снабдяват крайни битови клиенти по регулирани цени, като е предвидено КЕВР да определя компонента от тази цена. Предвидено е също КЕВР да определя ежемесечно компенсация за покриване на част от разходите на битови крайни клиенти за закупена електрическа енергия от краен снабдител по регулирани цени, като е регламентирано как се формира тази компенсация. Тези причини наложиха изменение на Наредба № 1 от 14.03.2017 г. за регулиране на цените на електрическата енергия (НРЦЕЕ), с оглед привеждането на подзаконовата нормативна уредба в съответствие с посочените изменения и допълнения на ЗЕ.

НИД на НРЦЕЕ цели привеждането на акта в съответствие с последните изменения и допълнения на ЗЕ, свързани с новите правомощия на КЕВР да определя компенсации по чл. 21, ал. 1, т. 8в от ЗЕ и на компонента по чл. 30а, ал. 1 от ЗЕ. В тази връзка редица норми на НРЦЕЕ са изменени и допълнени, други са отменени и е създадена изцяло нова глава, регламентираща реда и правилата за определяне на компонента от цената за дейността „снабдяване с електрическа енергия от краен снабдител“ и на компенсации за битови крайни клиенти. Чрез извършените изменения и допълнения се постига практическо реализиране на целите на законодателя, съдържащи се в ЗИД на ЗЕ, обн. ДВ, бр. 96 от 2023 г., а именно пълна либерализация на пазара на едро на електрическа енергия като необходим етап от пълната либерализация на пазара на дребно и в частност на крайните битови клиенти. В допълнителните разпоредби на НРЦЕЕ са направени изменения и допълнения в легалните дефиниции, които са съобразени със ЗИД на ЗЕ, обн. ДВ, бр. 96 от 2023 г. Създадени са преходни и заключителни разпоредби, с които се урежда влизането в сила на НИД на НРЦЕЕ, както и правила, свързани с определянето и изменението на компонентата по чл. 37г, ал. 1 и ал. 3 от НИД на НРЦЕЕ за регулаторния период, който започва от 1 юли 2024 г.

Методика за определяне на цени на балансиращата електрическа енергия, обн., ДВ, бр. 37 от 26.04.2024 г., в сила от 01.05.2024 г.

С § 14, т. 2 от Преходните и заключителни разпоредби (ПЗР) към Закона за изменение и допълнение на Закона за безопасно използване на ядрената енергия (ЗИД на ЗБИЯЕ, обн. ДВ, бр. 27 от 2024 г.) са извършени промени в чл. 21, ал. 1, т. 11 от ЗЕ, според които методиката за определяне на цените на балансиращата електрическа енергия не следва да е част от правилата за търговия с електрическа енергия, а се приема като самостоятелен акт на Комисията. Според § 16 от ПЗР на ЗИД на ЗБИЯЕ, до приемане на методиката по чл. 21, ал. 1, т. 11 от ЗЕ, се прилага методиката, която е част от действащите до влизането в сила на този

закон правила за търговия с електрическа енергия (ПТЕЕ, обн., ДВ, бр. 66 от 2013 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр. 50 от 2023 г.). На следващо място, с § 14, т. 1 от ПЗР на ЗИД на ЗБИЯЕ е отменено правомощието на КЕВР съгласно чл. 21, ал. 1, т. 8 от ЗЕ да определя ежегодно пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия, като съгласно § 15 от ПЗР на ЗИД на ЗБИЯЕ определените от Комисията пределни цени за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за 2024 г. се прилагат до приемането на методиката по чл. 21, ал. 1, т. 11 от ЗЕ. Предвид това през 2024 г. КЕВР инициира процедура по приемане на Методика за определяне на цени на балансиращата електрическа енергия.

С приемането на Методиката се цели регламентирането на ясни правила и справедлив механизъм за определяне на цените на балансиращата енергия, които да отчитат интересите на всички участници в пазара. Наблюдаваните до момента на приемане на новата методика значителни количества излишъци на електрическа енергия, както и очакването същите да се увеличат с наближаването на топлите месеци през годината, застрашават сигурността на електроенергийната система, а така и националната сигурност на държавата. Също така, с цел ограничаване на недобросъвестното и спекулативно поведение на търговски участници, водещо до компрометиране на пазара, ощетяване на добросъвестните търговски участници и затрудняване на регулирането на електроенергийната система с Методиката са въведени допълнителни ценови и корекционни механизми за по-адекватно регулиране и предотвратяване на значителните небаланси в системата, както и за дисциплиниране на всички търговски участници. В тази връзка Методиката предвижда една и съща цена за излишък или недостиг за всеки период на сетълмент без изключения, като досегашните статуси на регулиране отпадат. Регламентирано е също определянето на окончателна цена за излишък или недостиг за всеки период на сетълмент въз основа на четири изчислителни етапа, които не позволяват на търговските участници да спекулират с цените на пазарен сегмент „В рамките на деня“ на организирания борсов пазар, като същевременно отчитат и необходимостта от специфично ценообразуване при изчерпване на диапазоните за регулиране. С Методиката се регламентират и ясни и справедливи правила за финансови разплащания между независимия преносен оператор и координаторите на балансиращи групи, съобразени с изискванията на Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията от 23 ноември 2017 година за установяване на насоки за електроенергийното балансиране (Регламент (ЕС) 2017/2195).

Приетата Методика гарантира определянето на цени на балансиращата енергия за регулиране нагоре или надолу изцяло на пазарен принцип и създава условия за разпределение на разходите за регулиране на системата чрез адекватни и справедливи цени за енергиен излишък или недостиг. Прилагането на Методиката цели постигането на чувствително намаляване на небалансите на търговските участници, тъй като същите ще бъдат стимулирани да прогнозираят максимално точно графици си поради на практика липсата на условия, позволяващи непазарно поведение – арбитражи с други пазари, затваряне на открити позиции по търговски сделки и др. Приемането на Методиката ще подобри осезаемо работата на балансиращия пазар и доверието на търговските участници в него, като едновременно с това ще доведе до по-ефективно регулиране и повишаване на сигурността на електроенергийната система на Република България.

Правила за изменение и допълнение на Правила за работа на организиран борсов пазар на електрическа енергия, обн., ДВ, бр. 63 от 26.07.2024 г., в сила от 26.07.2024 г. (ПИД на ПРОБПЕЕ)

През 2024 г. във връзка с Глава 6 от Регламент (ЕС) 2015/1222 на Комисията от 24.07.2015 г. за установяване на насоки относно разпределянето на преносната способност и управлението на претоварването (Регламент (ЕС) 2015/1222) „Българска независима енергийна борса“ ЕАД (БНЕБ ЕАД) направи предложение за въвеждане на механизъм „Търгове в рамките на деня“ на организирания борсов пазар на електрическа енергия в Правилата за работа на организиран борсов пазар на електрическа енергия, обн., ДВ, бр. 55 от

19.06.2020 г. (ПРОБПЕЕ). В посочената Глава 6 от Регламент (ЕС) 2015/1222 са определени изискванията към единното свързване на пазарите в рамките на деня (SIDC), включително изготвянето на единна методика за ценообразуване за преносната способност в рамките на деня (чл. 55, ал. 3 от Регламент (ЕС) 2015/1222). Единната методика за ценообразуване за преносната способност в рамките на деня се съдържа в Анекс I към Решение № 1/2019 на Агенцията за сътрудничество между енергийните регулатори (АСРЕ) от 24.01.2019 г. за определяне на единна методика за ценообразуване за преносната способност в рамките на деня. Методиката е разработена в съответствие с разпоредбата на чл. 55 от Регламент (ЕС) 2015/1222. С Решение № 1/2019 на АСРЕ, в Раздел 5.3.8. „Определения и тълкуване“, т. 38, се посочва, че АСРЕ е добавило още две определения с цел да се изясни обхватът на проекта за пазарно обединение „В рамките на деня“. Тези две определения поясняват, че има само едно обединение „В рамките на деня“, състоящо се от две части: „непрекъсната търговия“ и „търгове в рамките на деня“. В допълнение, БНЕБ ЕАД е предложило и изменения и допълнения на отделни разпоредби от ПРОБПЕЕ в резултат от натрупания практически опит, свързан с работата на борсовия пазар и неговото администриране, както и поради установена необходимост от прецизиране на някои правила, тяхната актуализация и допълнително регламентиране.

Въвеждането на механизма „Търгове в рамките на деня“, като част от пазарен сегмент „В рамките на деня“, цели разпределянето на преносната способност и управление на претоварването, включително чрез единно свързване на пазарите в рамките на деня и прилагане на единна методика за ценообразуване за преносната способност в рамките на деня, която е разработена в съответствие с разпоредбата на чл. 55 от Регламент (ЕС) 2015/1222. С въвеждането на този нов механизъм се обособяват два механизма на търговия – „Непрекъсната търговия“ и „Търгове в рамките на деня“. По този начин се създава възможност за търговските участници да участват максимално пълноценно на пазарен сегмент „В рамките на деня“, респективно постигат се по-добри цени на търгуваните количества електрическа енергия. Част от измененията и допълненията целят облекчаването на процедурата по регистрация на борсовия пазар, а именно чрез изричната регламентация на възможността за използване на електронен подпис.

В допълнение, с приемането на ПИД на ПРОБПЕЕ, са извършени редакционни промени и промени, свързани с актуалната практика на борсовия оператор, с цел постигане на по-голяма яснота и прецизност при прилагането на Правилата.

Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 6 от 28.03.2024 г. за присъединяване на обекти към електрическите мрежи, обн., ДВ, бр. 84 от 4.10.2024 г., в сила от 4.10.2024 г. (НИД на Наредба № 6)

След приемане на Наредба № 6 се установи, че липсата на изискване за предоставяне на гаранция в процедурите по присъединяване на обекти за съхранение на електрическа енергия създава условия за възникването на спекулативни проекти, които водят до сериозно изчерпване на свободния капацитет за присъединяване към електрическите мрежи и създават значителни затруднения пред лицата с реални инвестиционни намерения. Също така, въведеният с акта общ ред за подаване на искане за проучване на условията и начина за присъединяване на обекти за производство на електрическа енергия не отчита в достатъчна степен спецификите на процеса по изграждане на обекти за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници (ВИ), което възпрепятства реализацията на инвестиционни проекти за този тип обекти. В допълнение, КЕВР установи наличие на пропуски и неясноти в Наредба № 6, които създават трудности при прилагането на акта.

Предвид горното през м. август 2024 г. КЕВР инициира процедура по приемане на НИД на Наредба № 6. С цел предотвратяване изчерпването на капацитета за присъединяване към електрическите мрежи от лица без реален инвеститорски интерес, с НИД на Наредба № 6 е въведено изискване за предоставяне на гаранция в процедурата по присъединяване на обекти за съхранение на електрическа енергия и на обекти за потребление/производство, към

които се изграждат/поставят несамостоятелни съоръжения/инсталации за съхранение на електрическа енергия. Приети са изменения и допълнения на Наредба № 6, с които се цели максимално облекчаване на процедурата по проучване на условията и начина на присъединяване на обекти за производство на електрическа енергия от ВИ, с оглед на спецификите при изграждането на този вид обекти. Същевременно, приетите изменения отчитат по балансиран начин и защитават интересите и на другите участници в процедурата, в т.ч. собствениците на имоти и операторите на електрически мрежи, като ограничават възможностите за злоупотреби от страна на недобросъвестни инвеститори. С допълненията в чл. 10, чл. 52, чл. 105, чл. 106 и чл. 107 от Наредба № 6 са уредени отношенията между лицата, подали искане за проучване и/или за присъединяване на обекти, и мрежовите оператори, както и между самите оператори на електрически мрежи.

С приемането на НИД на Наредба № 6 са създадени допълнителни облекчения в процедурата за присъединяване на обекти за производство на електрическа енергия от ВИ, като на заявителите се дава възможност да преценят дали да продължат с проекта си на един по-ранен етап от развитието му, с което се спестяват значителни разходи. Отделно, предвиден е и по-дълъг срок за инвеститорите да приключат процедурите по оценка на въздействието върху околната среда и възможност да преценят към кой момент да сключат договорите за учредяване на право на строеж по начин, по който да имат достатъчно време, с оглед законовото ограничение на чл. 67 от Закона за собствеността да планират и осъществят строителството на централата в рамките на този срок. С извършените изменения се цели повишаване на инвеститорския интерес и подпомагане реализирането на националните цели за дела на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на страната.

Методика за изменение и допълнение на Методиката за определяне на цените на електрическата енергия на доставчика от последна инстанция, обн., ДВ, бр. 83 от 1.10.2024 г., в сила от 1.10.2024 г. (МИД на Методиката)

Съществените изменения в ЗЕ и Правилата за търговия с електрическа енергия, както и приемането на Методика за определяне на цени на балансиращата електрическа енергия, обн. ДВ, бр. 37 от 2024 г., наложиха извършването на изменения и допълнения в Методиката за определяне на цените на електрическата енергия на доставчика от последна инстанция, обн. ДВ, бр. 60 от 2021 г., изм. ДВ, бр. 90 от 2021 г. (Методиката). Основните причини, които наложиха приемането на МИД на Методиката, са измененията в посочените нормативни актове, тъй като съгласно чл. 4 от Методиката цените за небаланс са ценообразуващ елемент на цените на електрическата енергия на доставчика от последна инстанция (ДПИ). На следващо място, промяната на интервала на сетълмент от 1 час на 15 минути и въвеждането на една цена за енергиен недостиг и излишък доведоха до неприложимост на дефиницията на елемента „Цнбп“ от формулата по чл. 4 от Методиката, обн. ДВ, бр. 60 от 2021 г., изм. ДВ, бр. 90 от 2021 г., тъй като според тази редакция „Цнбп“ е цена за недостиг на балансиращия пазар за съответния час, в лв./MWh. Предвид чл. 6 и чл. 7 от Методиката за определяне на цени на балансиращата електрическа енергия, цените за излишък и недостиг могат да бъдат с отрицателни или нулеви стойности, което би довело изчислената продажна цена да е по-ниска от покупната цена на електрическата енергия на организиран борсов пазар. Същият риск възниква и в случаите, когато цената на балансиращата енергия е по-ниска от цената на електрическата енергия на пазарен сегмент „Ден напред“.

Предвид горното МИД на Методиката цели привеждането на механизма за определяне на цената на ДПИ в съответствие с новата нормативна уредба, регламентираща организацията и работата на балансиращия пазар, както и с актуалните нива на цените на пазар „Ден напред“ и на тези за енергиен излишък и недостиг. МИД на Методиката запазва в голяма степен досегашния механизъм за определяне на цената на ДПИ, но същевременно отчита настъпилите промени най-вече по отношение функционирането на балансиращия пазар. Последното гарантира, че от една страна, заплащаните от клиентите цени ще бъдат значително по-високи от пазарните, тоест клиентите няма да имат стимул да остават при този

доставчик, а от друга – предотвратява необосновано високи цени на доставка, като същевременно осигурява приемлива възвръщаемост за доставчика.

Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 2 от 19.03.2013 г. за регулиране на цените на природния газ, обн., ДВ, бр. 100 от 26.11.2024 г., в сила от 26.11.2024 г. (НИД на НРЦПГ)

През 2024 г. Комисията инициира процедура по изменение и допълнение на Наредба № 2 от 19.03.2013 г. за регулиране на цените на природния газ, обн., ДВ, бр. 33 от 05.04.2013 г. (НРЦПГ), предвид постъпили предложения от дружества в сектор „Природен газ“. Като основен проблем, който следва да бъде уреден в наредбата, дружествата са посочили възникващите разходи за балансиране на ползвателите на мрежата, съответно необходимостта от правила за тяхното заплащане от предизвикалите ги лица. Извършването на изменения и допълнения на НРЦПГ се наложи и поради необходимостта от запълване на нормативна празнота, вследствие на отменени разпоредби на НРЦПГ от Върховния административен съд, както и от прецизиране на норми на наредбата с оглед нейното точно и ясно правоприлагане.

Предвид горното в НИД на НРЦПГ са регламентирани правила относно признаване и възстановяване на разходи, произтичащи от наложени на енергийни предприятия задължения към обществото. Нормативно уреден е и въпросът за заплащането на разходите за балансиране от лицата, които са ги предизвикали. Такива невъзстановени разходи имат крайните снабдители на природен газ, като резултат от неравномерното потребление на битовите клиенти на регулирания пазар. Предвид това е изменен чл. 19 от НРЦПГ, като е определен начинът за включване на разходи за балансиране в цената на крайния снабдител на природен газ. Такава възможност е регламентирана и в случаите на изменение на цените за продажба на природен газ от краен снабдител в съответствие с промяната на цената на обществения доставчик на природен газ. Прецизиран е също чл. 13, ал. 5 от НРЦПГ с цел ясно определяне на стойността на отрасловия безлостов коефициент β при изчисляване на нормата на възвръщаемост на собствения капитал на енергийните предприятия. С НИД на НРЦПГ е изменен също чл. 17 с оглед постигане на съответствие с измененията на Закона за енергетиката, съгласно които цената, по която общественият доставчик продава природен газ, се утвърждава ежемесечно, както и отпадане на задължението на обществения доставчик да продава на организирания борсов пазар количества природен газ по програма за освобождаване. Също така, е прецизирано правилото за определяне на осреднения валутен курс. С НИД на НРЦПГ е създадена и нова т. 3 в чл. 25, ал. 2 от НРЦПГ, регламентираща възможността за извършване на годишна корекция на цените при регулиране чрез методите на ценово регулиране „горна граница на цени“ и „горна граница на приходи“ с разликата между признатите в утвърдените цени прогнозни разходи за инвестиции и отчетените разходи за извършени инвестиции. По този начин се осигурява съответствие с принципите по чл. 23 и чл. 31 от ЗЕ в контекста на регулиране на цените въз основа на методи чрез предоставяне на стимули.

Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 7 от 19 юли 2017 г. за издаване, прехвърляне и отмяна на сертификати за произход на електрическа енергия, произведена от високоефективно комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия, обн., ДВ, бр. 102 от 3.12.2024 г., в сила от 1.01.2025 г. (НИД на Наредба № 7)

С Постановление на Министерския съвет № 232 от 20.11.2023 г. е приет график (Приложение № 1) за привеждане на регистрите на административните органи в съответствие със Закона за електронното управление чрез използването на Информационната система за централизирано изграждане и поддържане на регистри (ИСЦИПР). В тази връзка министърът на електронното управление е информирал Комисията, че в Приложение № 1 към Постановление на Министерския съвет № 232 от 20.11.2023 г. за изграждане чрез средства на

ИСЦИПР са предвидени следните регистри, поддържани от КЕВР: публичен регистър на издаваните лицензи; публичен регистър на издаваните от КЕВР разрешения; публичен регистър на издаваните от КЕВР решения по чл. 21, ал. 1, т. 1, 4, 5, 9, 10, 15, 18, 25 и 26 от ЗЕ; регистър на договорите за възлагане извършването на ВиК услуги, както и публичен регистър на сертификатите за произход на електрическата енергия, произведена от високоефективно комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия. Конкретно по отношение на публичния регистър на сертификатите за произход на електрическата енергия, произведена от високоефективно комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия, в писмото е посочено, че същият не може да бъде изграден чрез ИСЦИПР, тъй като е установено, че нормативната му уредба не отговаря на изискванията на чл. 52б, ал. 1, т. 1, б. „б“ от ЗЕУ чрез електронното управление (ЗЕУ), тъй като в Глава трета на Наредба № 7 от 19 юли 2017 г. за издаване, прехвърляне и отмяна на сертификати за произход на електрическа енергия, произведена от високоефективно комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия, обн. ДВ, бр. 61 от 28.07.2017 г., в сила от 01.08.2017 г. (Наредба № 7), липсва изчерпателно изброяване на обстоятелствата, актовете и фактите, които се вписват в регистъра.

Предвид горното през м. ноември 2024 г. КЕВР откри процедура по изменение на Наредба № 7, с цел привеждането ѝ в съответствие с чл. 52б, ал. 1, т. 1, б. „б“ от ЗЕУ чрез изчерпателно изброяване на обстоятелствата, актовете и фактите, които подлежат на вписване в регистъра. С цел по-точно и ясно прилагане на част от разпоредбите на Наредба № 7, с НИД на Наредба № 7 са извършени съответните изменения и допълнения. Така, в чл. 4, ал. 1 срокът за подаване на заявление за издаване на сертификат за произход е променен от 14 дни на 10 дни. Това изменение е във връзка с приетия през 2018 г. нов чл. 36и, ал. 4 от ЗЕ (ДВ, бр. 38 от 2018 г.), който предвижда, че Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (ФСЕС) изплаща премията по чл. 33а от ЗЕ до края на месеца, в който към 20-о число е представен разходооправдателен документ и са му прехвърлени месечни сертификати за произход. С оглед осигуряване на възможността за производителите на електрическата енергия от високоефективно комбинирано производство да получат плащанията за премията по чл. 33а от ЗЕ в най-ранния възможен момент, същите следва да подадат заявлението за издаване на сертификат до десето число на месеца, за да могат съответните сертификати да бъдат издадени и прехвърлени на ФСЕС преди срока по чл. 36и, ал. 4 от ЗЕ.

С приемането на НИД на Наредба № 7 се цели детайлизиране и прецизиране на данните, съдържащи се в регистъра на сертификатите за произход на електрическата енергия, произведена от високоефективно комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия, воден от КЕВР, както и адаптиране на уредбата му към изискванията за водене на регистъра в електронна форма. Това ще позволи регистърът да бъде изграден чрез средства на Информационната система за централизирано изграждане и поддържане на регистри. Също така се цели прецизиране и синхронизиране на разпоредбите на наредбата с последните изменения и допълнения в ЗЕ и Правилата за търговия с електрическа енергия.

В периода 01.01.2024 г. – 31.12.2024 г. няма изменения в подзаконовите нормативни актове, методики и правила, отнасящи се за дейността на дирекция „Мониторинг и контрол по изпълнение на Регламент (ЕС) № 1227/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 година относно интегритета и прозрачността на пазара за търговия на едро с енергия“.

Възобновяеми енергийни източници

През 2024 г. Комисията определи преференциални цени за изкупуване на електрическата енергия, произведена от ВИ, за енергийните обекти по чл. 6, ал. 1, т. 1 от ЗЕВИ, а именно, с обща инсталирана мощност до 30 kW включително, които се предвижда да бъдат изградени върху покривни и фасадни конструкции на присъединени към

електроразпределителната мрежа сгради и върху недвижими имоти към тях в урбанизирани територии.

На следващо място, през 2024 г. Комисията извърши актуализация на преференциалните цени на електрическата енергия, произведена от биомаса, с коефициент, който отразява изменението на стойността на ценообразуващите елементи – разходи за суровини за производство на енергия, разходи за горива за транспорт и разходи за труд и работна заплата.

По силата на §28, ал. 3 от ПЗР на ЗИД на ЗЕ (обн. ДВ, бр. 9 от 2021 г.) КЕВР определи премии за електрическа енергия от ВИ, произведена от централи с обща инсталирана електрическа мощност 500 kW и над 500 kW, като разлика между определената до влизането в сила на същия закон преференциална цена, съответно актуализираната преференциална цена на обекта, и определената за този период прогнозна пазарна цена за електрическа енергия, произведена от ВИ в зависимост от първичния енергиен източник.

През 2024 г. Комисията отново отчита засилен инвестиционен интерес към реализирането на по-мощни проекти за изграждане на ФЕЦ, включващи и батерия за съхранение, тъй като преобладаващата част от индустриалните консуматори предпочита да инвестира в съоръжения от подобен тип, от една страна, за да намали разходите си, като покрие нуждата от електрическа енергия на собствени обекти и/или заводи, или да реализира същата на някоя от платформите на БНЕБ ЕАД, а от друга, това дава възможност инвеститорите да възвърнат вложените инвестиционни средства в по-кратки срокове, което прави проекти от подобен тип още по-привлекателни.

Електронни сертификати за произход на електрическата енергия, произведена по високоефективен комбиниран начин.

На основание чл. 21, ал. 1, т. 18 от ЗЕ Комисията издава, прехвърля и отменя месечни сертификати на производителите на електрическа енергия за произхода на стоката електрическа енергия, произведена от високоефективно комбинирано производство (ВЕКП) на електрическа и топлинна енергия. С подзаконовите нормативни документи са уредени начинът за определяне на количеството електрическа енергия, произведена от комбинирано производство в зависимост от вида на технологичния цикъл, изискванията към техническите средства за измерване и регистриране на електрическата енергия от комбинирано производство и критериите за определяне на комбинираното производство като високоефективно.

Сертификатът за произход е електронен документ, който се издава за 1 MWh електрическа енергия на производител за нетното производство на електрическа енергия, измерено на изхода на централата и подадено към съответната електрическа мрежа, при спазване на изискванията за точност, надеждност и невъзможност за подправяне съгласно чл. 163б, ал. 1 от ЗЕ.

За всяка единица произведена електрическа енергия от ВЕКП на електрическа и топлинна енергия може да бъде издаден само един сертификат за произход, който е със срок на валидност 12 месеца от производството на съответната единица електрическа енергия и се използва от производителя, за да докаже пред купувача на тази енергия, че тя е произведена от високоефективно комбинирано производство.

През 2024 г. действията влезлите в сила от 02.02.2021 г. (изм. и доп. ДВ, бр. 9 от 2.02.2021 г.) промени в ЗЕ относно изкупуването на произведената високоефективна комбинирана електрическа енергия от централи с комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия, като те са разделени на две групи: първата, с инсталирана електрическа мощност по-малка от 500 kW; втората, с инсталирана електрическа мощност 500 kW и над 500 kW. При първата група централи крайните снабдителите изкупуват задължително цялото количество електрическа енергия от ВЕКП, които са присъединени към тях, и за което количество Комисията издаде съответстващия брой (съгл. чл. 163б, ал. 1 от ЗЕ) електронни сертификати за произход, като те се прехвърлят на купувача на електрическата енергия

(крайните снабдители) съгласно чл. 163б, ал. 5 във връзка с чл. 162, от ЗЕ. При втората група централи се използва методът на компенсиране с премия от Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ (Фонд, ФСЕС) за цялото количество електрическа енергия от ВЕКП, за което са издадени електронни сертификати за произход (съгл. чл. 163б, ал. 1 от ЗЕ), които производителите прехвърлят на ФСЕС съгласно чл. 163б, ал. 6 във връзка с чл. 162а от ЗЕ.

В изпълнение на чл. 21, ал. 1, т. 18 от ЗЕ през 2024 г. Комисията прие 12 решения във връзка с издаването и прехвърлянето на електронни сертификати за произход на стоката „електрическа енергия“.

Основни приоритети за сектор „Природен газ“ в Република България са обезпечаване сигурността на доставките, повишаване стабилността и устойчиво развитие на газовия пазар, конкурентни цени, осигуряване на ликвиден и конкурентен пазар на природен газ и свързване на българския пазар с пазарите на природен газ на страните членки в региона и в Европа, с оглед реализиране на европейската енергийна политика за изграждане на единен взаимосвързан общоевропейски пазар на природен газ. Либерализацията и конкурентността на газовия пазар в България зависят от разнообразяване на източниците на доставка и от развитието на газотранспортната инфраструктура.

Дейността на регулатора в сектор „Природен газ“ през 2024 г. беше насочена към създаване на предпоставки за постигане на ликвиден и конкурентен пазар на природен газ и свързване на българския пазар с пазарите на природен газ на страните в региона и в Европа. През изтеклата година КЕВР лицензира 28 търговеца, с което общият им брой достигна 136. С увеличаване на броя на пазарните участници се повиши ликвидността и конкуренцията на пазара на природен газ.

С предприетите през 2024 г. от Комисията стъпки се насърчи конкуренцията на пазара, както и развитието на процесите на либерализация в сектора.

Търговията на организиран борсов пазар на природен газ през 2024 г. се осъществява успешно, като нараства и броят на регистрираните участници.

2.2. Доклад за изпълнението на пакета за чиста енергия

Съгласно разпоредбата на чл. 59, пар. 1, б. „ф“ от Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС (Директива (ЕС) 2019/944) КЕВР има задължението да наблюдава прилагането на правилата за функциите и задачите на операторите на преносни системи, операторите на разпределителни системи, доставчиците и клиентите и другите участници на пазара съгласно Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно вътрешния пазар на електроенергия. Тази разпоредба от директивата към настоящия момент не е транспонирана в законодателството на Република България. В тази връзка следва да се има предвид, че КЕВР няма законодателна инициатива.

3. ПАЗАР НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА ЕНЕРГИЯ

3.1. Регулиране на мрежата и техническо функциониране

3.1.1. Отделяне

Съгласно разпоредбата на чл. 59, пар. 1, б. „й“ от Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно общите правила за

вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС (Директива (ЕС) 2019/944) КЕВР следва да гарантира, че няма кръстосано субсидиране между дейностите по пренос, разпределение и доставка, както и от други дейности. В тази връзка в чл. 39, ал. 1 от ЗЕ са описани видовете дейности, подлежащи на лицензиране. КЕВР издава лицензия за всяка от посочените дейности, за определен период и с конкретни условия, които са неразделна част от решението за издаването ѝ.

Съгласно чл. 37 от ЗЕ енергийните предприятия водят отделна счетоводна отчетност за всяка дейност, подлежаща на лицензиране, дейностите, подлежащи на лицензиране и други дейности, за всеки клон и предприятие, както и за дейности при регулирани и свободно договорени цени. Правилата за водене на разделното счетоводство от енергийните предприятия, включително активите за целите на ценообразуването по групи клиенти, както и формата и съдържанието на счетоводните отчети за регулаторни цели, се определят с решение на Комисията. В допълнение следва да се отбележи, че енергийните предприятия, които подлежат на независим финансов одит, представят на Комисията одиторски доклад за спазването на правилата за водене на отделната счетоводна отчетност.

3.1.2. Разширяване и оптимизация на мрежата

Съгласно чл. 59, пар. 1, б „к“ от Директива (ЕС) 2019/944 КЕВР наблюдава инвестиционните планове на операторите на преносни системи и предоставя в годишния си доклад оценка на инвестиционните планове на операторите на преносни системи по отношение на съответствието им с десетгодишния план за развитие на мрежата в ЕС, включително, по целесъобразност, като тази оценка може да включва препоръки за изменение на тези инвестиционни планове.

Във връзка с горното, с Решение № ДПРМ-2 от 19.09.2024 г. на КЕВР, е одобрен План за развитие на преносната електрическа мрежа на България за периода 2024 – 2033 г. Десетгодишният план за периода 2024 – 2033 г. съдържа основната инфраструктура за пренос на електрическа енергия, която се предвижда за изграждане, разширяване, реконструкция и модернизация през следващите десет години. С него се осигурява своевременно и хармонично изграждане и въвеждане в експлоатация на нови елементи на електропреносната мрежа за икономична и сигурна работа на електроенергийната система (ЕЕС), при спазване критериите за сигурност и действащите стандарти за качество на снабдяването с електрическа енергия.

Годишните прогнозни стойности на всички разходи за изграждане, разширяване, реконструкция и модернизация на обектите от електропреносната мрежа и на системите за защита и управление на ЕЕС в Десетгодишния план за периода 2024 – 2033 г. са в размер на 1 837 790 хил. лв. ЕСО ЕАД за периода 2024 – 2026 г. възнамерява да направи инвестиции в размер на 571 489 хил. лв. или 31 % от общия размер на инвестициите.

С оглед горното, след проучване на необходимостта от инвестиции, Комисията е приела, че представеният от независимия преносен оператор План за развитие на преносната електрическа мрежа на България за периода 2024 – 2033 г. обхваща всички нужди от инвестиции, както и че същият е в съответствие с десетгодишните планове за развитие на мрежите в Европейския съюз. Планът е изготвен при съобразяване с наличната информация за предстоящи изменения в производството, доставките, потреблението и обмена с други държави, като са взети предвид и инвестиционните планове за регионални мрежи и мрежи на територията на Европейския съюз.

3.1.3. Мрежови тарифи

Съгласно чл. 21, ал. 1, т. 8 от ЗЕ КЕВР осъществява регулиране на цените в случаите, предвидени в този закон. По силата на чл. 30, ал. 1, т. 1, 6, 9, 10, 13 и 17 от ЗЕ на регулиране от Комисията подлежат цените:

- за достъп и/или за пренос през електропреносната мрежа;
- за достъп и/или за пренос през електроразпределителните мрежи.

В ценовите решения през периода Комисията последователно прилагаше балансиран подход, отчитащ интересите на всички участници, с цел да не се допускат резки ценови изменения.

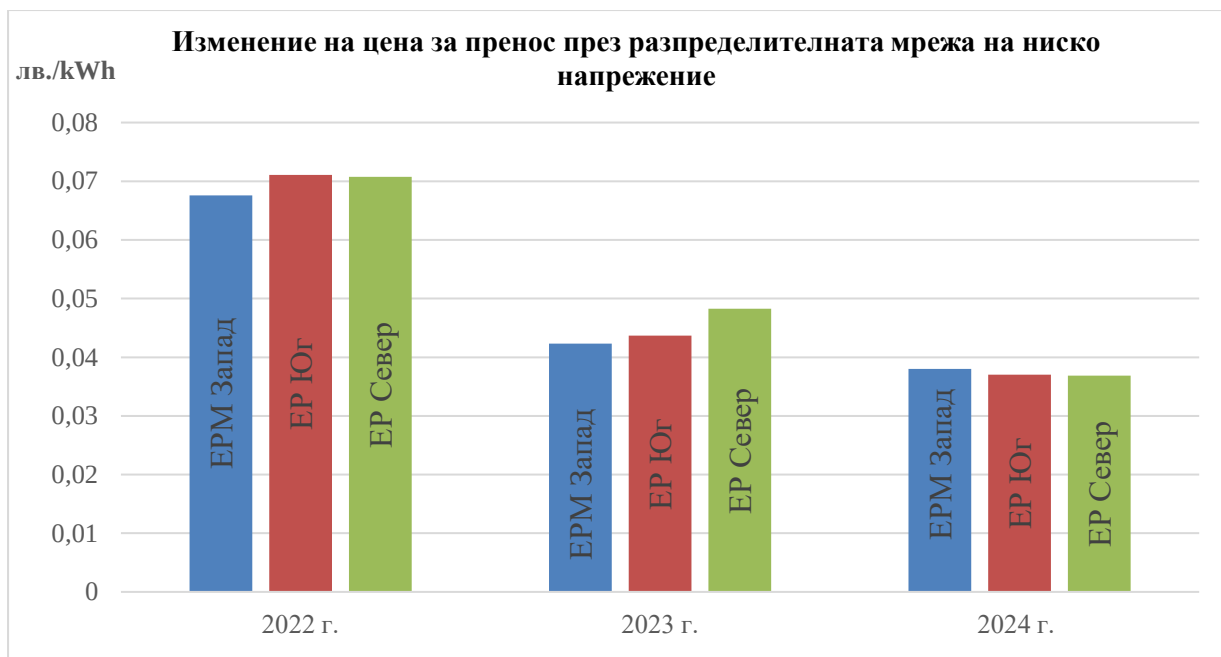
Развитието на мрежовите тарифи за периода от 2020 г. до 2024 г. е представено в таблицата по-долу:

			2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.
ЕСО ЕАД	Цена за достъп до електропреносната мрежа	лв./MWh	0,45	0,49	0,68	1,02	0,85
	Цена за пренос през електропреносната мрежа	лв./MWh	10,30	11,48	19,89	15,21	12,70
	Цена за достъп до електропреносната мрежа за ФЕЦ и ВяЕЦ	лв./MWh	5,28	5,40	5,26	4,86	6,15
	Цена за достъп до електропреносната мрежа за производители на електрическа енергия, с изключение на производители от ФЕЦ и ВяЕЦ	лв./MWh	2,26	2,42	2,30	2,43	4,66
„Електроразпределителни мрежи Запад“ ЕАД	Цена за пренос през разпределителната мрежа на средно напрежение	лв./kWh	0,00980	0,01076	0,01653	0,01065	0,01173
	Цена за пренос през разпределителната мрежа на ниско напрежение	лв./kWh	0,03355	0,03636	0,06759	0,04232	0,03803
	Цена за достъп за небитови клиенти	лв./kWh/ден	0,01989	0,02151	0,02151	0,02683	0,02741
	Цена за достъп за битови клиенти	лв./kWh	0,00568	0,00605	0,00648	0,00754	0,0077
„Електроразпределение Юг“ ЕАД	Цена за пренос през разпределителната мрежа на средно напрежение	лв./kWh	0,00915	0,00994	0,01643	0,0108	0,01149
	Цена за пренос през разпределителната мрежа на ниско напрежение	лв./kWh	0,03574	0,03783	0,07105	0,04366	0,3704
	Цена за достъп за небитови клиенти	лв./kWh/ден	0,01977	0,0206	0,02256	0,02617	0,02672
	Цена за достъп за битови клиенти	лв./kWh	0,00529	0,00598	0,00598	0,00803	0,00819

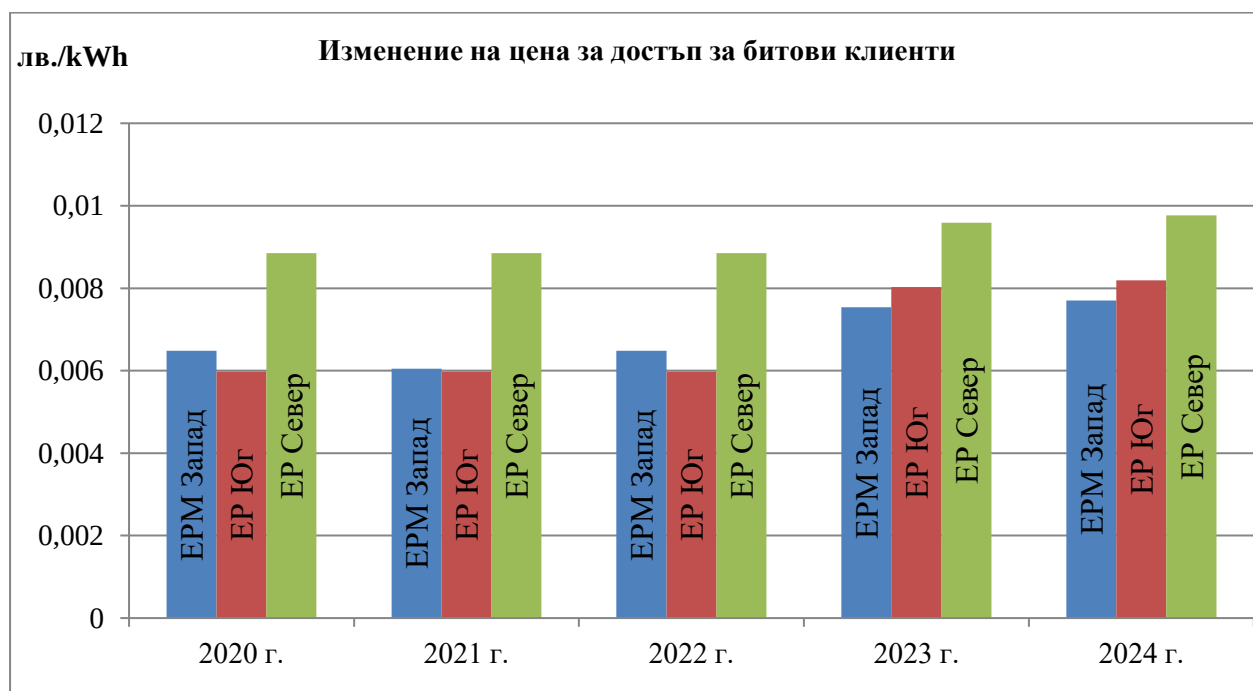
„Електроразпределение Север“ АД	Цена за пренос през разпределителната мрежа на средно напрежение	лв./kWh	0,01285	0,01312	0,02648	0,02108	0,01279
	Цена за пренос през разпределителната мрежа на ниско напрежение	лв./kWh	0,03531	0,03583	0,07073	0,04825	0,03689
	Цена за достъп за небитови клиенти	лв./kWh/ден	0,02053	0,02073	0,02311	0,0309	0,02898
	Цена за достъп за битови клиенти	лв./kWh	0,00890	0,00885	0,00885	0,00959	0,00977
„Електроразпределение Златни Пясъци“ АД	Цена за пренос през разпределителната мрежа на ниско напрежение	лв./kWh	0,04429	0,06035	0,0453	0,04341	0,03742
	Цена за достъп за небитови клиенти	лв./kWh	0,01349	0,01325	0,00828	0,01273	0,02049
	Цена за достъп за битови клиенти	лв./kWh	0,01349	0,01325	0,00828	0,01273	0,00927

На графиката по-долу е показано изменението на цените за пренос и достъп до електропреносната мрежа за последните пет години.

На графика по-долу е изобразено движението на цената за достъп за битови клиенти за последните пет години.

3.1.4. Регулиране на сигурността и надеждността

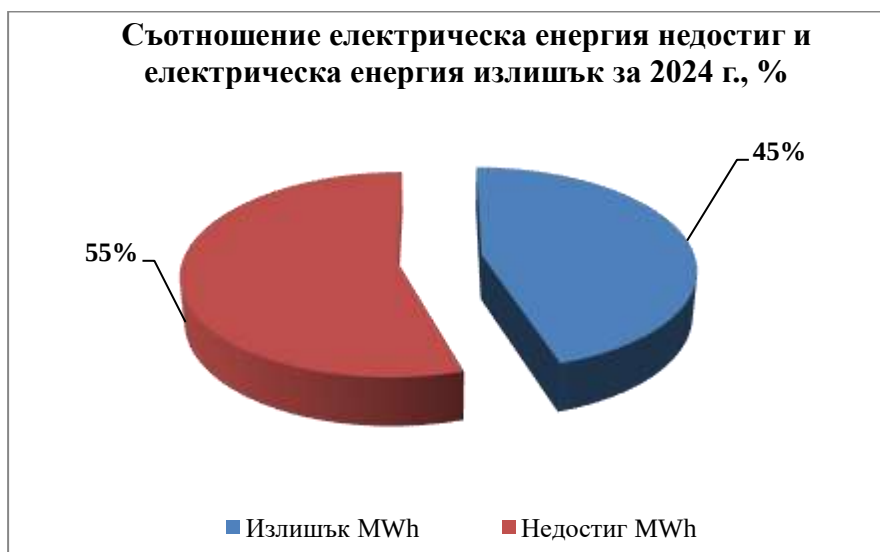
Тръжните правила относно условията за достъп до мрежата за трансграничен обмен на електрическа енергия (Правилата за разпределение на преносни способности) и регионално сътрудничество между операторите на преносни системи са разработени в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно вътрешния пазар на електроенергия (Регламент (ЕС) 2019/943) във връзка с въвеждане на общи правила и процедури за разпределяне и предоставяне на разполагаема преносна способност (капацитет) в двете посоки по междусистемните сечения на електроенергийната система на Република България и съседните електроенергийни

системи и във връзка с Регламент (ЕС) 2016/1719 от 26 септември 2016 г. за установяване на насока относно предварителното разпределяне на преносна способност (Регламент 2016/1719) и Регламент (ЕС) 2015/1222 на Комисията от 24 юли 2015 година за установяване на насоки относно разпределянето на преносната способност и управлението на претоварването (Регламент (ЕС) 2015/1222). Целта е осигуряване оптимално управление на тесните места на електропреносните мрежи, насърчаване развитието на енергийния обмен и координираното разпределение на трансграничния капацитет чрез недискриминационни пазарно обусловени решения.

Правилата за разпределение на преносни способности се представят ежегодно от ЕСО ЕАД за одобрение от КЕВР, като Хармонизираните правила за разпределение на дългосрочните преносни способности на общите граници между страните-членки на ЕС са одобрени на 29.10.2019 г. от АСЕР. На сайта на ЕСО ЕАД са публикувани тържните правила, регистрите на ползвателите и съгласуваните преносни способности за разпределение. Резултатите от годишните, месечните и дневни търгове, организирани от ЕСО ЕАД, са публично достъпни на сайта на ЕСО ЕАД и в публичната секция на системата за администриране на пазара с електрическа енергия. Съгласно гореописаните правила ЕСО ЕАД изпълнява ролята на тържен оператор за разпределяне на 50% в двете посоки на съгласуваните преносни способности на българо-турската граница, както и на дневните преносни способности на българо-македонската граница. Чрез Единната платформа за разпределение се разпределят преносните способности на годишна, месечна и дневна база на българо-гръцката и българо-сръбската граница, и на годишна и месечна база – на българо-румънската граница. TRANSELECTRICA (Румъния) е тържен оператор за разпределение на дневните преносни способности на българо-румънската граница, а MEPSO (Северна Македония) – на годишните и месечни преносни способности на българо-македонската граница. ЕСО ЕАД докладва данните за търговете, за които е тържен оператор, в системата ARIS (ACER REMIT Information System). Данните за останалите търгове се докладват от JAO или от съответния тържен оператор.

3.1.5. Мониторинг на баланса между търсене и предлагане

Общият енергиен недостиг за 2024 г. е 1 410 347 MWh в сравнение с 1 646 095 MWh за 2023 г., като се отчита намаляване с 14,3 %. Общият енергиен излишък за 2024 г. е 1 162 795 MWh в сравнение с 1 194 351 MWh за 2023 г., което е намаление с 2,6 %. Процентното съотношение на електрическа енергия недостиг и електрическа енергия излишък за 2024 г. е показано на следващата фигура.

С Правила за изменение и допълнение на ПТЕЕ, обн. ДВ, бр. 76 от 2022 г., считано от 01.10.2022 г., е въведен 15-минутен период на сetylмент на пазара на балансираща енергия в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията от 23 ноември 2017 г. за установяване на насоки за електроенергийно балансиране и Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и Съвета от 5 юни 2019 г. относно вътрешния пазар на електроенергия. Това изменение води до четирикратно увеличение на броя на периодите на сetylмент, съответно може да окаже значително влияние върху начина и точността на прогнозиране на количествата електрическа енергия за покупка/продажба. Към настоящия момент, липсата на достатъчно реални данни от прилагането на 15-минутния интервал на сetylмент не позволява извършването на анализ на постигнатите нива на цените за излишък и недостиг. В тази връзка, до натрупването на достатъчен обем от реални данни за отчетените количества небаланси на балансиращите групи и постигнатите нива на цените, не може да се обоснове необходимост от промяна на подхода, който КЕВР е използвала при определянето на прилаганата към момента пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия.

С Решение № Ц-37 от 29.12.2023 г. на КЕВР се определя, считано от 01.01.2024 г., както следва:

1. Считано от 01.01.2024 г. до датата, на която независимият преносен оператор се е присъединил ефективно към всички европейски платформи за балансиране съгласно Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията от 23 ноември 2017 г. за установяване на насоки за електроенергийното балансиране, пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране нагоре, в размер на „Цпдн + 100 лв., но не по-ниска от 360 лв./MWh“, където Цпдн е равна на почасовата цена на пазара „Ден напред“ на „Българска независима енергийна борса“ ЕАД;

2. Считано от 01.01.2024 г. до 30.06.2024 г., но не по-късно от датата, на която независимият преносен оператор се е присъединил ефективно към всички европейски платформи за балансиране съгласно Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията от 23 ноември 2017 г. за установяване на насоки за електроенергийното балансиране, пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране надолу, при търг за набавяне на резерв с обем до 200 MW включително в размер на „30%*Цпдн, където Цпдн е равна на почасовата цена на пазара „Ден напред“ на „Българска независима енергийна борса“ ЕАД, но не по-висока от регулираната цена на водноелектрическите централи, собственост на „Национална електрическа компания“ ЕАД“;

3. Считано от 01.07.2024 г. до датата, на която независимият преносен оператор се е присъединил ефективно към всички европейски платформи за балансиране съгласно Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията от 23 ноември 2017 г. за установяване на насоки за електроенергийното балансиране, пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране надолу при търг за набавяне на резерв с обем до 200 MW включително в размер на „30%*Цпдн, където Цпдн е равна на почасовата цена на пазара „Ден напред“ на „Българска независима енергийна борса“ ЕАД;

4. Считано от 01.01.2024 г. до датата на влизане в сила на изменение на методиката по чл. 105, ал. 13 от Правилата за търговия с електрическа енергия, но не по-късно от датата, на която независимият преносен оператор се е присъединил ефективно към всички европейски платформи за балансиране съгласно Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията от 23 ноември 2017 г. за установяване на насоки за електроенергийното балансиране, пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране надолу при търг за набавяне на резерв с обем над 200 MW включително в размер на „30%*Цпдн, където Цпдн е равна на почасовата цена на пазара „Ден напред“ на „Българска независима енергийна борса“ ЕАД, но не по-висока от регулираната цена на водноелектрическите централи, собственост на „Национална електрическа компания“ ЕАД“;

5. считано от датата на влизане в сила на изменение на методиката по чл. 105, ал. 13 от Правилата за търговия с електрическа енергия до датата, на която независимият преносен оператор се е присъединил ефективно към всички европейски платформи за балансиране съгласно Регламент (ЕС) 2017/2195 на Комисията от 23 ноември 2017 г. за установяване на насоки за електроенергийното балансиране, пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране надолу при търг за набавяне на резерв с обем над 200 MW в размер на „- 200 лв./MWh“;

6. Пределните цени, определени с това решение, не се прилагат при сключване на сделки за балансираща енергия, която е закупена/продадена от/на съседни енергийни системи по двустранни споразумения или от регионален балансиращ пазар.

Съгласно чл. 21, ал. 1, т. 11 от Закона за енергетиката (ЗЕ) Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР, Комисията) приема и контролира прилагането на методика за определяне на цените на балансиращата електрическа енергия като част от правилата за търговия с електрическа енергия. По силата на § 14, т. 2 от Преходните и заключителни разпоредби (ПЗР) към Закона за изменение и допълнение на Закона за безопасно използване на ядрената енергия (ЗИД на ЗБИЯЕ, обн. ДВ, бр. 27 от 2024 г.) са извършени промени в чл. 21, ал. 1, т. 11 от ЗЕ, като методиката за определяне на цените на балансиращата електрическа енергия не следва да е част от правилата за търговия с електрическа енергия, а се приема като самостоятелен акт на Комисията. Според § 16 от ПЗР на ЗИД на ЗБИЯЕ, до приемане на методиката по чл. 21, ал. 1, т. 11 от ЗЕ се прилага методиката, която е част от действащите до влизането в сила на този закон Правила за търговия с електрическа енергия (ПТЕЕ, обн., ДВ, бр. 66 от 2013 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр. 50 от 2023 г.).

На следващо място, с § 14, т. 1 от ПЗР на ЗИД на ЗБИЯЕ се отменя правомощието на КЕВР съгласно чл. 21, ал. 1, т. 8 от ЗЕ да определя ежегодно пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия, като съгласно § 15 от ПЗР на ЗИД на ЗБИЯЕ определените от Комисията пределни цени за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за 2024 г. се прилагат до приемането на методиката по чл. 21, ал. 1, т. 11 от ЗЕ.

С оглед на гореизложеното Методиката е приета на основание чл. 21, ал. 1, т. 11 от Закона за енергетиката с решение на Комисията за енергийно и водно регулиране по Протокол № 108 от 22.04.2024 г., т. 1 и е влязла в сила от 1 май 2024 г.

3.1.6. Трансгранични въпроси

По отношение на техническото сътрудничество между операторите на преносни системи от Съюза и от трети държави ЕСО ЕАД е в тясно сътрудничество с операторите – членове на Европейската мрежа на операторите на преносни системи за електричество (ЕМОПС-Е). Във връзка с влизането в сила на Регламент (ЕС) 2019/943 ЕСО ЕАД е изпратило писма с предложение за сътрудничество с трети страни от региона на Югоизточна Европа (членки на ЕМОПС-Е, които не са членки на ЕС: Турция, Северна Македония и Сърбия) за координирано изчисляване на междוזоновия капацитет съгласно методиките на ACER за определяне на 70% праг на междузоновия капацитет и за координирано изчисляване на експлоатационната сигурност.

Проект по въвеждане на продукти с 15-минутна резолюция на сегмент „Ден напред“

Проектът се реализира едновременно за всички пазарни зони, част от Европейския интегриран пазар (SDAC), като планираният старт е 11.06.2025г. Преминаването към 15-минутни продукти в SDAC е значимо постижение в развитието на енергийните пазари в Европа. След повторна оценка на графика на проекта от Номинираните оператори на пазара на електроенергия (НОПЕ) и Операторите на преносни системи (ОПС) е определена дата за въвеждането на новите продукти – 11 юни 2025 г. за ден на доставка 12 юни 2025 г. За да се

гарантира непрекъснатостта на работа на пазарното обединение „Ден напред“ и отчитайки предложенията на търговските участници, НОПЕ и ОПС приеха да следват подход с по-кратък период (1 седмица), при който може да се върне предишната конфигурация на системите. Въвеждането на 15-минутни продукти на този пазар има за цел да увеличи прецизността на търговските операции, за да се интегрират по-добре възобновяемите източници на енергия в подкрепа на по-голяма ефективност и гъвкавост на пазара. Подобрявайки възможността за реакция на променящото се производство и потребление, новите продукти ще способстват за по-точно ценообразуване и изготвяне на графици. С цел осигуряване на плавен преход към тази значима за пазара промяна в момента се провеждат всеобхватни тестове. Тестовите с пазарни участници, в които ще се тестват цялостните процеси по обединение на пазарите, се планират за началото на април 2025 г. Информация за тестовите на местно ниво може да бъде получена от съответните НОПЕ и ОПС. Допълнителна информация за пазарните участници относно цялостния график на проекта ще бъде налична в съответните секции с Информационни материали за SDAC на интернет страниците на ENTSO-E и Комитета на НОПЕ.

Реализиран търговски обмен с електрическа енергия по графици от търговските участници

ОБМЕНИ		
Реализиран търговски обмен с електрическа енергия по графици от търговските участници		
Граница/посока	2023 г.	2024 г.
	MWh	MWh
България - Румъния	3 993 115	5 852 074
Румъния - България	5 414 969	5 849 657
България - Сърбия	1 866 188	1 825 562
Сърбия - България	1 706 023	2 009 710
България - Македония	2 540 360	2 189 876
Македония - България	775 803	1 455 064
България - Гърция	4 149 448	3 669 171
Гърция - България	1 387 222	2 921 915
България - Турция	800 242	471 531
Турция - България	624 772	1 013 291
Физически обмен с електрическа енергия между българската ЕЕС и ЕЕС на съседни страни		
Граница/посока		
	2023 г.	2024 г.
Внос	MWh	MWh
Физическа граница - общо	4 414 018	5 921 469

в т.ч.		
- Румъния	3 524 224	3 164 785
- Сърбия	259 975	544 393
- Македония	42 870	242 890
- Турция	404 535	1 039 061
- Гърция	182 414	930 338
Износ		
Физическа граница - общо	7 748 401	6 908 453
в т.ч.		
- Румъния	1 268 563	2 318 304
- Сърбия	1 295 368	1 151 420
- Македония	1 592 886	996 703
- Турция	1 289 354	539 528
- Гърция	2 302 231	1 902 496
Физически обмен с разпределителните дружества *		
	2023 г.	2024 г.
	MWh	MWh
Между ЕСО ЕАД и „ЕЛЕКТРОРАЗПРЕДЕЛИТЕЛНИ МРЕЖИ ЗАПАД“ ЕАД	8 961 845	9 066 479
Между ЕСО ЕАД и „ЕЛЕКТРОРАЗПРЕДЕЛЕНИЕ СЕВЕР“ АД	4 658 661	4 863 581
Между ЕСО ЕАД и „ЕЛЕКТРОРАЗПРЕДЕЛЕНИЕ ЮГ“ ЕАД	8 003 397	7 996 634
Между ЕСО ЕАД и „ЕЛЕКТРОРАЗПРЕДЕЛЕНИЕ ЗЛАТНИ ПЯСЪЦИ“ АД	59 887	63 842
Между ЕСО ЕАД и ДП НКЖИ	307 158	304 118
Между ЕСО ЕАД и ЗРМ БАЛКАН АД	-41 917	-114 461

* *нетираны количества*

3.1.7. Изпълнение на мрежовите кодекси и насоки

В изпълнение на европейската нормативна уредба и с цел осигуряване на пълна прозрачност и публичност през 2024 г. КЕВР продължи да изпълнява своите задължения по мрежовите кодекси и регламенти. През периода се извършваха дейности по приемане на методики и съпътстващи документи в изпълнение на Европейските регламенти с цел

осигуряване на безпроблемната работа по дейностите за единно свързване на пазарите и осигуряване на необходимата разполагаема трансгранична преносна способност.

Предвид гореизложеното през 2024 г. КЕВР одобри следните документи:

- Искане за изменение на предложение на Операторите на преносни системи от Югоизточна Европа за Методика за изчисляване на преносна способност за балансиране в региона за изчисляване на преносна способност Югоизточна Европа, в съответствие с чл. 37 на Регламент на Комисията (ЕС) 2017/2195 от 23 ноември 2017 за установяване на насоки за електроенергийното балансиране;

- Предложение на Операторите на преносни системи от Югоизточна Европа за изменение на Методика за координирано повторно диспечирание и насрещна търговия за регион за изчисляване на преносна способност Югоизточна Европа, в съответствие с чл. 35, пар. 1 на Регламент на Комисията (ЕС) 2015/1222 от 24 юли 2015 за установяване на насоки относно разпределянето на преносна способност и управлението на претоварването;

- Искане от „Българска независима енергийна борса“ ЕАД за одобряване на Договор между БНЕБ ЕАД и EnEx Clearing House S.A., Гърция като централни контрагенти за пазарното обединение през границите на Италия (IBWT) на основание чл. 77 от Регламент (ЕС) 2015/1222 на Комисията от 24 юли 2015 година за установяване на насоки относно разпределянето на преносната способност и управлението на претоварването;

- Искане от „Българска независима енергийна борса“ ЕАД за одобряване на изменен Договор за доставка на електрическа енергия при единно свързване на пазарите „В рамките на деня“, сключен на 14.11.2019 г. между румънския преносен оператор „Транселектрика“ С.А. и БНЕБ ЕАД на основание чл. 77 от Регламент (ЕС) 2015/1222 на Комисията от 24 юли 2015 година за установяване на насоки относно разпределянето на преносната способност и управлението на претоварването;

- Предложение на Операторите на преносни системи от Югоизточна Европа за изменение на Методика за координиране на регионалната експлоатационна сигурност в регион за изчисляване на преносна способност Югоизточна Европа, в съответствие с чл. 76, ал. 1 на Регламент на Комисията (ЕС) 2017/1485 от 2 август 2017 за установяване на насоки относно експлоатацията на системата за пренос на електроенергия.

3.2. Конкуренция и функциониране на пазара

3.2.1. Пазари на едро

Данните за произведената електрическа енергия и инсталираните мощности за 2023 г. и 2024 г. са обобщени по години в таблицата по-долу:

<u>Произведена енергия по енергийни източници</u>	<u>Инсталирана мощност в MW</u>		<u>Произведена електроенергия в MWh</u>		<u>Изменение на произв. ел. ен. в %</u>
	2023 г.	2024 г.	2023 г.	2024 г.	
1. АЕЦ	1 893	1 893	15 342 941	14 959 004	-2,50%
2. ТЕЦ на лигнитни въглища	3 601	3 601	10 844 943	8 372 886	-22,79%
3. ТЕЦ на черни и кафяви въглища	240	240	202 534	234 333	15,70%
4. ТЕЦ на газ	482	504	1 347 727	1 282 001	-4,88%
5. ВЕЦ в т. ч.	2 867	2 867	2 339 993	2 273 115	-2,86%
5.1. ПАВЕЦ производство	1 386	1 386	420 668	501 708	19,26%
5.2. ПАВЕЦ помпи *	932	932	77 071	173 628	125,28%
6. ВЕИ в т. ч.	1 502	2 096	2 423 130	3 164 633	30,60%

6.1. Вятърни ЕЦ	358	358	809 580	715 943	-11,57%
6.2. Фотоволтаични ЕЦ	1 120	1 713	1 558 739	2 448 173	57,06%
6.3. ЕЦ на Биомаса	25	25	54 810	518	-99,05%
7. Системи за съхранение		28			
7.1. Системи за съхранение при отдаване в мрежата **		28			
7.2. Системи за съхранение при акумулиране от мрежата ***		28		6 544	
Общо: 1+2+3+4+5+6	10 584	11 200	32 501 269	30 285 973	-6,82%

Използваните данни за инсталираните мощности, присъединени към преносната мрежа и произведената нетна електрическа енергия през 2023 г. и 2024 г., са предоставени от ЕСО ЕАД. При инсталираните мощности се отчита рязко повишение на фотоволтаичните ЕЦ, като за 2024 г. са в размер на 1 713 MW в сравнение с 2023 г., където са в размер на 1 120 MW. Общата произведена електрическа енергия на производители, присъединени към преносната мрежа за 2024 г., е в размер на 30 285 973 MWh и е с 6,8 % по-малко от произведената нетна електрическа енергия от 2023 г., която е в размер на 32 501 269 MWh.

При анализ на разликите между произведените количества електрическа енергия на присъединените към електропреносната мрежа централи за 2024 г., в сравнение с 2023 г., се забелязват следните тенденции: продължава намаляване на производството от ТЕЦ на лигнитни въглища с 46 % през 2023 г. и с 22,8 % през 2024 г.; незначителен спад на производството на АЕЦ с 2,5 %, спад в производството на електрическа енергия от ВЕЦ с 3 % и значително нарастване в производството на електрическа енергия от фотоволтаични електроцентрали с 57 %.

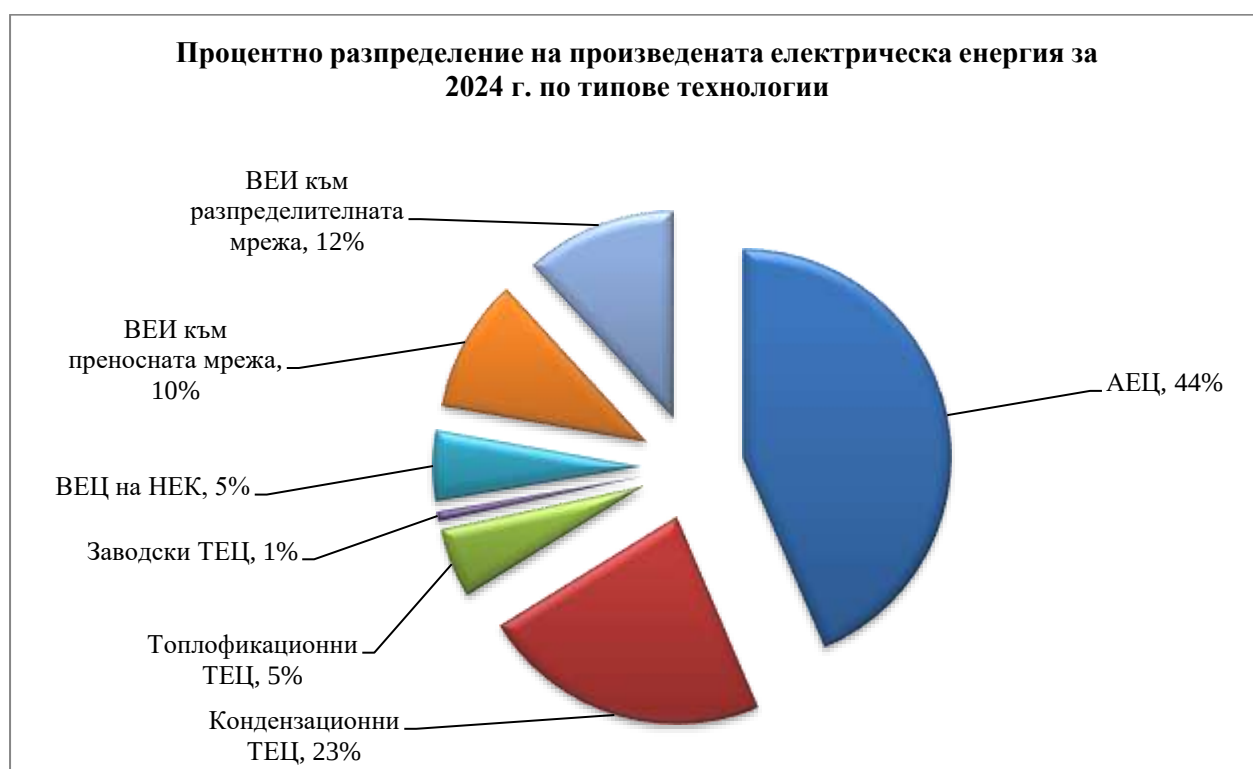
В следващата таблица са представени инсталираните мощности в MW, присъединени към електроразпределителните мрежи и произведена енергия в MWh за 2024 г.

	ЕРМ Запад		ЕР Юг		ЕР Север		ЕР Златни пясъци		Общо	
	Инст. Мощности в MW	Прозв. Енергия в MWh	Инст. Мощности в MW	Прозв. Енергия в MWh	Инст. Мощности в MW	Прозв. Енергия в MWh	Инст. Мощности в MW	Прозв. Енергия в MWh	Инст. Мощности в MW	Прозв. Енергия в MWh
Въглища	37,20	4 071	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	37	4 071
Природен газ	0,00	155 477	21,86	42 562	225,68	112 888	0,00	0,00	248	310 927
ВЕЦ	221,89	470 219	95,79	143 401	14,58	15 977	0,00	0,00	332	629 597
ВяЕЦ	18,57	23 989	49,50	51 298	280,35	585 860	0,00	0,00	348	661 147
ФЕЦ	810,58	854 644	1261,08	1 315 583	444,64	425 235	0,20	528,43	2 517	2 595 990
Други	13,65	48 328	28,62	96 157	5,91	18 396	0,00	0,00	48	162 881
Общо	1 102	1 556 728	1 457	1 649 001	971	1 158 356	0	528	3 530	4 364 613

От представените данни е видно, че най-много инсталирани мощности за производство на електрическа енергия са присъединени към електроразпределителната мрежа на „Електроразпределение Юг“ ЕАД в размер на 1 457 MW, съответно и там е най-много произведената електрическа енергия в размер на 1 649 001 MWh. Общо присъединените производствени мощности към електроразпределителните мрежи са в размер на 3 530 MW и произведената енергия в размер на 4 364 613 MWh. През 2024 г. инсталираните мощности, присъединени към електроразпределителните дружества, са се увеличили с 29 % спрямо 2023 г., като най-много е увеличението при ФЕЦ, а именно с 47%. Нарастване се отбелязва и при произведената електрическа енергия със 17 %.

Общата инсталирана мощност, присъединена към електропреносната и електроразпределителните мрежи за 2024 г., е 14 445 MW, или с 11% повече спрямо 2023 г., а произведеното количество е с 4% по-малко за 2024 г., спрямо 2023 г. Това се дължи предимно на спада в производството на електрическата енергия от „КонтурГлобал Марица изток 3“ АД вследствие на изтичане на дългосрочния договор за изкупуване на електроенергия от централата. Въпреки увеличеното производство на електрическа енергия от ФЕЦ за 2024 г., те не могат да компенсират спирането или намаляване на произведените обеми от ТЕЦ предвид спецификата на технологията им и зависимостта им от слънчева светлина.

На графиката по-долу е представено процентно разпределение на произведената електрическа енергия за 2024 г. по типове технологии. Общото количество произведена електрическа енергия на производители, присъединени към преносната и разпределителните мрежи в Р България през 2024 г., е 34 335 588 MWh, разпределена в зависимост от източника на първична енергия и използваната производствена технология. Най-голям дял в производството на електрическа енергия има АЕЦ в размер на 14 959 004 MWh или 44%, Кондензационни ТЕЦ в размер на 7 771 664 MWh или 23 % и следвани от ВЕИ в размер на 7 626 198 MWh или около 22 % (съответно разпределени ВЕИ към преносната мрежа, 10% и ВЕИ към разпределителната мрежа, 12%).

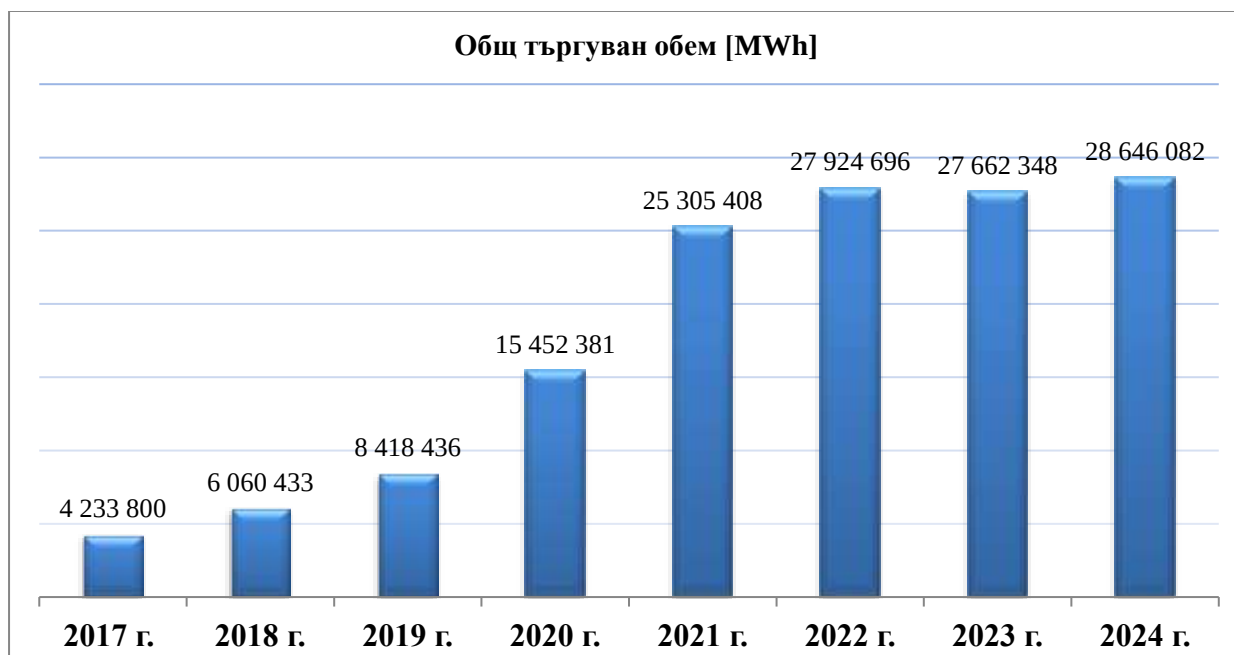
Мониторинг на нивата на цените, нивото на прозрачност, степента и ефективността на отварянето на пазара и конкуренцията

Във връзка със задължението по чл. 59, пар. 1, б. „н“ от Директива (ЕС) 2019/944 КЕВР наблюдава равнището на прозрачност, включително на цените на едро, и гарантира, че електроенергийните предприятия изпълняват задълженията за прозрачност. В тази връзка е направен анализ на търговията на едро с електрическа енергия.

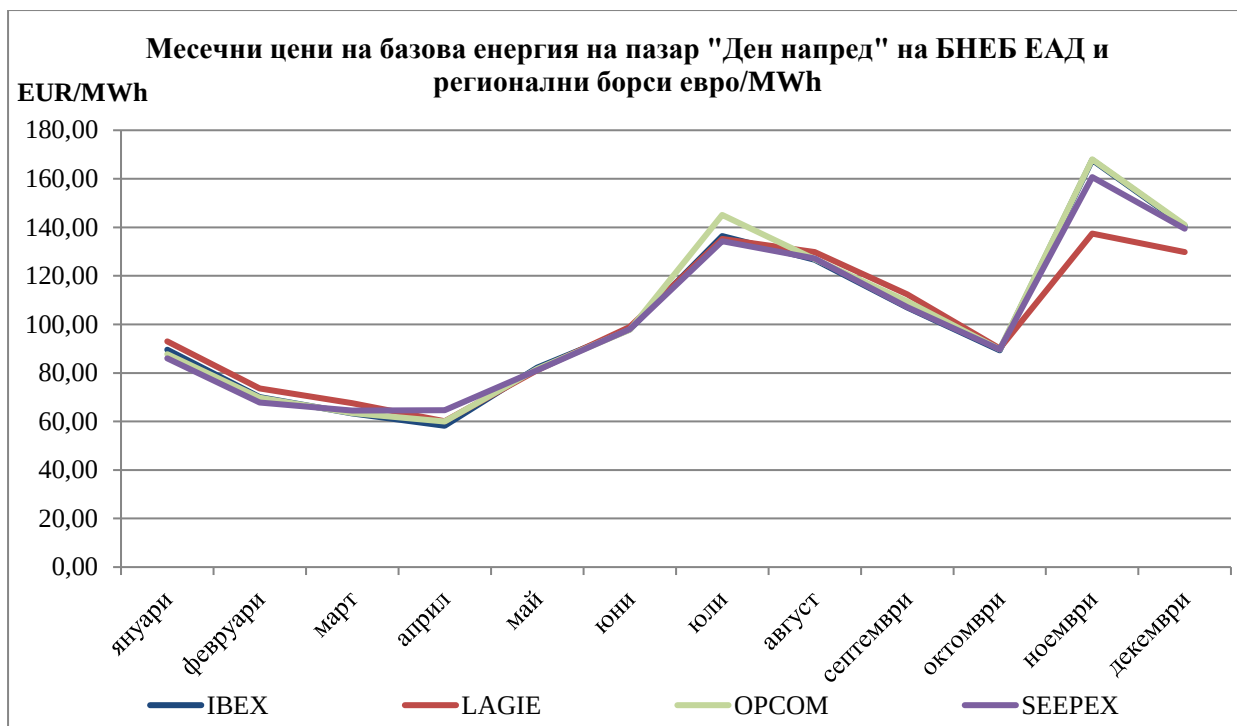
Основната търговия на едро се осъществява чрез следните сегмента на „Българска независима енергийна борса“ ЕАД (БНЕБ ЕАД) - пазар „Ден напред“, пазар „В рамките на деня“ (ПРД), „Двустранни договори“, а от 14.06.2024 г. стартира и „Търгове в рамките на деня“.

Пазар „Ден напред“

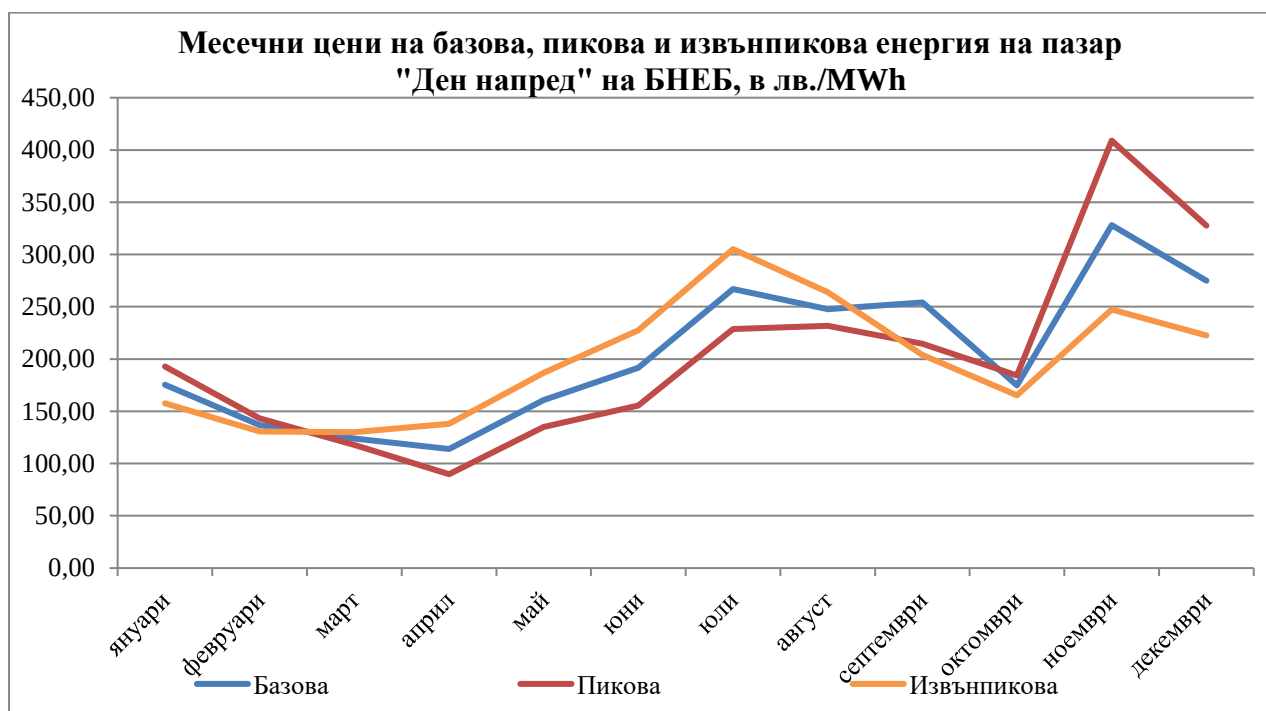
През 2024 г. търгуваните обеми базова енергия на пазар „Ден напред“ в сравнение с 2023 г. са без особена промяна, като на графиката по-долу са показани данните за последните осем години.

Сравнителна графика на цените и търгуваните количества на пазар „Ден напред“ на БНЕБ ЕАД и на регионалните борси е представена на следващата фигура. Анализът включва средните месечни цени за базов товар в евро/MWh на търгувани количества на пазар „Ден напред“ за 2024 г. на следните регионални борси: IBEX (България), LAGIE (Гърция), OPCOM (Румъния) и SEEPEx (Сърбия).

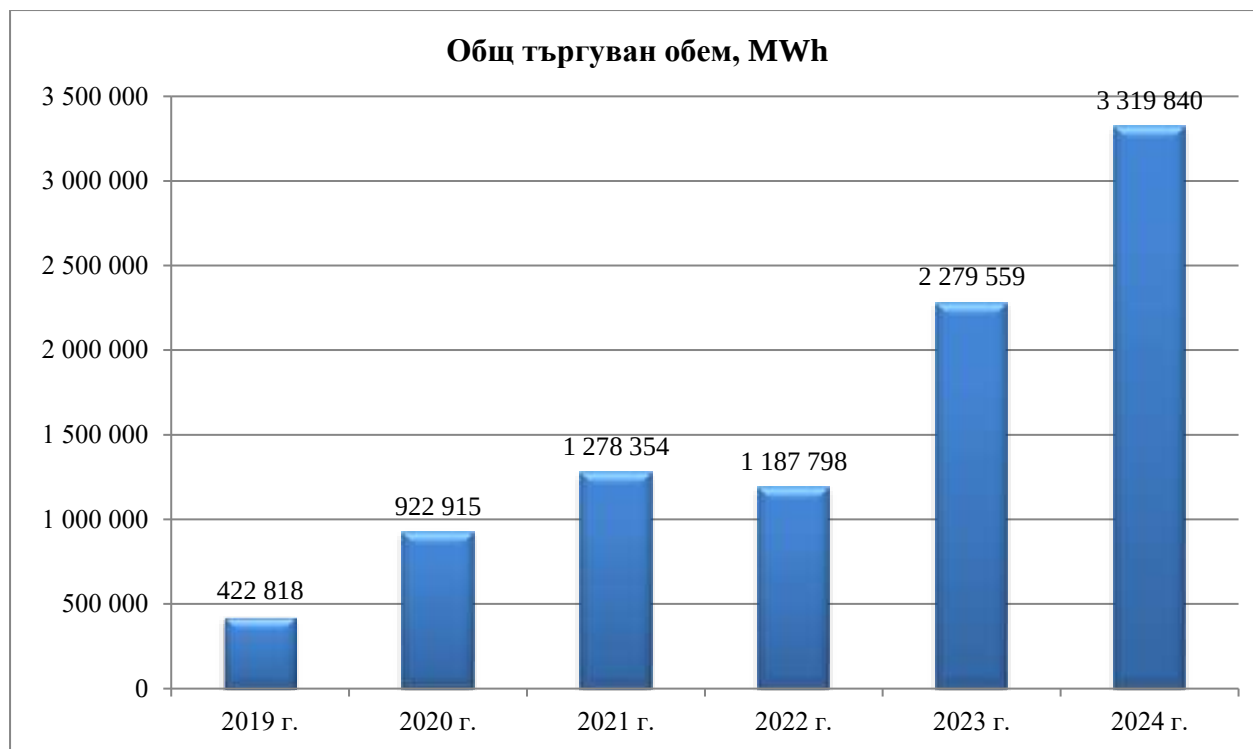

На следващата графика са показани равнищата на месечните цени на базова, пикова и извънпикова енергия на пазар „Ден напред“ на БНЕБ ЕАД, в лв./MWh.

Пазар „В рамките на деня“

През 2024 г. общият търгуван обем на електрическа енергия на пазара „В рамките на деня“ е 3 319 840 MWh и бележи значително нарастване с 46 % спрямо 2023 г., когато количеството е било 2 279 559 MWh, данните за последните години са показани на графиката по-долу:

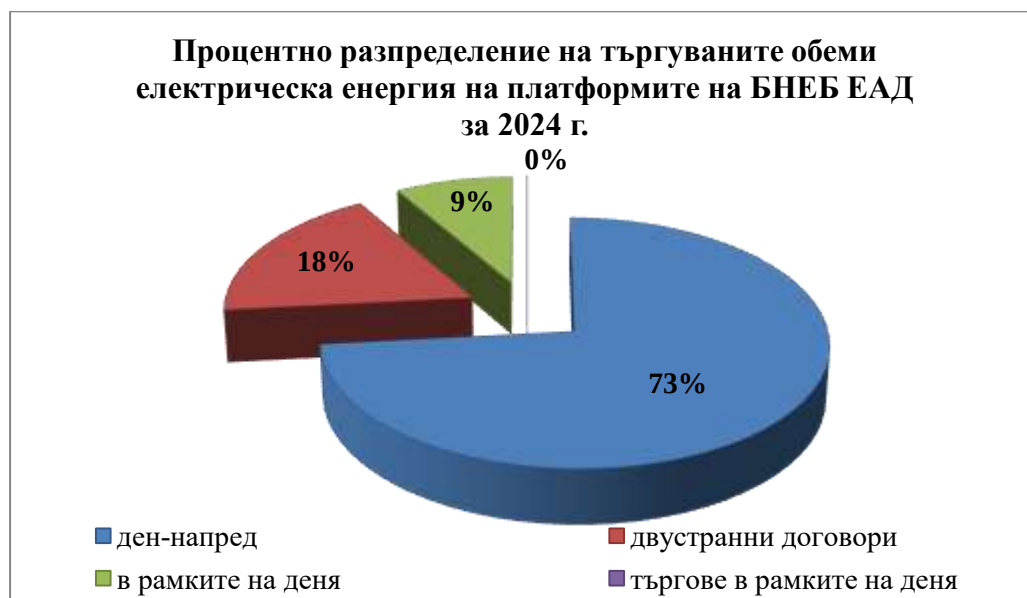
На графиката по-долу са показани среднопретеглени месечни цени за електрическа енергия, търгувана на пазар „В рамките на деня“ на БНЕБ ЕАД за последните три години.

През 2024 г. за месечни цени на електрическата енергия, търгувана на пазар „В рамките на деня“ на БНЕБ, не се отчита съществена разлика спрямо 2023 г.

Общото количество електрическа енергия, търгувана на платформите на БНЕБ ЕАД, за 2024 г., е 39 053 GWh, с 8 % повече отколкото през 2023 г., като на пазар „Ден напред“ е 28 646 GWh или 73,00%, за пазар „В рамките на деня“ – 3 320 GWh или 18,00%, „Двустранни

договори“ е 7 082 GWh или 9,00%. На 13 юни 2024 г. БНЕБ ЕАД стартира въвеждането на механизъм за търговия „Търгове в рамките на деня“ с търгувано количество 4 746 MWh или 0,00%. Процентното съотношение на количествата е изобразено на следващата фигура.

Обобщените индикатори, които характеризират динамиката на развитието на пазара на едро за електрическа енергия за периода 2020 г. до 2024 г., са посочени в таблица по-долу:

Индикатори на пазара на едро с електрическа енергия	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Общо производство на електрическа енергия, GWh	36 799	42 521	41 900	32 501	30 286
Общ брой на активните търговци на електрическа енергия, бр.	38	40	65	128	156
Общо потребление на електрическа енергия, без помпи, GWh	36 723	38 631	29 653	29 029	29 125
Обем на вноса, GWh	3 707	1 857	1 469	4 414	5 921
Обем на износа, GWh	7 115	10 634	13 664	7 748	6 908

Статистически данни за деня през годината с най-високо електропотребление в страната

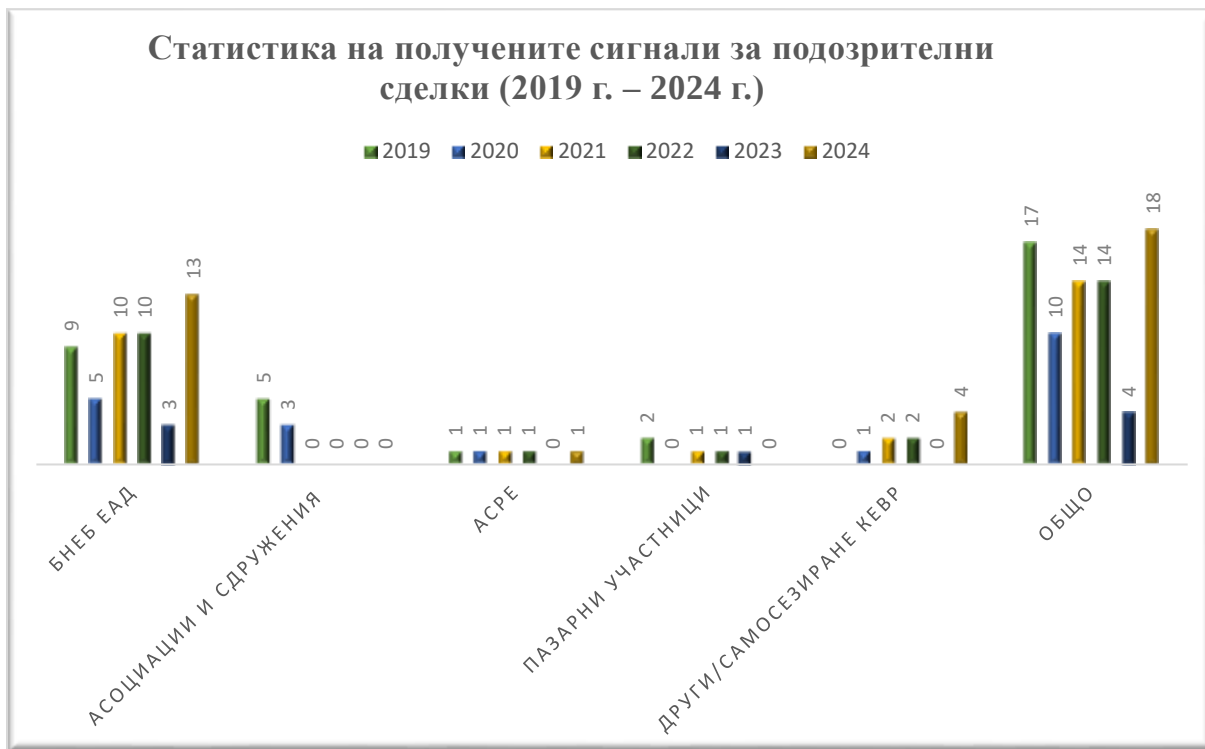
Ден с най-високо електропотребление за:	Електропотребление (бруто), GWh	Дата на регистриране
2016 г.	148	четвъртък, 21 януари 2016 г.
2017 г.	164	вторник, 10 януари 2017 г.
2018 г.	148	вторник, 27 февруари 2018 г.
2019 г.	150	вторник, 08 януари 2019 г.
2020 г.	137	вторник, 21 януари 2020 г.
2021 г.	143	вторник, 19 януари 2021 г.
2022 г.	151	сряда, 26 януари 2022 г.
2023 г.	150	сряда, 8 февруари 2023 г.
2024 г.	147	вторник, 23 януари 2024 г.

Прилагане на Регламент (ЕС) № 1227/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 г. относно интегритета и прозрачността на пазара за

търговия на едро с енергия

Дирекция „Мониторинг и контрол по изпълнение на Регламент (ЕС) № 1227/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 г. относно интегритета и прозрачността на пазара за търговия на едро с енергия“ на Комисията за енергийно и водно регулиране е ангажирана с прилагането на Регламент (ЕС) № 1227/2011. Чрез дирекцията КЕВР продължава да осигурява равнопоставен достъп на пазарните участници до организирания борсов пазар за търговия с електрическа енергия на едро, следи за спазването на прозрачност в търговията, възпира и санкционира пазарните злоупотреби по смисъла на Регламент (ЕС) № 1227/2011. Една от основните дейности на дирекция REMIT е установяване на нарушения на чл. 3 и чл. 5 от Регламент (ЕС) № 1227/2011 по реда на Глава седма „а“ от ЗЕ.

През 2024 г., в съответствие с чл. 15 от REMIT, в дирекцията са постъпили 13 бр. доклади от „Българска независима енергийна борса“ ЕАД (БНЕБ ЕАД). В съответствие с чл. 16 на REMIT постъпи 1 бр. доклад от Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия и една статистическа оценка за потенциално нарушение на чл. 5 от Регламента. През изминалата година в Комисията не са получени сигнали от асоциации, сдружения, пазарни участници и физически лица. Общият брой на докладите до КЕВР с подозрения за нарушение на чл. 3 и/или чл. 5 от Регламента в периода 2019 г. – 2024 г., получени по реда на чл. 74а, ал.1 от ЗЕ, е 77.

При установени първоначални данни за манипулация на пазара с енергия на едро по смисъла на чл. 3 и/или чл. 5 от REMIT, председателят на Комисията определя със заповед длъжностни лица, които да извършат предварително проучване за наличие на обосновано предположение за нарушение. След приключване на предварителното проучване, ако са установени достатъчно данни за предполагаемо нарушение, със свое решение КЕВР образува производство за установяване на нарушение на чл. 3 и/или чл. 5 от Регламент (ЕС) № 1227/2011. Проучванията по производствата се извършват в партньорство с АСРЕ в съответствие с чл. 16 от Регламента. За всяко предварително производство или образувано производство за установяване на нарушение, КЕВР обменя регулярно информация за развитието по тях с АСРЕ, като се спазват строги правила за гарантиране на работата по

текущите случаи, пълна конфиденциалност и недопускане на изтичане на информация извън дирекцията.

С оглед на посочените изисквания за гарантиране на пълна конфиденциалност при проучването на текущите случаи, в ЗЕ е предвидено решенията и протоколите от заседанията на Комисията, свързани с предварителното проучване и установяването на нарушение по чл. 3 и/или чл. 5 от Регламент (ЕС) № 1227/2011, да не се публикуват на интернет страницата на Комисията. Въз основа на посоченото КЕВР не може да предостави конкретна информация за хода и резултата от текущи разследвания, тъй като ще бъде в нарушение на изискванията на АСРЕ и на чл. 74а, ал. 8 от ЗЕ.

Въз основа на всички постъпили доклади и сигнали за подозрителни сделки, длъжностните лица са извършили общо 53 бр. предварителни проучвания по реда на чл. 74а от ЗЕ, за периода 2019-2024 г., отнасящи се до пазара с електрическа енергия на едро. Образованите предварителни проучвания са по-малко от броя на постъпилите доклади и сигнали за същия период, тъй като за едни и същи подозрителни сделки в КЕВР са постъпили по няколко сигнала. С цел процесуална икономия и постигане на пълно изясняване на проучваните случаи, тези сигнали се обединяват в едно предварително проучване. То има за цел да установи дали в сигнала има достатъчно данни, въз основа на които може да се направи обосновано предположение за нарушение на чл. 3 и/или чл. 5 от Регламент (ЕС) № 1227/2011. Когато КЕВР прецени, че подозрението за извършено нарушение се подкрепя от изложените в доклада от предварителното проучване факти, с решение по реда на чл. 74а, ал. 5, т. 1 от ЗЕ образува производство за установяване на нарушение на чл. 3 и/или чл. 5 от REMIT.

През 2024 г. Комисията проведе шест предварителни проучвания, образува едно производство за установяване на нарушение на чл. 3 и/или чл. 5 от Регламента и прекрати три предварителни проучвания поради липса на данни за извършени нарушения.

През 2024 г., в съответствие с чл. 74н от ЗЕ, КЕВР взе едно решение, с което установи нарушение на чл. 3 от Регламент (ЕС) № 1227/2011 (забрана за търгуване с вътрешна информация) и наложи имуществена санкция на един пазарен участник – „АЕЦ Козлодуй“ ЕАД в размер на 604 064 лв.

В изпълнение на чл. 74о от ЗЕ и чл. 155х, ал. 2 от Наредба № 3 за лицензиране на дейностите в енергетиката от 21.03.2013 г., длъжностни лица от дирекция REMIT осъществиха превантивен, текущ и последващ контрол за спазване на задълженията по чл. 4, 8, 9 и 15 от Регламента. За резултатите от проверките длъжностните лица съставят констативен протокол съгласно чл. 74о, ал. 3 от ЗЕ, а за нарушенията съставят акт за

установяване на административно нарушение (АУАН) съгласно чл. 74о, ал. 4 от ЗЕ.

През 2024 г. длъжностните лица съставиха 15 констативни протокола и 13 акта за установяване на административно нарушение.

Съставен АУАН на пазарен участник	Нарушение по Регламент (ЕС) № 1227/2011	Брой Констативни протоколи	Брой АУАН
„ЕЙ И ЕС – ЗС МАРИЦА ИЗТОК I“ ЕООД	Чл. 4	3	2
„КОНТУРГЛОБАЛ МАРИЦА ИЗТОК 3“ АД	Чл. 4	2	1
„ТЕЦ – БОБОВ ДОЛ“ АД	Чл. 4	8	8
„ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЕН СИСТЕМЕН ОПЕРАТОР“ ЕАД	Чл. 9	1	1
„ЕНЕРДЖИ СЪПЛАЙ“ ЕООД	Чл. 9	1	1
Общо:		15	13

По-голямата част от издадените актове са за установяване на административно нарушение за неспазване на задължението на чл. 4 от Регламент (ЕС) № 1227/2011 за оповестяване на вътрешна информация относно непланирана недостъпност на съоръжения за производство на електроенергия на лицензирана от АСРЕ платформа за вътрешна информация.

Нарушенията по чл. 9 на Регламента, за които длъжностните лица съставиха актове за установяване на административно нарушение, са за промени в регистрацията на пазарните участници съгласно чл. 9, пар. 1 от Регламента и неотразяването на промените в платформата на Централизирания европейски регистър на пазарните участници, като това представлява липсата на незабавно уведомяване на националния регулатор, което е нарушение на параграф 5 на същия член.

По отношение на чл. 15 от Регламент (ЕС) № 1227/2011 – задължения на лицата, извършващи сделки с енергия на едро по занятие, длъжностните лица извършиха проверки на дружествата, които имат задължението да наблюдават пазара на едро и при установяване на съмнително поведение от пазарните участници да представят на КЕВР подробни доклади за подозрителни сделки.

В началото на февруари 2024 г. ЕСО ЕАД изпълни предписанията на длъжностните лица от предходната година (издадени с Констативен протокол № R-1 от 20.06.2023 г.), като създаде правила и план за работа на учреденото през 2023 г. по предписание на КЕВР оперативно самостоятелно звено „Комитет за наблюдение на пазара“ към ЕСО ЕАД. Със служители от звеното „Пазарен надзор“ на БНЕБ ЕАД и длъжностните лица от дирекция REMIT към КЕВР беше проведена оперативна среща, на която бяха обсъдени както промените в Регламента, така и подобряване на качеството на докладите за предполагаеми нарушения, които БНЕБ ЕАД изготвя до националния регулатор.

Участниците на пазара, които извършват сделки с енергийни продукти на едро, за които има изискване да бъдат докладвани на АСРЕ в съответствие с чл. 9, параграф 1 от REMIT, се регистрират при националния регулаторен орган. В тази връзка, през 2024 г., КЕВР регистрира 20 нови пазарни участника за търговия с енергийни продукти на едро (електроенергия) и актуализира данните на 144 регистрирани пазарни участника. Общият брой на пазарните участници, регистрирани от Комисията в CEREMP, търгуващи с енергия на едро, към края на 2024 г., е 242.

През 2024 г. зачести използването на алгоритмична търговия от страна на пазарните участници. Това доведе до повишаване на обема на първичните данни, необходими при обработка за установяването и докладването на пазарни манипулации. Предвид динамиката

на енергийните пазари и актуализацията на критериите от АСРЕ за установяване на пазарни манипулации е необходимо софтуерните продукти, които дирекцията използва, да се надграждат и модернизират.

3.2.2. Пазар на дребно

На пазара на дребно осъществяват дейност четири оператора на електроразпределителни мрежи, които са лицензирани да разпределят електрическа енергия на клиенти, присъединени към разпределителната мрежа на ниво ниско и средно напрежение на съответните обособени територии:

- „Електроразпределителни мрежи Запад“ ЕАД оперира на територията на 10 области в Западна България;
- „Електроразпределение Север“ АД оперира на територията на 9 области в Северна България;
- „Електроразпределение Юг“ ЕАД оперира на територията на 9 области в Южна България;
- „Електроразпределение Златни пясъци“ АД има ограничен географски район на дейност в регион Варна.

От гледна точка на предлагането на електроенергия, пазарът се състои от три групи доставчици:

- Доставчик на свободен пазар – търговец/производител/борса, който доставя електрическа енергия на битови и небитови клиенти по цени, определени въз основа на търсенето и предлагането;
- Доставчик от последна инстанция (ДПИ) – доставчик, който гарантира предоставянето на универсална услуга в краен случай, в съответствие с получен лиценз от КЕВР, има задължение да снабдява с електрическа енергия клиенти, които са присъединени към мрежата и не са избрали доставчик на електрическа енергия или когато избраният от тях доставчик не извършва доставка по независещи от клиента причини. Крайните продажни цени на ДПИ се определят по Методика на КЕВР за определяне на цените на електрическата енергия на доставчик от последна инстанция;
- Краен снабдител (КС) на електрическа енергия – снабдява с електрическа енергия по регулирани цени, утвърдени от КЕВР, обекти на битови и небитови крайни клиенти, присъединени към електроразпределителната мрежа на ниво ниско напрежение.

Пазарните дялове на електроразпределителните дружества, като количества електрическа енергия, разпределена през собствените им мрежи, са изчислени въз основа на предоставени отчетни данни за тях за 2024 г. от ЕСО ЕАД. Най-голям дял от пренесената електрическа енергия традиционно е за дружеството „Електроразпределителни мрежи Запад“ ЕАД с 41% или 9 066 479 MWh, на второ място, „Електроразпределение Юг“ ЕАД с 36% или 7 996 634 MWh и на трето, „Електроразпределение Север“ АД с 22% или 4 863 581 MWh. Графичното разпределение е показано на фигурата по-долу:

От гледна точка на търсенето, пазарът на дребно се състои от два сегмента: битови клиенти и небитови клиенти. Общият брой клиенти, присъединени към разпределителните предприятия през 2024 г., е 5 340 905, от които битови клиенти – 4 760 505. Общият брой на клиентите с доставчик краен снабдител е 4 757 979, а общият брой клиенти на свободен пазар, включително с доставчик ДПИ, е 582 926.

Индикатори за развитието на пазара на дребно

Бързо спадащите разходи на инсталациите, използващи възобновяеми източници на енергия (ВЕИ), трайното покачване на цените на електроенергията, нуждата да се намали енергийният и въглероден интензитет на икономиката и др. дават тласък за развитие на пазара на децентрализирана енергия от фотоволтаични инсталации за домакинства и предприятия, т.е. битови и стопански производители-потребители (просюмъри) в България. Просюмърите са лица или дружества, които използват собствена фотоволтаична система за посрещане на част от електроенергийните си нужди, някои от които използват фотоволтаични системи единствено за посрещане на нуждите на обекта без възможността да отдават излишната електроенергия обратно в мрежата (с изцяло собствено потребление), докато други конфигурират системите си с възможност за отдаване на излишната електроенергия обратно в мрежата.

На следващата таблица са показани данни от електроразпределителните дружества за производителите-потребители към края на 2024 г.

Потребители - производители (prosumers), брой	3489
В т.ч. Битови клиенти с инсталирана фотоволтаична централа, брой	564

Обем на енергията, генерирана от потребители, които произвеждат енергия за собствени нужди, в GWh	205,4
---	-------

Битови клиенти

Потреблението на пазара на битовите клиенти се е увеличило през 2024 г. спрямо 2023 г. с 15,4 %.

Броят на битовите клиенти нараства от 4 513 355 през 2019 г. до 4 760 505 през 2024 г.

Индикатори на пазара на дребно (битови клиенти)	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Потребление на електрическа енергия, в MWh	14 729 883	13 979 423	12 088 565	11 865 505	12 256 090	14 140 126
Общ брой битови клиенти на електрическа енергия	4 513 355	4 544 739	4 586 448	4 664 328	4 719 330	4 760 505
Брой клиенти по регулирани тарифи	4 511 737	4 541 659	4 581 982	4 660 949	4 717 006	4 757 979
Брой клиенти, снабдявани от достачик последна инстанция	114	1 233	4 644	3 101	2 118	2 326
Брой работни дни между уведомяването да заплати сметката и прекъсването в случаите на неплащане	от 3 до 41	от 3 до 40	от 3 до 40	от 3 до 40	от 3 до 40	от 3 до 40

Небитови клиенти

Средното време за смяна на доставчика е между 20 и 30 дни за различните електроразпределителни предприятия. Отчита се увеличаване на броя на активните доставчици на електрическа енергия.

Индикатори на пазара на дребно (небитови клиенти)	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Брой клиенти	611 588	624 910	629 863	631 433	578 845	575 702	582 926
Брой клиенти сменили доставчика	101 932	79 290	20 754	23 920	171 672	10 461	123 411
Активни търговци	46	45	40	40	65	128	156
Средно време за смяна на доставчика (дни)	18	18	18	18	18	20	20

3.2.3. Защита на потребителите и уреждане на спорове

Условията и редът за подаване и разглеждане на жалби са регламентирани в ЗЕ и НЛДЕ. Комисията разглежда жалби на: ползватели на мрежи и съоръжения срещу оператори на преносни и разпределителни мрежи, добивни предприятия, оператори на съоръжения за съхранение на природен газ и оператори на съоръжения за втечнен природен газ, свързани с изпълнението на задълженията им по ЗЕ; клиенти срещу доставчици на енергия и природен газ, включително крайни снабдители, свързани с изпълнението на задълженията им по ЗЕ; лицензианти срещу лицензианти, свързани с изпълнението на лицензионната дейност по ЗЕ.

В двумесечен срок от подаване на жалба Комисията може да съдейства за доброволно уреждане на спора. Срокът може да бъде продължен с още два месеца, ако естеството на спора налага събиране на допълнителни данни и информация от Комисията. Процедурата е доброволна и поверителна. При доброволното уреждане на спорове Комисията не се произнася с решение, а процедурата завършва със споразумение.

Когато не е постигнато доброволно уреждане на спора или при отказ на страна от доброволно уреждане, Комисията взема решение по жалбата в срок два месеца след получаването ѝ. Този срок може да бъде удължен с още два месеца, ако естеството на спора налага събиране на допълнителни данни и информация от Комисията. Със съгласие на жалбоподателя удълженият срок може да бъде продължен с още два месеца. В случаите, когато Комисията приеме жалба за основателна, тя с решението дава задължителни указания по прилагането на закона. Решенията на Комисията могат да бъдат обжалвани относно тяхната законосъобразност пред Административен съд София – град в 14-дневен срок от съобщаването им.

През 2024 г. в КЕВР бяха регистрирани общо 1 029 броя заявления. За 972 броя от тях, които са срещу лицензирани дружества в сектор „Електроенергетика“ на основание чл. 22, ал. 1 от ЗЕ, бяха образувани административни производства.

Най-голям е броят на жалбите срещу „Електроразпределителни мрежи Запад“ ЕАД и „Електрохолд Продажби“ ЕАД. На второ място са жалбите срещу „Електроразпределение Север“ АД и „ЕНЕРГО-ПРО Продажби“ АД, следвани от „Електроразпределение Юг“ ЕАД и „ЕВН България Електроснабдяване“ ЕАД. Срещу „Електроразпределение Златни пясъци“ АД и „ЕСП Златни пясъци“ ООД не са постъпили жалби.

Оплакванията срещу лицензирани за дейността „търговия с електрическа енергия“ дружества са свързани предимно с договорните отношения между страните.

През 2024 г. постъпиха 10 броя жалби срещу „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД (ЕСО ЕАД). Регистрирано е едно оплакване срещу НЕК ЕАД.

През 2024 г. в Комисията бяха получени 614 броя жалби от битови клиенти срещу лицензирани дружества от сектор „Електроенергетика“.

В ЗЕ, Глава трета „Регулиране на дейностите в енергетиката“, Раздел VI „Мерки за защита на потребителите на енергийни услуги“, са регламентирани мерки за защита на потребителите на енергийни услуги, които включват и:

- регламентирано задължително съдържание на договорите, сключвани с потребители на енергийни услуги;
- информация, предоставяна от енергийните предприятия – страни по договорите на потребители на енергийни услуги;
- енергийните предприятия изготвят и представят за одобрение от Комисията правила за работа с техните потребители на енергийни услуги;
- енергийните предприятия, извършващи доставка на енергия, осигуряват центрове за предоставяне на информацията на потребителите на енергийни услуги, както и за работа с тях;
- енергийните предприятия, предоставящи универсална услуга и услуги от обществен интерес, в общите условия за снабдяване с електрическа енергия и ползване на електроразпределителните мрежи и в правилата за работа с потребителите на енергийни услуги определят специални процедури за предоставяне на информация, свързана с потреблението, и за уреждане взаимоотношенията с уязвими клиенти за недопускане на преустановяване на снабдяването им с електрическа енергия;
- крайният снабдител информира клиента, заедно с фактурата за последния месец на всяко шестмесечие, когато отчетената консумация на електрическа енергия на крайните клиенти за това шестмесечие е по-висока с над 50 на сто от отчетената консумация за съответното шестмесечие на предходната календарна година;
- клиентът може да поиска от оператора на електроразпределителната мрежа да се извърши метрологична експертиза на средството за търговско измерване;

- когато по инициатива на крайния снабдител ще бъде преустановено снабдяването на клиента с електрическа енергия, крайният снабдител е длъжен да уведоми клиента, по заявен от него начин, не по-късно от три дни преди датата на преустановяване на снабдяването. В случай че клиентът не е заявил начин за уведомяване, той се уведомява по начин, определен от крайния снабдител.

В изпълнение на правомощията си КЕВР наблюдава прилагането на регламентираните законови мерки за защита на потребителите на енергийни услуги.

Съгласно чл. 59, пар. 1, б. „у“ от Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС, регулаторният орган има задължението да гарантира недискриминационен достъп до данни за потреблението на клиентите, за предоставянето, за незадължително ползване в лесно разбираем, хармонизиран на национално равнище формат на данните за потреблението, както и бърз достъп за всички клиенти до такива данни съгласно членове 23 и 24.

Според чл. 386, ал. 1, т. 3 и т. 8 от ЗЕ, енергийните предприятия – страни по договорите, предоставят на своите потребители на енергийни услуги информация за: реално потребените количества и стойността на предоставената услуга в съответствие с договорената периодичност на отчитане без задължение за допълнително плащане за тази услуга; условията за предоставяне на електронна информация за фактурирането и електронни фактури.

Съгласно чл. 386, ал. 2 от ЗЕ доставчикът на енергия осигурява на клиентите широк избор на методи на плащане, включително системи за авансови плащания, които са справедливи и отразяват адекватно вероятното потребление.

В чл. 386, ал. 3 от ЗЕ е регламентирано, че доставчикът на енергия предоставя на друг доставчик на енергия данни за потреблението на битов клиент, когато това е предвидено в изрично споразумение между клиента и доставчика на енергия.

Тези разпоредби гарантират за клиентите достъп до данни за потреблението на енергия, предоставянето и ползването им в лесно разбираем формат.

4. ПАЗАР НА ПРИРОДЕН ГАЗ

4.1. Регулиране на мрежата

При изпълнение на регулаторните си правомощия КЕВР се ръководи от следните основни принципи: развиване на конкурентни и добре функциониращи регионални пазари в рамките на Европейския съюз; предотвратяване и недопускане на ограничаване или нарушаване конкуренцията на енергийния пазар; създаване на стимули за развитието на конкурентен пазар за дейности в енергетиката, където има условия за това; създаване на стимули за ефективно развитие на сигурни, надеждни и ефикасни мрежи в съответствие с интересите на клиентите. Комисията извършва контрол за развиването на газовите мрежи в полза на всички участници, което гарантира достатъчен и разполагам за всички капацитет, следи за недопускане ограничаването и нарушаването на конкуренцията на пазара и за ефективното му функциониране, наблюдава степента и ефективността на отваряне на пазара на природен газ. КЕВР осъществява наблюдение върху сигурността на снабдяването, като

следи за баланс между търсенето и предлагането на природен газ на националния пазар, нивото на очакваното бъдещо потребление и предвижданите допълнителни капацитети, които са в процес на планиране или изграждане, и качеството и нивото на поддържане на мрежите и преодоляване на дефицита на доставчици или търговци.

4.1.1. Мрежови и ВПП тарифи за присъединяване и достъп на клиентите

На регулиране от Комисията подлежат цените за присъединяване към мрежите, за достъп и пренос на природен газ през преносни и/или разпределителни мрежи освен в случаите, когато Комисията по своя преценка одобрява методика за определяне на цена за достъп и пренос през преносна мрежа.

КЕВР регулира и определя условията и реда за образуване на цените за присъединяване към газопреносните и газоразпределителните мрежи.

По отношение на цените за достъп и пренос на природен газ през преносната мрежа, Комисията одобри Методика за определяне на цена за достъп и пренос през газопреносните мрежи, собственост на „Булгартрансгаз“ ЕАД. Съгласно чл. 18а, ал. 1 от Методиката за всеки ценови период в срок до 1 март, операторът внася в Комисията предложение за: входни и изходни точки/зони, за които се определят цените за достъп и пренос; коефициенти за определяне на цените за достъп за резервиране на краткосрочни капацитетни продукти на база на цената за референтен твърд капацитет; сезонни множители за определяне на цените за резервиране на краткосрочни капацитетни продукти; отстъпка при образуване на цени за достъп за резервиране на прекъсваеми капацитетни продукти; отстъпка при определяне на цени за достъп за входни/изходни точки към/от съоръжения за съхранение на природен газ; отстъпка при образуване на цени за достъп за входни точки от съоръжения за втечен природен газ (ВПП) и за входни точки от и изходни точки към инфраструктура, разработена с цел преодоляване на изолацията на държави членки по отношение на техните преносни системи. Комисията приема решение за одобряване на отстъпките, множителите и сезонните коефициенти след провеждане на консултация по реда на чл. 28 от Регламент (ЕС) 2017/460 на Комисията от 16 март 2017 година за установяване на Мрежов кодекс относно хармонизирани структури на тарифите за пренос на газ (Регламент (ЕС) 2017/460, Регламента) – чл. 18а, ал. 2 от Методиката. С Решение № М-1 от 09.05.2024 г. КЕВР утвърди на „Булгартрансгаз“ ЕАД ценообразуващи параметри за периода 01.10.2024 – 30.09.2025 г. Съгласно чл. 21 от Методиката, тарифната структура на цените за достъп и пренос на природен газ през газопреносната система се определя от оператора. Въз основа на утвърдени с решения № НПП-1 от 02.10.2020 г. и № М-1 от 09.05.2024 г. на Комисията необходими приходи и ценообразуващи параметри „Булгартрансгаз“ ЕАД определи цени за достъп и пренос през газопреносните мрежи, собственост на „Булгартрансгаз“ ЕАД, за газова година 01.10.2024 – 30.09.2025 г. Цените за достъп и пренос са публикувани на интернет страницата на „Булгартрансгаз“ ЕАД: https://www.bulgartransgaz.bg/files/useruploads/files/prozrachnost-tarifi/TAR%20Period%202024_2025/Prices_2024_2025.pdf.

Цените за достъп и пренос през междусистемния газопровод IGB се определят по одобрения от КЕВР съвместно с Регулаторния орган за енергия, отпадъци и води на Република Гърция Тарифен кодекс на IGB.

Цената за достъп и пренос на природен газ по газоразпределителната мрежа може да включва компонентите: цена за достъп (цена за капацитет) и цена за пренос (цена за пренесени количества природен газ) съгласно условията на сключен договор за пренос на природен газ през газоразпределителната мрежа. Цената за пренос на природен газ по разпределителната мрежа се образува въз основа на утвърдените необходими годишни приходи към утвърденото прогнозно количество природен газ за разпределение. Съгласно чл. 44, ал. 4 от ЗЕ на лицата, на които е издадена лицензия за разпределение на природен газ, не се издават лицензии за други дейности, подлежащи на лицензиране по ЗЕ, освен лицензия за

снабдяване с природен газ от краен снабдител, ако присъединените към газоразпределителната мрежа на тази територия клиенти са по-малко от 100 000. На дружествата титуляри на лицензия за дейността „разпределение на природен газ“ КЕВР е издала и лицензии за дейността „снабдяване с природен газ от краен снабдител“. Цените за продажба на природен газ от крайните снабдители на клиенти, присъединени към съответните газоразпределителни мрежи, се определят въз основа на разходите за покупка на природен газ и утвърдените прогнозни необходими годишни приходи за снабдяване с природен газ. При изпълнение на регулаторните си правомощия за ценово регулиране Комисията се ръководи от принципите по чл. 23 и чл. 31 от ЗЕ. Съгласно чл. 3, ал. 2, т. 2 от НРЦПГ, при прилагане на метода за регулиране на цените „горна граница на цени“, който се прилага за газоразпределителните дружества, регулаторният период е с продължителност от 2 до 5 години. Регулаторният период на цените на ГРД дава възможност за избягване на големи флуктуации на цените през годините и предвидимост за крайните клиенти на дружествата. Енергийните предприятия подават заявления за утвърждаване на цени не по-късно от три месеца преди изтичането на стария ценови период.

На територията на България функционира едно подземно газово хранилище „Чирен“ (ПГХ „Чирен“), изградено на мястото на изтощеното газокондензатно находище край село Чирен, област Враца. Собственик и оператор на ПГХ „Чирен“ е „Булгартрансгаз“ ЕАД, като дружеството предоставя услуги по съхранение на природен газ въз основа на Лицензия № Л-214-10 от 29.11.2006 г., издадена от КЕВР. ПГХ „Чирен“ е свързано към газопреносната мрежа на „Булгартрансгаз“ ЕАД. Основно предназначение на ПГХ „Чирен“ е покриване на сезонните неравномерности в потреблението и гарантиране сигурността на доставките на природен газ. Тарифната структура на цените за достъп и съхранение на природен газ в съоръженията за съхранение се предлага от оператора съгласно чл. 53 от Указания за образуване на цени за достъп и съхранение на природен газ в съоръжения за съхранение при прилагане на метод на регулиране „норма на възвръщаемост на капитала“, обн. ДВ, бр. 2 от 9 януари 2015 г. С Решение № Ц-34 от 13.08.2020 г. КЕВР утвърди на „Булгартрансгаз“ ЕАД цени за достъп и съхранение на природен газ в съоръжение за съхранение.

4.1.2. Балансиране

Балансирането на пазара на природен газ се извършва въз основа на приетите от КЕВР Правила за търговия с природен газ, Правила за балансиране на пазара на природен газ и Методика за определяне на дневна такса за дисбаланс и такса за неутралност при балансиране (Методиката за дисбаланс).

С Правилата за балансиране на пазара на природен газ е регламентиран режим на балансиране в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) № 312/2014 на Комисията от 26 март 2014 г. за установяване на Мрежов кодекс за балансиране на газопреносни мрежи (Регламент (ЕС) № 312/2014). Създадени са условия за оператора на газопреносна мрежа и за всички пазарни участници да сключват сделки за краткосрочни стандартизирани продукти чрез платформа за търговия с природен газ. Осигурена е възможност за предлагане на природен газ за покупка и продажба чрез пазарни механизми, така че ползвателите на мрежата да могат да балансират портфейлите си ефикасно, а операторът на преносната система да може да използва гъвкави продукти за природен газ при балансирането на преносната мрежа, с цел повишаване ликвидността и прозрачността на пазара на природен газ при сделки с краткосрочни продукти. Методиката за дисбаланс гарантира формиране на недискриминационни такси за дисбаланс за ползвателите на газопреносните мрежи, създавайки условия за ефикасно управление на балансовете им портфолия, както и за отговорното им балансиране на входящите и изходящите количества природен газ. Постигнато е пълно съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕС) № 312/2014 в неговата цялост, по-конкретно изпълнение на изискванията относно таксата за дисбаланс и таксата за

неутралност при балансиране и механизмите за управление на кредитния риск. Създадени са ясни условия за прилагането на таксата за дисбаланс и таксата за неутралност, както по отношение на оператора на газопреносна мрежа, така и за всички пазарни участници. Ползвателите на мрежата имат възможност да балансират балансовите си портфейли, като са създадени предпоставки за дисциплинирането им. Прозрачните недискриминационни правила и прозрачните такси за дисбаланс, отразяващи действителните разходи за балансиране, водят до повишаване ликвидността на краткосрочния пазар на природен газ на територията на страната.

4.1.3. Трансгранични въпроси

В чл. 18 от Регламент (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 година относно условията за достъп до газопреносни мрежи за природен газ и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1775/2005 (Регламент (ЕО) № 715/2009) са регламентирани изисквания за прозрачност по отношение на операторите на преносни системи. Част от тези изисквания е задължението на операторите да оповестяват публично информация за техническия, договорения и наличния капацитет в числово изражение за всички важни точки, включително входни и изходни, редовно и периодично по стандартизиран и удобен за ползване начин. Съгласно чл. 18, параграф 4 от Регламент (ЕО) № 715/2009 г., важните точки от преносната система, за които трябва да се оповестява публично информация, се одобряват от регулаторния орган след консултация с ползвателите на мрежата. В тази връзка с Решение № ВТ-1 от 14.11.2024 г. КЕВР прие Съвместно решение на Комисията за енергийно и водно регулиране и Регулаторния орган за енергия, отпадъци и води на Р Гърция за одобрение на изменение на Списък с важни точки на газопреносната система на „Ай Си Джи Би“ АД, за които да се прилагат насоките за прозрачност и публикуват данните, посочени в параграф 3 от Приложение № I на Регламент (ЕО) № 715/2009. По този начин в Списъка с важни точки на газопреносната система на „Ай Си Джи Би“ АД беше включена входно-изходна точка на междусистемно свързване – Komotini-DESFA/ICGB 21Z0000000005398.

С Решение № Р-ВО-4 от 21.03.2024 г. КЕВР прие Съвместно решение на Комисията за енергийно и водно и регулиране и Регулаторния орган за енергия, отпадъци и води на Р Гърция за изменение на Окончателно съвместно решение на националните регулаторни органи относно заявлението за освобождаване на „Ай Си Джи Би“ АД (Съвместно решение), неразделна част от Решение № Р-ВО-2 от 08.08.2018 г. на КЕВР, в частта му по член 4.2, т. 3 и член 4.3, точка 9.

С Решение № ПДК-1 от 26.04.2024 г. КЕВР прие Съвместно решение на Комисията за енергийно и водно и регулиране и Регулаторния орган за енергия, отпадъци и води на Р Гърция за одобрение на Проект за добавен капацитет на точка на междусистемно свързване на газопреносната система на National Natural Gas System Operator S.A. и газопреносната система на „Ай Си Джи Би“ АД – „Комотини“.

С Решение № ПДК-2 от 26.04.2024 г. КЕВР прие Съвместно решение на Комисията за енергийно и водно и регулиране и Регулаторния орган за енергия, отпадъци и води на Р Гърция за одобрение на Проект за добавен капацитет на точка на междусистемно свързване на газопреносната система на „Булгартрансгаз“ ЕАД и газопреносната система на „Ай Си Джи Би“ АД – „Стара Загора“.

С Решение № ПДК-3 от 26.04.2024 г. КЕВР одобри проект за добавен капацитет на точка на междусистемно свързване на газопреносната система на „Булгартрансгаз“ ЕАД и газопреносната система на Transgaz S.A. – „Негъу Вода 1/Кардам“.

С Решение № ПДК-4 от 26.04.2024 г. КЕВР одобри проект за добавен капацитет на точка на междусистемно свързване на газопреносната система на „Булгартрансгаз“ ЕАД и газопреносната система на National Natural Gas System Operator S.A. – „Кулата/Сидирокастро“.

4.1.4. Изпълнение на мрежовите кодекси и насоки

- **Мрежови кодекс (МК) за Механизми за разпределение на капацитет (CAM NC)**

В изпълнение на разпоредбите на Регламент (ЕС) 2017/459, „Булгартрансгаз“ ЕАД въведе електронна платформа за резервиране на капацитет – Regional Booking Platform (RBP). Чрез платформата RBP се резервира капацитет на входни и изходни точки на газопреносната мрежа, като се използват стандартните механизми за разпределение на капацитет съгласно изискванията на CAM NC. Регистрираните мрежови ползватели имат право да резервират и използват капацитетни продукти по газопреносните мрежи. Процедурите по разпределение на годишните, тримесечните, месечните, дневните и в рамките на деня капацитетни продукти се извършват съобразно времевите графици, определени в аукционния календар на ENTSO-G.

„Булгартрансгаз“ ЕАД си сътрудничи със съседните оператори на преносни мрежи с цел координация на поддръжката (ремонтите) на мрежата в съответствие с чл. 4 от Регламент (ЕС) 2017/459. Операторът на газопреносната мрежа регулярно обменя информация със съседните оператори на преносни мрежи съгласно чл. 7 от Регламент (ЕС) 2017/459 на база на сключените споразумения за междусистемно свързване. Обявените от „Булгартрансгаз“ ЕАД твърди капацитетни продукти преминават през процедура по групиране по чл. 19, §1 на Регламент (ЕС) 2017/459. При невъзможност да се осигури групирането на твърдите капацитетни продукти на RBP, както и при наличие на разлики между техническите и групираните капацитети, тези капацитети се предлагат като негрупирани капацитетни продукти (осигуряващи капацитет на съответната точка на междусистемно свързване само в газопреносната мрежа на „Булгартрансгаз“ ЕАД).

В изпълнение на разпоредбите на Регламент (ЕС) 2017/459, „Ай Си Джи Би“ АД въведе и използва електронни платформи за резервиране на капацитет. Мрежовите потребители на „Ай Си Джи Би“ АД имат възможност да заявят капацитет посредством търгове, провеждани на платформите за резервиране на капацитет PRISMA и RBP. На платформата PRISMA се провеждат търгове за точките на междусистемно свързване при Комотини с операторите на преносни системи TAP и DESFA. На платформата RBP се провеждат търгове за точката на междусистемно свързване при Стара Загора с оператора на българската газопреносната мрежа „Булгартрансгаз“ ЕАД, както и на изходната точка при гр. Кърджали. Наличният капацитет се предлага в съответствие с календара за провеждане на търгове на ENTSO-G.

- **МК за балансиране (BAL NC)**

При спазване на правилата на Регламент (ЕС) № 312/2014 операторът на газопреносна мрежа „Булгартрансгаз“ ЕАД е определил платформата за търговия на „Газов Хъб Балкан“ ЕАД за съответстваща на изискванията и критериите на Регламента. КЕВР одобри платформата за търговия с природен газ на „Газов Хъб Балкан“ ЕАД и определи дружеството за оператор на платформата за търговия. Търговията на платформата се осъществява на анонимен принцип според разпоредбите на Регламент (ЕС) № 312/2014. Чрез платформата търговските участници могат да обявяват и приемат, в т.ч. да изменят и оттеглят, оферти за покупка и продажба на газ за посрещане на краткосрочните колебания на търсенето и предлагането на газ, съгласно приложимите правила на платформата за търговия, и на която операторът на газопреносната система търгува с цел извършване на действия за балансиране. На платформата за търговия се търгуват краткосрочните стандартизирани продукти за доставка „В рамките на деня“, „Ден напред“ и „Уикенд“, както и времеви и локални продукти за нуждите на балансиране на газопреносната система. На дългосрочния сегмент на платформата за търговия се предлагат продукти на средносрочна и дългосрочна база – седмични, месечни и остатък от месеца, тримесечни, годишни. В този сегмент „Газов Хъб Балкан“ ЕАД предлага и възможности за следните услуги: сключване на стандартизирани договори, търгувани на екран на анонимен принцип; администриране на неанонимни двустранни договори, търгувани на пазара на платформата чрез регистрацията им в модул

„Сделки“ на Trauport, както и брокерска услуга. Предвид функционалностите на платформата за търговия, тя отговаря на изискванията на Регламент (ЕС) № 312/2014 относно съдържанието на уведомлението за сделка, режима на непрекъснато търгуване на краткосрочни стандартизирани продукти, както и видовете такива продукти, критериите, на които следва да отговаря платформата за търговия, за предоставяне на търговските участници на достатъчно сведения за потвърждаване на сделката след нейното сключване, както и да подава уведомления за сделка до оператора на газопреносната система и да му предоставя сведения за изменението на пределната покупна цена и пределната продажна цена след всяка сделка.

Пределни покупна и продажна цени, приложими за целите на определянето на такса дисбаланс от оператора на преносната мрежа, се изчисляват по реда и при условията на Методика за определяне на такса за дисбаланс и такса неутралност, и се публикуват от оператора на преносната мрежа. През 2024 г. малката корекция към цената на природния газ за балансиране е в размер на 8%.

За целите на балансиране на пазара на природен газ „Булгартрансгаз“ ЕАД въведе търговска диспечерска платформа (CDP). Мрежовите ползватели и търговците имат достъп до CDP с индивидуални идентификационни данни, където могат да представят своите заявки, уведомления за сделки и да получават данни за дисбалансите си на всеки час и ежедневни и месечни отчети. Търговските уведомления за сделка се подават директно в CDP, като е въведен цикъл за подаване на коригираща заявка съгласно Регламент (ЕС) № 312/2014, освен в точките на междусистемно свързване, така и във всички входни и изходни точки в страната.

При спазване на правилата на Регламент (ЕС) № 312/2014 „Ай Си Джи Би“ АД предоставя на ползвателите на мрежата достъп до Виртуална търговска точка за целите за балансиране на търговските портфолия. Виртуалната търговска точка на „Ай Си Джи Би“ АД е включена като отделен сегмент на платформата за търговия на „Газов Хъб Балкан“ ЕАД. „Ай Си Джи Би“ АД също така въведе и прилага Методология за изчисляване на такса дневен дисбаланс за IGB, одобрена от КЕВР и гръцкия регулаторен орган.

- **МК за оперативната съвместимост и обмена на данни (INT NC)**

В изпълнение на изискванията на Регламент (ЕС) № 2015/703 на Комисията от 30 април 2015 година за установяване на мрежов кодекс относно правила за оперативната съвместимост и обмена на данни, „Булгартрансгаз“ ЕАД е сключило споразумения за междусистемно свързване: с газопреносния оператор на Гърция – ДЕСФА за точката на междусистемно свързване Кулата/Сидирокастро; с газопреносния оператор на Румъния – Трансгаз за точките за междусистемно свързване Негру Вода 1/Кардам, Негру Вода 2,3/Кардам, Русе/Гюргево. „Булгартрансгаз“ ЕАД е сключило споразумения за междусистемно свързване с газопреносните оператори на Турция – BOTAŞ за точката на междусистемно свързване Странджа/Малкочлар и с TAGTAS за точката на междусистемно свързване Странджа 2/Малкочлар; с газопреносните оператори на Сърбия – Gastrans d.o.o. за точката на междусистемно свързване Киреево/Зайчар и с Transportgas Srbija d.o.o. за точката на междусистемно свързване Калотина/Димитровград; с газопреносния оператор на Северна Македония – ГА-МА за точката на междусистемно свързване Кюстендил/Жидилово.

„Ай Си Джи Би“ АД е сключило споразумения за междусистемно свързване: с оператора на Трансадриатическия газопровод – ТАП за точка на междусистемно свързване Комотини; с газопреносния оператор на Гърция – ДЕСФА за точката на междусистемно свързване Комотини и с „Булгартрансгаз“ ЕАД за точката на междусистемно свързване Стара Загора.

- **МК за тарифите (TAR NC)**

В Регламент (ЕС) 2017/460 е предвидено задължение за провеждане на консултации по предложената методика за референтна цена. Съгласно член 6, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2017/460, методиката за референтна цена се определя или одобрява от националния

регулаторен орган, както е посочено в член 27 от Регламент (ЕС) 2017/460. Прилаганата методика за референтна цена зависи от констатациите от периодичните консултации, провеждани от оператора на преносна система или националния регулаторен орган (НРО), в зависимост от решението на НРО, в съответствие с член 26.

Предвид горното КЕВР прие Решение № РТПГ-1 от 03.01.2025 г. на основание член 6, параграф 1, член 26, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2017/460, съгласно което КЕВР ще провежда окончателната консултация на методиката за референтна цена въз основа на документ за консултация по реда и при условията на член 26 и член 27 от Регламент (ЕС) 2017/460, както и ще публикува преди началото на съответния тарифен период на „Булгартрансгаз“ ЕАД информацията по член 30 от същия Регламент.

По отношение на множителите, сезонните коефициенти и отстъпките за всеки тарифен период съгласно член 28, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2017/460 е предвидено задължение за провеждане на последваща консултация с националните регулаторни органи на всички директно свързани държави членки и със съответните заинтересовани страни, като след тази консултация националният регулаторен орган взема мотивирано решение относно стойностите на множителите; стойностите на сезонните коефициенти и изчисленията, посочени в член 15 от Регламент (ЕС) 2017/460; размерите на отстъпките, посочени в член 9, параграф 2 и член 16 от Регламент (ЕС) 2017/460. В тази връзка е предоставен документът за консултация относно множителите, сезонните коефициенти и отстъпките, които „Булгартрансгаз“ ЕАД ще прилага при определяне на тарифите за пренос за 2025/2026 газова година за становище на Регулаторния орган за енергия, отпадъци и вода на Р Гърция, съответно на Румънския регулаторен орган за енергия. След приключването на последващата консултация с решение на КЕВР са утвърдени на „Булгартрансгаз“ ЕАД множители, сезонни коефициенти (сезонни множители) и отстъпки за определяне на цените за достъп на краткосрочни капацитетни продукти за периода 01.10.2025 – 30.09.2026 г.

4.2. Конкуренция и функциониране на пазара

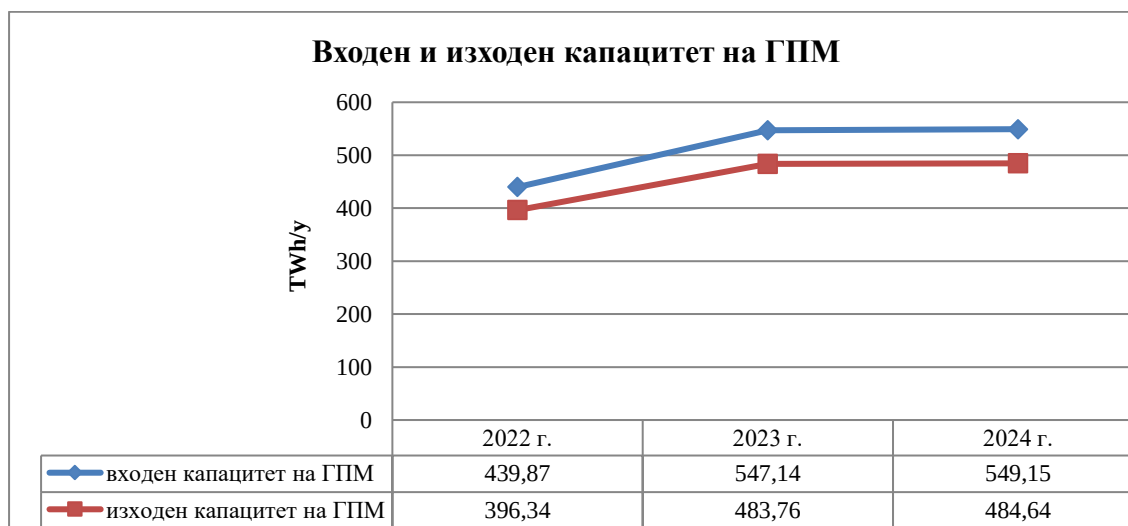
През 2024 г. основните участници на пазара на природен газ в страната бяха:

- „Булгартрансгаз“ ЕАД – комбиниран оператор, осъществяващ дейностите „пренос на природен газ“ и „съхранение на природен газ в съоръжение за съхранение“;
- „Ай Си Джи Би“ АД – оператор на междусистемен газопровод Гърция – България IGB;
- „Булгаргаз“ ЕАД – обществен доставчик на природен газ, осигуряващ доставката на природен газ на крайните снабдителите на природен газ и на лица, на които е издадена лицензия за производство и пренос на топлинна енергия по регулирани от КЕВР цени;
- **Добивни предприятия** – осъществяващи добив на природен газ на територията на страната;
- **Търговци на природен газ** – сключват сделки за доставка на природен газ с обществения доставчик, крайни снабдителите, клиенти, други търговци на природен газ, добивни предприятия, предприятия за съхранение на природен газ и с оператори на газопреносни и газоразпределителни мрежи;
- **Газоразпределителни дружества** – осъществяват дейностите „разпределение на природен газ“ и „снабдяване с природен газ от краен снабдител“ и доставят природен газ до клиенти, присъединени към газоразпределителните им мрежи на съответните лицензирани територии;
- **Небитови клиенти** на природен газ, присъединени към газопреносната мрежа;
- **Небитови и битови клиенти** на природен газ, присъединени към газоразпределителната мрежа.

„Булгартрансгаз“ ЕАД

Съгласно ЗЕ операторът на газопреносната мрежа е длъжен да извършва разширение и реконструкция на газопреносната мрежа във връзка с присъединяването на обекти на газоразпределителните мрежи, добивните предприятия, съоръжения за съхранение на природен газ, съоръжения за втечнен природен газ и обекти за производство на газ от възобновяеми източници, както и на небитови клиенти на природен газ.

Общата дължина на газопреносната мрежа (ГПМ) на „Булгартрансгаз“ ЕАД към края на 2024 г. е 3484 км. През 2024 г. е изградена 41 км нова газопреносна мрежа. Извършените от дружеството инвестиции в газопреносната мрежа и съоръжения са в размер на 272 165 хил. лв. Присъединените клиенти към газопреносната мрежа на „Булгартрансгаз“ ЕАД са 234 броя. Входният капацитет на ГПМ е 549,15 TWh/год., а изходният капацитет на ГПМ е 484,64 TWh/год.

Комисията одобрява на „Булгартрансгаз“ ЕАД 10-годишния план за развитие на преносната мрежа, както и наблюдава и контролира изпълнението му. При изготвянето на десетгодишния план, операторът на газопреносна мрежа се съобразява с наличната информация относно предстоящи изменения в производството, доставките, потреблението и обмена с други държави, с инвестиционните планове за регионални мрежи и мрежи на територията на Европейския съюз, както и с инвестиционните планове за съоръжения за съхранение на природен газ. Комисията се консултира с всички настоящи или потенциални ползватели на мрежата относно 10-годишния план за развитие на преносната мрежа по открит и прозрачен начин. С Решение № ДПРМ-1 от 01.08.2024 г. КЕВР одобри Десетгодишен план за развитие на мрежите на „Булгартрансгаз“ ЕАД за периода 2024 – 2033 г.

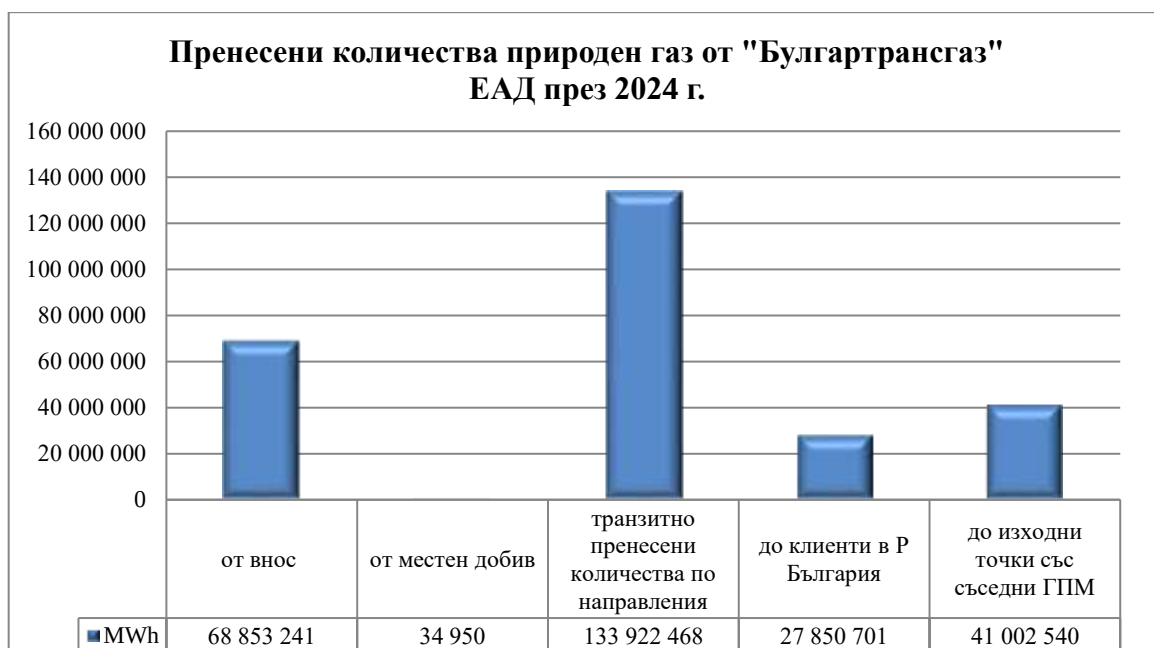
Структурата на ползвателите на газопреносната мрежа, осъществили пренос на територията на Р България през 2024 г., е следната:

- обществен доставчик;
- два броя крайни снабдители;
- два броя небитови клиенти;
- двадесет и четири броя търговци на природен газ.

Ползватели на газопреносната мрежа, пренасящи до изходни точки на газопреносната мрежа през 2024 г., са 34 търговеца на природен газ.

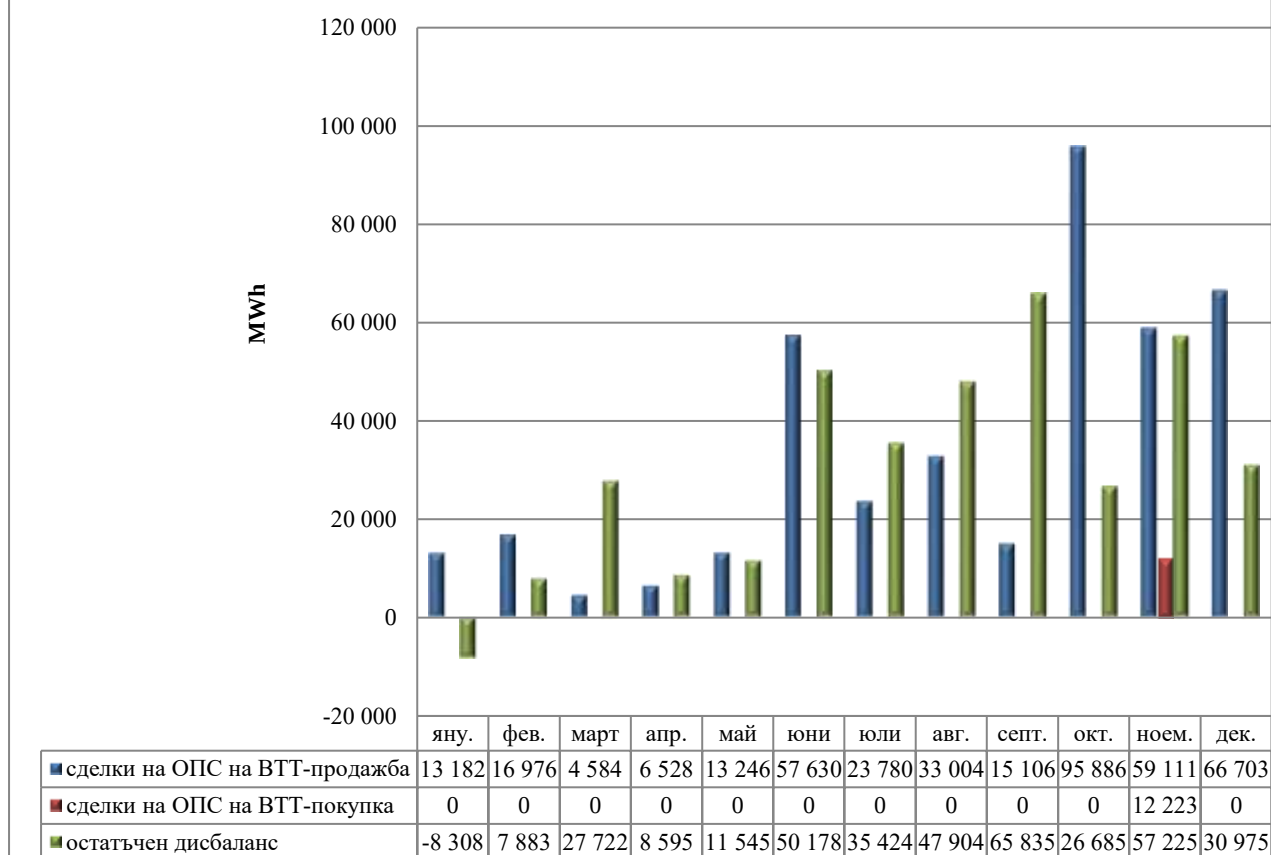
През 2024 г. пренесените от „Булгартрансгаз“ ЕАД количества природен газ по газопреносната мрежа от внос и местен добив са 202 775 709 MWh, в т.ч. 34 950 MWh от местен добив.

Пренесените от „Булгартрансгаз“ ЕАД през 2024 г. количества природен газ по направления са посочени в следващата графика:

За извършване на балансиране на пазара на природен газ, „Булгартрансгаз“ ЕАД е продало 405 736 MWh и е закупило 12 223 MWh на Виртуална търговска точка за 2024 г., отразени по месеци на графиката:

Количества природен газ за балансиране на "Булгартрансгаз" ЕАД

В Република България към момента има само едно газово хранилище – ПГХ „Чирен“, което разполага с 24 експлоатационни сондажа, компресорна станция с обща инсталирана мощност 10 MW и други технологични съоръжения, необходими за осигуряване нагнетяването, добива и качеството на съхранявания природен газ. Собственик и оператор на ПГХ „Чирен“ е „Булгартрансгаз“ ЕАД. Извършените през 2024 г. в ПГХ „Чирен“ инвестиции в съоръжения за нагнетяване са в размер на 173 401 хил. лв. През 2024 г. в ПГХ „Чирен“ са нагнетени 4 209 585 MWh природен газ, в т.ч. по Плана за действия при извънредни ситуации – 1 057 729 MWh и за търговско съхранение – 3 151 856 MWh. Добитите количества през 2024 г. са 4 906 573 MWh природен газ, в т.ч. по Плана за действия при извънредни ситуации – 1 390 029 MWh и от търговско съхранение – 3 516 544 MWh. Съхранените количества за 2024 г. са 4 079 062 MWh природен газ, в т.ч. по Плана за действия при извънредни ситуации 2 734 426 MWh и за търговско съхранение – 1 344 636 MWh. Чрез съхраняваните в ПГХ „Чирен“ количества природен газ се компенсират сезонните колебания в доставките и потреблението в страната. Съществено е предназначението на хранилището и за гарантиране на сигурността на доставките на природен газ в страната, осигуряването на количества технологичен газ за балансиране, както и на сигурността и стабилността на газопреносната система.

„Ай Си Джи Би“ АД

Междусистемният газопровод IGB беше въведен в търговска експлоатация на 1 октомври 2022 г. Собственик и оператор на IGB е „Ай Си Джи Би“ АД. IGB свързва гръцката газопреносна мрежа в близост до град Комотини с българската преносна мрежа при град Стара Загора. IGB е свързан и с Трансадриатическия газопровод (TAP). IGB е с обща дължина от 182 км (151 км в България и 31 км в Гърция) и технически капацитет от 3 млрд. куб. м

годишно с възможност за увеличаване на преносния капацитет до 5 млрд. куб. м годишно. Входният капацитет на газопровода IGB в точките на междусистемно свързване „Комотини – Десфа“, „Комотини – ТАР“, „Стара Загора“ е в размер на 39,09515 TWh/год. Изходният капацитет на газопровода IGB в точките на междусистемно свързване „Комотини – ТАР“, „Стара Загора“ е в размер на 39,09515 TWh/год., а в изходна точка „Кърджали“ е в размер на 1,38707 TWh/год.

Общо пренесените количества природен газ през газопровода IGB за 2024 г. са: посока Гърция-България – 11 115 991 MWh/год. и посока България-Гърция – 1 636 335 MWh/год. Максималното дневно количество пренесен природен газ е 51 835 MWh/d.

Закупените количества природен газ за балансиране са 3000 MWh и продадените количества природен газ за балансиране са 1330 MWh.

Извършените през 2024 г. инвестиции в газопровода IGB и съоръженията към него са в размер на 36 992 хил. лв.

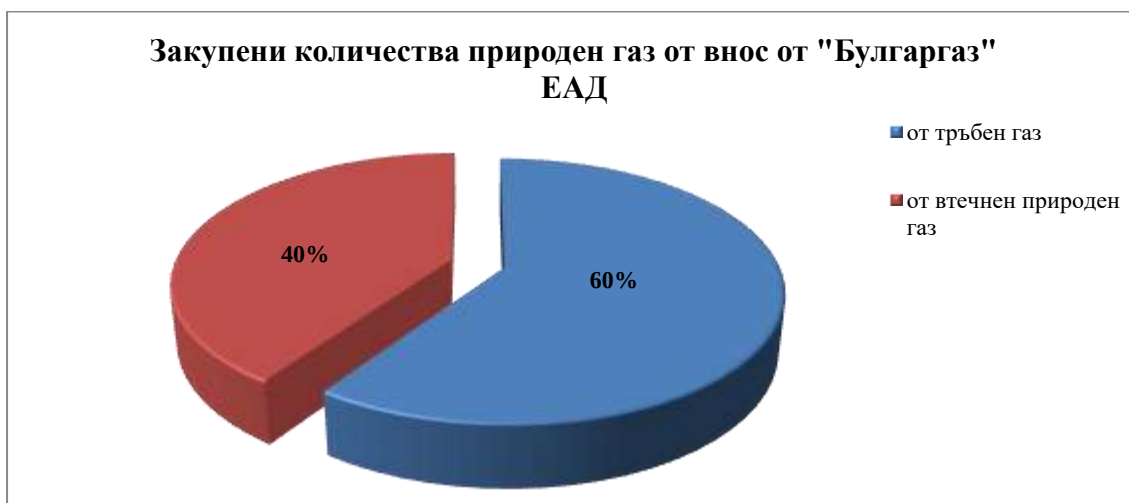
4.2.1. Пазари на едро

Основните количества природен газ, необходими за потреблението в страната, се осигуряват от внос, като незначителни количества се осигуряват и от местен добив. Снабдяването с природен газ на територията на Р България се осъществява по газопреносната мрежа, собственост на „Булгартрансгаз“ ЕАД, за пряко присъединени клиенти и по газоразпределителните мрежи, собственост на съответните газоразпределителни дружества, към които са присъединени небитови и битови клиенти. Чрез газопреносната мрежа се осъществява и пренос на природен газ до съседните на Р България страни, както и пренос от и до ПГХ „Чирен“. През 2024 г. доставката на природен газ за вътрешния пазар се осъществяваше от „Булгаргаз“ ЕАД, „Проучване и добив на нефт и газ“ АД, „Петрокектик България“ ЕООД и търговци на природен газ.

„Булгаргаз“ ЕАД

През 2024 г. „Булгаргаз“ ЕАД е закупило природен газ за вътрешния пазар по договор за доставка на природен газ с азербайджанска компания и от търговци на природен газ.

„Булгаргаз“ ЕАД е закупило 17 234 269 MWh природен газ за осигуряване на потреблението на клиенти си, както следва: тръбен газ 10 273 659 MWh от азербайджанската компания и 6 960 611 MWh втечен природен газ.

Продадените от „Булгаргаз“ ЕАД количества природен газ са 17 058 402 MWh, от които в България 16 879 233 MWh, а извън страната 179 169 MWh.

Закупените от „Булгаргаз“ ЕАД количества природен газ на организиран борсов пазар

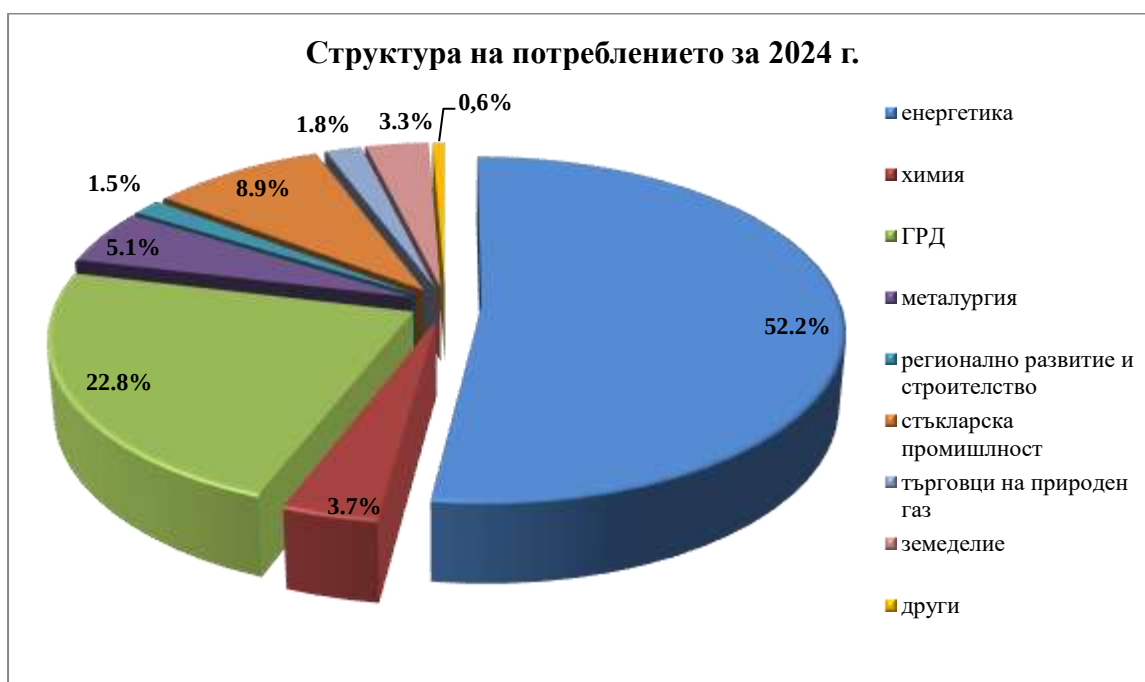
в Р България са в размер на 242 980 MWh. Продадените от „Булгаргаз“ ЕАД количества природен газ на организиран борсов пазар в Р България са в размер на 529 416 MWh.

Закупените от „Булгаргаз“ ЕАД количества природен газ за балансиране са в размер на 182 238 MWh, а продадените количества природен газ за балансиране са 218 469 MWh.

Доставените от „Булгаргаз“ ЕАД количества природен газ през 2024 г. са, както следва:

- енергетика – 8 970 485 MWh;
- химия – 643 844 MWh;
- разпределителни дружества – 3 920 246 MWh;
- металургия – 880 112 MWh;
- регионално развитие и строителство – 257 665 MWh;
- стъкларска промишленост – 1 538 973 MWh;
- земеделие – 559 344 MWh;
- търговци на природен газ – 318 338 MWh;
- други – 108 565 MWh.

Структурата на потреблението на продажения от „Булгаргаз“ ЕАД природен газ по отрасли е представена и в диаграмата по-долу:

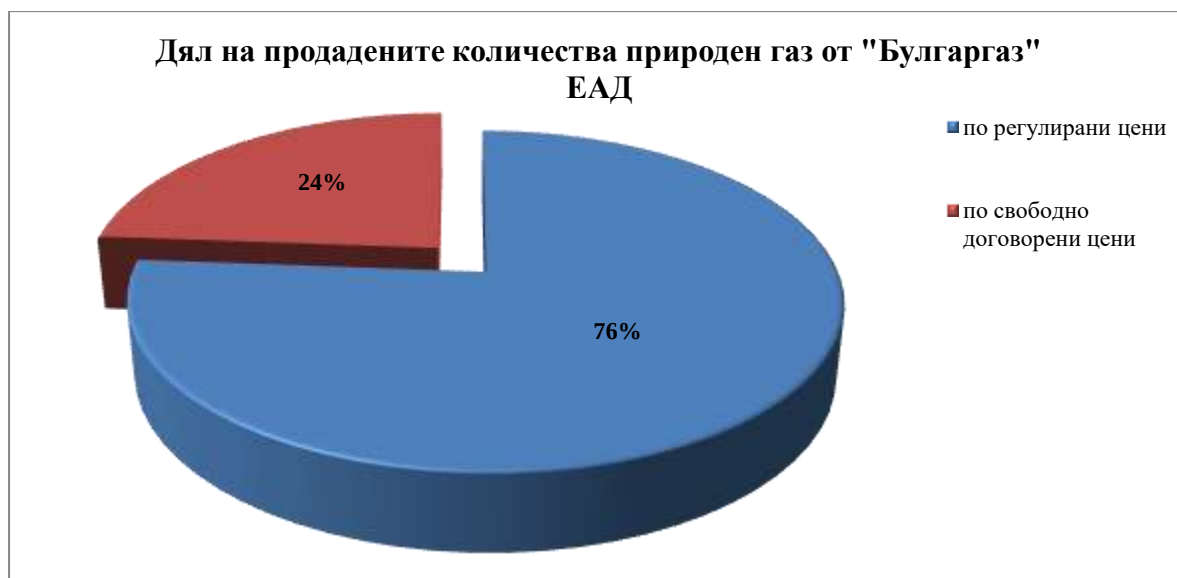

„Булгаргаз“ ЕАД е продавало през 2024 г. природен газ на: крайни снабдители на природен газ, топлофикационни дружества, клиенти, присъединени към газопреносната мрежа и на търговци на природен газ. Делът на продажбите по клиенти е посочен в диаграмата:

През 2024 г. „Булгаргаз“ ЕАД е продало на клиенти в Р България количества природен газ, както следва:

- по регулирани цени – 12 858 251 MWh;
- по свободно договорени цени – 4 020 982 MWh.

Съхраняваните от „Булгаргаз“ ЕАД количества природен газ в ПГХ „Чирен“, в т.ч.: наличност, добив и нагнетяване през 2024 г. са, както следва:

- наличност към 01.01.2024 г. – 3 213 387 MWh;
- добив – 2 199 675 MWh;
- нагнетяване – 1 477 723 MWh;
- наличност към 31.12.2024 г. – 2 570 234 MWh.

Броят и структурата на клиентите на „Булгаргаз“ ЕАД към 31.12.2024 г. са следните:

- по регулирана цена – 25 бр.;
- по свободно договорени цени – 117 бр.;
- на анонимния сегмент – 50 бр., в т.ч. на „Газов Хъб Балкан“ ЕАД – 47 бр. и на БЕТП ЕАД – 3 бр.

Добивни предприятия

Добивните предприятия на територията на Р България са „Проучване и добив на нефт и газ“ АД и „Петрокектик България“ ЕООД.

„Проучване и добив на нефт и газ“ АД е добило през 2024 г. 53 279 MWh природен газ и е продало 44 749 MWh, от които 17 257 MWh е продало на един краен клиент, 20 007 MWh на две газоразпределителни дружества и 7485 MWh на два търговеца на природен газ. Останалото количество природен газ дружеството е използвало за собствени нужди. Добивното предприятие не е продавало количества природен газ на организиран борсов пазар.

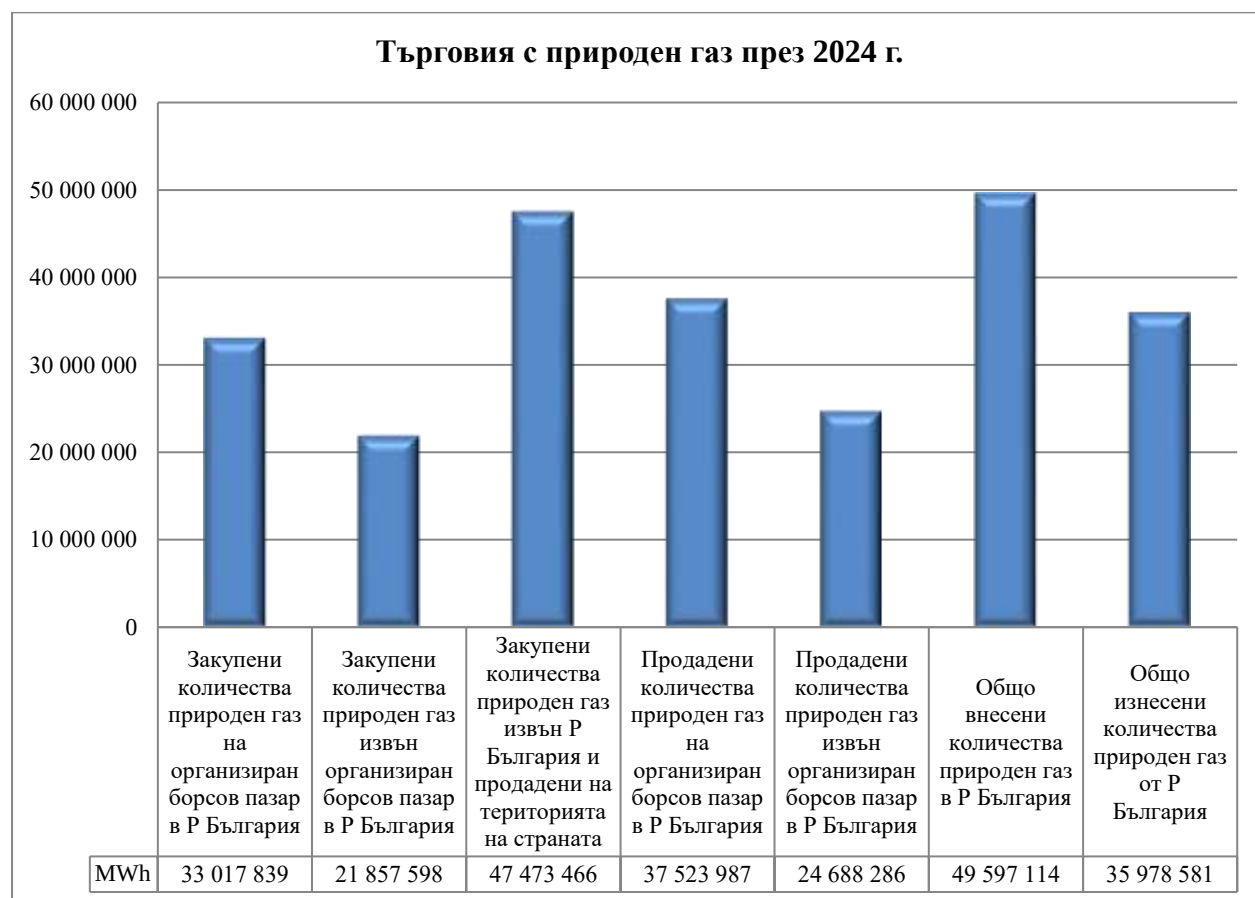
През 2024 г. „Петрокейт България“ ЕООД е добило и продало по двустранен договор на търговец на природен газ 34 950 MWh природен газ, а на организиран борсов пазар е предложило и продало количества в размер на 9222 MWh.

Търговци на природен газ

От издадените лицензии за дейността „търговия с природен газ“ на общо 136 дружества към 31.12.2024 г. сделки с природен газ са извършили 72 дружества, като 61 дружества не са извършвали лицензионна дейност, а 3 дружества не са представили информация. Търговците на природен газ, които са съхранявали количества природен газ в ПГХ „Чирен“, са 17 дружества.

Търговците на природен газ през 2024 г. са закупили в Р България 54 875 437 MWh природен газ, в т.ч.: 33,017,839 MWh на организиран борсов пазар и 21 857 598 MWh извън организиран борсов пазар. Закупените количества природен газ извън Р България и продадени на територията на страната през 2024 г. са 47 473 466 MWh.

Продадените количества природен газ в Р България са 62 212 273 MWh, в т.ч.: 37 523 987 MWh на организиран борсов пазар и 24 688 286 MWh извън организиран борсов пазар. През 2024 г. внесените количества природен газ в Р България са 49 597 114 MWh, а изнесените от страната са 35 978 581 MWh. Данните са отразени на графиката:

Наличните към 01.01.2024 г. количества природен газ, съхранявани в ПГХ „Чирен“ от търговци на природен газ, са в размер на 4 978 351 MWh, като добитите количества са 4 853 086 MWh, а нагнетените 4 105 057 MWh, съответно, наличността към 31.12.2024 г. е 4 074 477 MWh природен газ.

Организиран бурсов пазар на природен газ

Платформа за търговия на „Газов Хъб Балкан“ ЕАД:

Броят на регистрираните членове на „Газов Хъб Балкан“ ЕАД към 31.12.2023 г. е 108, като от тях около 42% са международни компании с опит в търговията с природен газ на европейските пазари и управляват богато портфолио. Около 55% от останалите участници са местни търговци на природен газ, сред които са и големи индустриални консуматори на природен газ в страната. Спрямо края на 2023 г., броят членове на платформата е нараснал с 19% (от 91 бр. на 108 бр.)

В краткосрочния сегмент на платформата за търговия се предлагат стандартизирани продукти „В рамките на деня“, „Ден напред“, „Уикенд“, както и времеви и локални продукти за нуждите на балансиране на газопреносната система. На дългосрочния сегмент на платформата за търговия се предлагат продукти на средносрочна и дългосрочна база – седмични, месечни и остатък от месеца, тримесечни, годишни. В този сегмент „Газов Хъб Балкан“ ЕАД предлага и възможности за следните услуги: сключване на стандартизирани договори, търгувани на екран на анонимен принцип; администриране на неанонимни двустранни договори, търгувани на пазара на платформата чрез регистрацията им в модул „Сделки“ на Trauport, както и брокерска услуга.

През 2024 г. на платформата за търговия с природен газ на „Газов Хъб Балкан“ ЕАД на отделните сегменти са сключени общо 29 886 сделки и са изтъргувани общо 42 283 695 MWh природен газ, включително от „Булгартрансгаз“ ЕАД, както следва:

Краткосрочен сегмент

Броят на сделките на краткосрочния сегмент бележи ръст от 23 604 бр. през 2023 г. на 28 034 бр. през 2024 г. През месец януари 2024 г. сделките са 1525 броя, като достигат най-високата си стойност през м. октомври 2024 г. – 4397 бр. сделки, а средномесечният брой сделки през годината е 2336 бр. Изтъргуваните количества природен газ са се увеличили от 12 796 928 MWh през 2023 г. на 16 153 381 MWh през 2024 г.

Дългосрочен сегмент (включително сделки на ВТТ и по брокерска услуга)

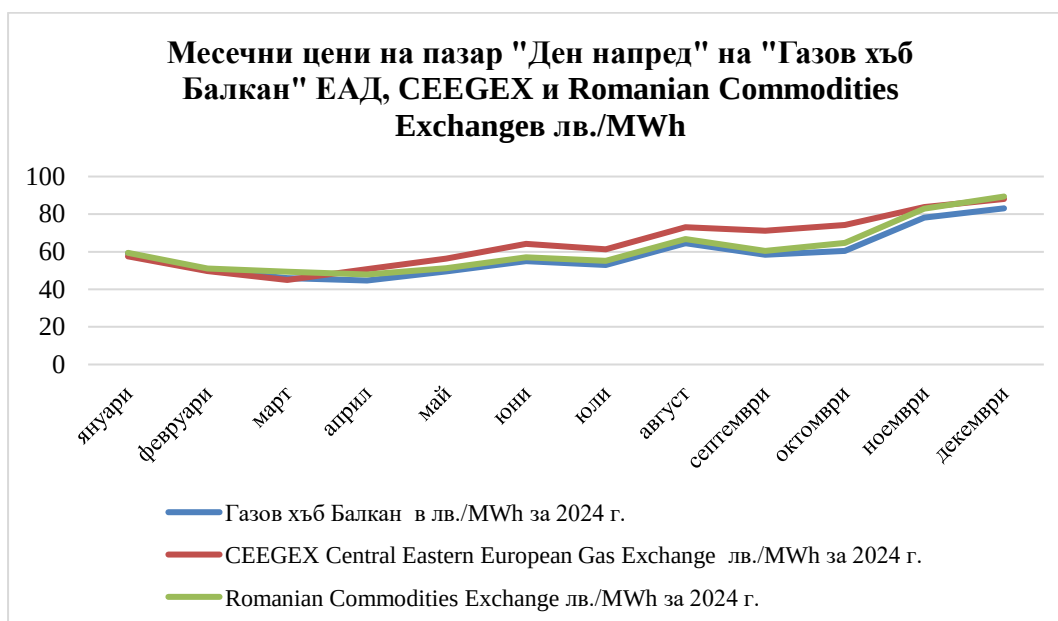
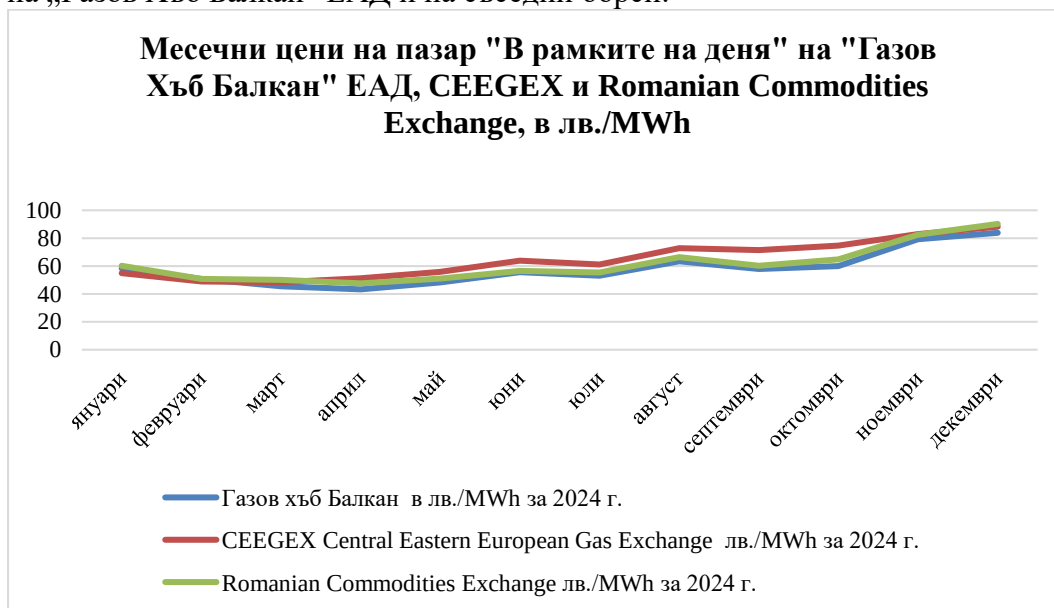
Броят на сделките на дългосрочния сегмент е нараснал от 1723 бр. през 2023 г. на 1852 бр. през 2024 г. През месец януари 2024 г. броят на сделките е с най-висока стойност от 174, а през месец декември 2024 г. е 154 бр. Средномесечният брой сделки през годината е 154 бр. Изтъргуваните количества природен газ са намалели от 33 329 709 MWh през 2023 г. на 26 130 314 MWh през 2024 г.

Постигнатата най-ниска цена на платформата за търговия с природен газ за сделка по месечен продукт е през месец септември 2024 г. – 20 лв./MWh, а достигнатата най-висока цена за сделка по месечен продукт е 94,50 лв./MWh през месец декември 2024 г.

„Булгартрансгаз“ ЕАД е провело общо 10 успешни търга за закупуване на природен газ за технологични нужди.

Брокерска услуга – чрез брокерските услуги се предлагат продукти и услуги за крайни клиенти – консуматори на природен газ и крайни снабдители, пряко присъединени към газопреносната система, които не ползват услуги по достъп и пренос през газопреносните мрежи и съответно нямат достъп до ВТТ, но желаят да закупуват природен газ на изходни точки от регистрирани членове на „Газов Хъб Балкан“ ЕАД за свои собствени нужди. В този случай, крайният клиент/крайният снабдител има статут на non-trading user, не заплаща такси за членство и за трансакции. Non-trading user получава право да използва брокерските услуги на „Газов Хъб Балкан“ ЕАД чрез подписване на споразумение за ползване на брокерски услуги, като получава специални права за достъп до специализирана секция на интернет страницата на „Газов Хъб Балкан“ ЕАД.

Сравнение на цените на природния газ на пазарен сегмент „В рамките на деня“ и „Ден напред“ на „Газов Хъб Балкан“ ЕАД и на съседни борси:

Платформа за търговия на „Българска енергийна търговска платформа“ АД:

На „Българска енергийна търговска платформа“ АД (БЕТП АД) към 31.12.2024 г. са регистрирани 10 члена. През 2024 г. са сключени 2 сделки по двустранни договори за общо 157 440 MWh през м. февруари и м. декември.

4.2.2. Пазар на дребно

Към газопреносната мрежа на „Булгартрансгаз“ ЕАД са присъединени небитови клиенти на природен газ и газоразпределителни мрежи.

Присъединените към газопреносната мрежа небитови клиенти към края на 2024 г. са 234 бр. Голяма част от газоразпределителните мрежи в страната са също присъединени към газопреносната мрежа. Газоразпределителните мрежи на три дружества са присъединени към добивни съоръжения за природен газ в страната и получават природен газ от местен добив,

като две от тези мрежи получават същевременно и алтернативни доставки. Има газоразпределителни мрежи, които не са присъединени към газопреносната мрежа, като доставките на природен газ до тези мрежи се осъществяват чрез камиони, доставящи природен газ с бутилки.

Основен доставчик на присъединените към газопреносната мрежа небитови клиенти е „Булгаргаз“ ЕАД. Доставки към клиентите, присъединени към газопреносната мрежа, се извършват и от търговци на природен газ.

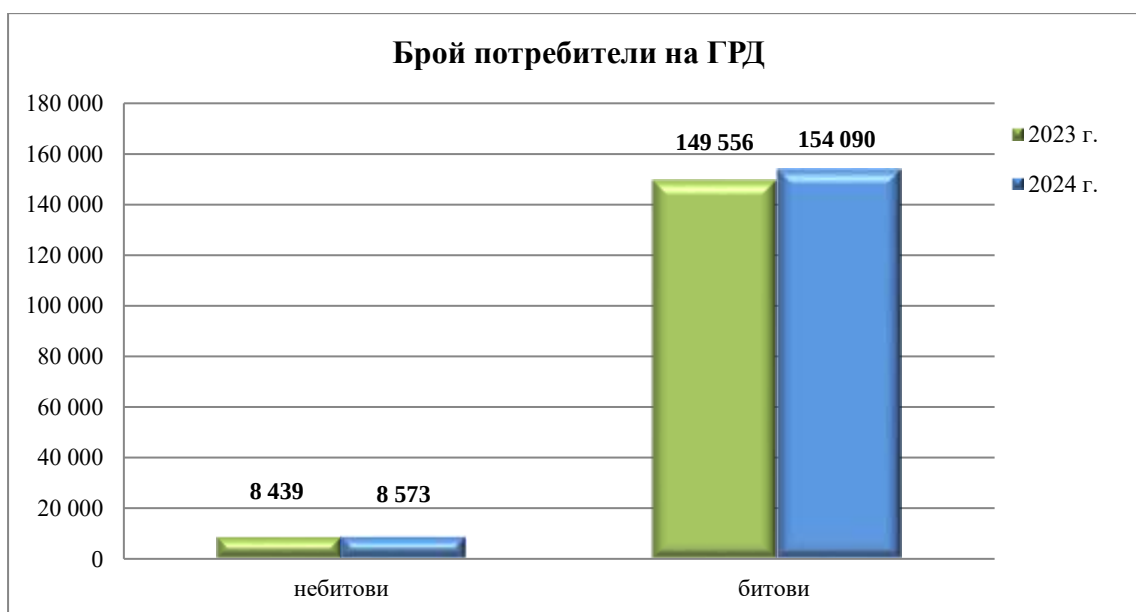
В края на 2024 г. на територията на Р България 25 газоразпределителни дружества, лицензирани за дейностите „разпределение на природен газ“ и „снабдяване с природен газ от краен снабдител“, извършват дейност на 36 лицензионни територии, които обхващат 174 общини, представляващи 65% от всички общини в страната.

Необходимата инфраструктура за разпределение на природен газ в страната е в процес на изграждане, като присъединените битови клиенти към ГРМ са малко. Прилаганият от КЕВР регулаторен механизъм осигурява стимули за газоразпределителните дружества да продължават развитието на ГРМ и присъединяването на нови клиенти с цел постепенно увеличаване на консумацията на природен газ.

Изградената мрежа от газоразпределителните дружества през 2024 г. е 51 008 м, а общата дължина на ГРМ в страната към края на 2024 г. е 5 733 855 м. Извършените инвестиции от газоразпределителните дружества през 2024 г. са 16 986 хил. лв.

Общият брой клиенти на газоразпределителните дружества към 31.12.2024 г. е 162 663, от които 8573 небитови клиенти (5,3%) и 154 090 битови клиенти (94,7%). Броят на клиентите е нараснал от 157 995 през 2023 г. на 162 663 през 2024 г., което е увеличение с 3%. Нарастването на небитовите клиенти е с 3,0%, а на битовите – с 1,6%.

Сравнение на броя небитови и битови клиенти на лицензираните територии за 2023 г. и 2024 г. е представено на графиката по-долу:

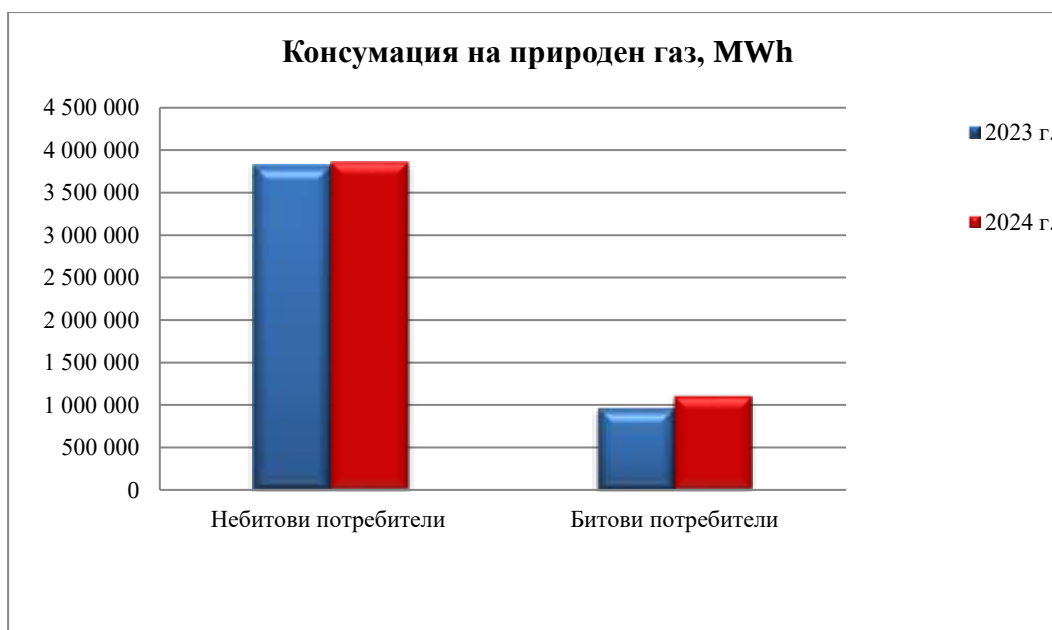

Разпределението на клиентите на природен газ по дружества е представено на графиката по-долу:

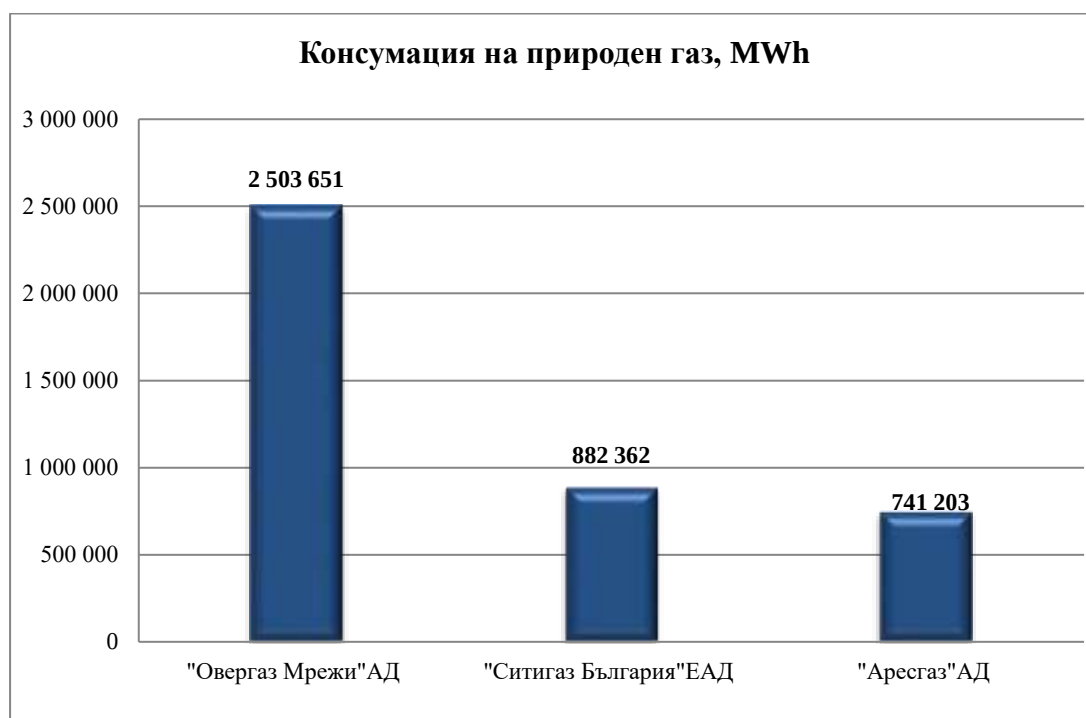

„Овергаз Мрежи“ АД обслужва най-голям брой клиенти – 97 046, което е 60% от всички клиенти на природен газ в страната, следвано от „Аресгаз“ АД със 17%, „Ситигаз България“ ЕАД със 7%, „Севлиевогаз – 2000“ АД и „Балкангаз 2000“ – с по 4%.

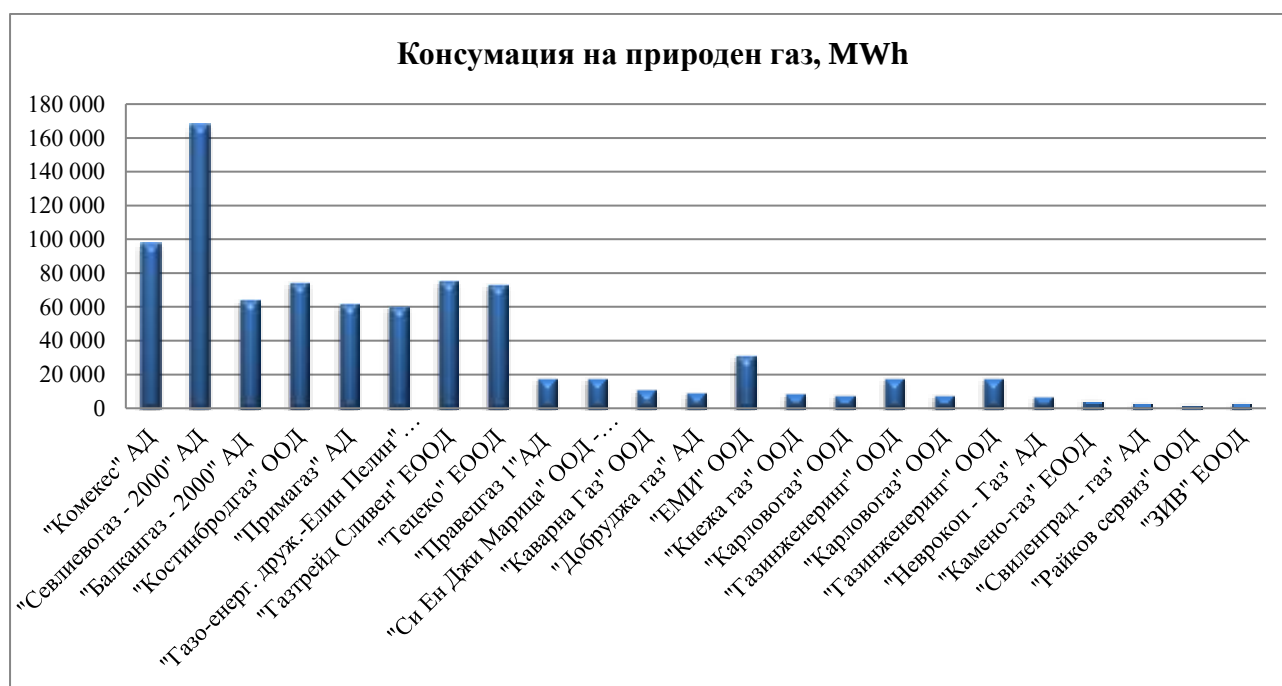
Общата консумация на природен газ от клиенти на газоразпределителните дружества през 2024 г. е 4 946 768 MWh, което е увеличение с 3,2% в сравнение с 2023 г., когато потреблението е било 4 794 853 MWh. Консумацията на природен газ на небитовите клиенти нараства от 3 826 322 MWh за 2023 г. на 3 850 658 MWh за 2024 г., а консумацията на битовите клиенти нараства от 968 531 MWh за 2023 г. на 1 096 110 MWh за 2024 г. Делът на консумацията на небитовите клиенти от общата консумация за 2024 г. е 78%, а делът на консумацията на битовите клиенти е 22%.

Клиентите на „Овергаз Мрежи“ АД, „Ситигаз България“ ЕАД и „Аресгаз“ АД са с най-голяма консумация:

Консумацията на природен газ от клиентите на останалите дружества е представена на графиката:

4.2.3. Мониторинг на нивата на цените, нивото на прозрачност, степента и ефективността на отваряне на пазара и конкуренцията

При изпълнение на регулаторните си правомощия по отношение нивата на цените Комисията се ръководи от общите принципи за развиване на конкурентни и добре

функциониращи регионални пазари в рамките на Европейския съюз и за предотвратяване и недопускане на ограничаване или нарушаване конкуренцията на енергийния пазар.

Регулирането на цените на природния газ се извършва съгласно ЗЕ и Наредба № 2 от 19.03.2013 г. за регулиране на цените на природния газ. Съгласно ЗЕ, цените, по които крайните снабдители продават природен газ на клиенти, присъединени към съответните газоразпределителни мрежи, цените за присъединяване към мрежите и цените за достъп и пренос на природен газ през ГРМ, подлежат на регулиране от Комисията. КЕВР утвърждава цени на природния газ, по които общественият доставчик продава на крайните снабдители на природен газ и на лицата, на които е издадена лицензия за производство и пренос на топлинна енергия.

С НРЦПГ се определят методите за регулиране на цените на природния газ, правилата за тяхното образуване или определяне и изменение, редът за предоставяне на информация, внасяне на предложенията за цените и за тяхното утвърждаване; начинът за компенсиране на разходи на енергийните предприятия, произтичащи от наложени им задължения към обществото по ЗЕ; условията и редът за образуване на цените за присъединяване към мрежите; условията и редът за образуване на цените за достъп и пренос на природен газ през преносни и/или разпределителни мрежи. Цените, които подлежат на регулиране, се образуват от енергийните предприятия в съответствие с изискванията на ЗЕ и НРЦПГ. Указанията, дадени от КЕВР относно образуването на цените, са задължителни за енергийните предприятия. Комисията утвърждава цени за пренос на природен газ през газоразпределителната мрежа, цени за продажба на природен газ от краен снабдител и цени за присъединяване на клиенти на газоразпределителни дружества въз основа на анализ на представените в заявленията данни и на база на аргументирано обосноваване от заявителите, че предложените за утвърждаване цени ще дадат възможност на дружествата да реализират заложените параметри в инвестиционна и производствена програми в одобрените им бизнес планове.

Цените за дейностите „разпределение на природен газ” и „снабдяване с природен газ от краен снабдител” се регулират от КЕВР чрез метода „горна граница на цени”. КЕВР утвърждава тарифни структури по групи клиенти, отразяващи разпределените необходими годишни приходи за предоставяне на услугата за всяка група въз основа на представено проучване за стойността на услугата. Действащите тарифни структури и цени за крайните клиенти на газоразпределителните дружества са обособени в зависимост от принадлежността на потреблението (битови и небитови), равномерност и неравномерност на потреблението и съответна консумация.

Либерализацията на пазара на природен газ заема важно място в европейската енергийна политика и е свързана със стратегическите цели за подобряване сигурността на доставките и диверсификацията на източниците на доставка на природен газ, както и изграждане на взаимносвързан и единен общеевропейски газов пазар.

Едни от основните принципи, от които се ръководи КЕВР в дейността си, са предотвратяване и недопускане на ограничаване или нарушаване на конкуренцията на енергийния пазар, както и осигуряването на баланс между интересите на енергийните предприятия и потребителите. Комисията наблюдава за наличието на ограничаващи договорни практики и разпоредби за изключителност, които може да възпрепятстват небитови клиенти да сключват договори едновременно с повече от един доставчик или да ограничат избора им на доставчици. В изпълнение на правомощията си, Комисията анализира работата и поведението на контролираните от нея енергийни предприятия, с цел недопускане на злоупотреба с монополно положение или ограничаване/нарушаване на конкуренцията на енергийния пазар в България. КЕВР може да сезира Комисията за защита на конкуренцията, която на свой ред разглежда подадената информация и след преценка на данните по конкретния случай може да образува производство по реда на Закона за защита на конкуренцията. Когато при осъществяване на правомощията си Комисията констатира, че лицензиант нарушава или ограничава конкуренцията, тя сезира КЗК. Комисията подпомага КЗК чрез предоставяне на всяка необходима информация и документи, които могат да се

ползват от КЗК във връзка с преписката. В случай че КЗК установи с решение, че с дейността си лицензиантът нарушава или ограничава конкуренцията, Комисията може да наложи принудителни мерки, предвидени в ЗЕ, а в случай на установено от КЗК системно нарушение на правилата на конкуренцията КЕВР може да отнеме лицензията.

КЕВР извършва постоянен мониторинг на пазара с оглед осигуряване на недискриминационност между всички участници на пазара, както и между участниците от една и съща категория и допринася за ефективната конкуренция и правилното функциониране на пазара. КЕВР работи в тясно сътрудничество с Комисията за защита на потребителите, както и с други неправителствени организации за защита на потребителите.

КЕВР наблюдава степента и ефективността на отваряне на пазара и конкуренцията, като при изпълнение на регулаторните си правомощия Комисията се ръководи от следните основни принципи: развиване на конкурентни и добре функциониращи регионални пазари в рамките на Европейския съюз; предотвратяване и недопускане на ограничаване или нарушаване конкуренцията на енергийния пазар; създаване на стимули за развитието на конкурентен пазар за дейности в енергетиката, където има условия за това; създаване на стимули за ефективно развитие на сигурни, надеждни и ефикасни мрежи в съответствие с интересите на клиентите. Комисията извършва контрол за развиването на газовите мрежи в полза на всички участници, което ще гарантира достатъчен и разполагаем за всички капацитет, следи за недопускане ограничаването и нарушаването на конкуренцията на пазара и за ефективното му функциониране.

Прилагане на Регламент (ЕС) № 1227/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 г. относно интегритета и прозрачността на пазара за търговия на едро с енергия

В условията на увеличаваща се конкуренция на газовия пазар и нарастване на обемите на борсовата търговия с природен газ, в изпълнение на Регламент (ЕС) № 1227/2011 КЕВР осъществява мониторинг на пазара с цел да предотврати възможностите за пазарни манипулации. През 2024 г. не са получени сигнали от двете лица, извършващи сделки с енергия на едро по занятие, според чл. 15 от Регламента – „Газов хъб Балкан“ ЕАД и „Българска енергийна търговска платформа“ АД, за възможни нарушения на чл. 3 и/или чл. 5 от Регламент (ЕС) № 1227/2011.

От „Газов Хъб Балкан“ ЕАД Комисията изиска информация за липсата на докладвани случаи за нарушения на чл. 3 и чл. 5 от Регламента. В отговор дружеството посочи, че спазва стриктно задълженията си по чл. 15 от Регламента и приведената от 2020 г. „Стратегия за пазарен надзор“ на „Газов Хъб Балкан“ ЕАД не е установила потенциални нарушения на чл. 3 и чл. 5 от Регламент (ЕС) № 1227/2011. В допълнение дружеството е актуализирало „Стратегия за пазарен надзор“, която представлява вътрешни правила на дружеството, с предписанията на Комисията с Констативен протокол № R-3 от 29.06.2023 г. и във връзка с измененията по Регламента.

През 2024 г. КЕВР регистрира 11 нови пазарни участника за търговия с енергия на едро (природен газ) и актуализира данните на 23 регистрирани участника в CEREMP.

4.2.4. Защита на потребителите и уреждане на спорове

В ЗЕ са транспонирани изискванията на Директива 2009/73/ЕО, които целят гарантиране на ефективна и адекватна защита на правата и интересите на потребителите, укрепване и гарантиране на техните права и осигуряване на по-голяма прозрачност на пазарните отношения. Транспонирани са изискванията на Приложение 1 към Директива 2009/73/ЕО по отношение на съдържанието на договорите с потребители на енергийни услуги, които следва да са оповестени преди сключването или потвърждаването на договора.

КЕВР осъществява регулирането на дейностите в енергетиката, като се ръководи от общи принципи, определени в ЗЕ, включително осигуряване на баланс между интересите на енергийните предприятия и клиентите, осигуряване на равнопоставеност между отделните категории енергийни предприятия и между видовете клиенти и създаване на гаранции за защита на крайните клиенти. С оглед защита правата на клиентите на енергийните предприятия КЕВР осъществява тясно сътрудничество с Комисията за защита на потребителите, Омбудсмана на Република България, както и с неправителствени организации за защита на потребителите.

Като специализиран държавен орган КЕВР осъществява регулирането на дейностите в енергетиката и осигурява правата на потребителите, като одобрява общите условия на договорите, предвидени в ЗЕ и правилата за работа с потребителите на енергийни услуги, които се изготвят от енергийните предприятия, предоставящи услуги от обществен интерес. Този вид договори имат регламентирано в ЗЕ задължително съдържание, с което се гарантират правата на клиентите. Договорите задължително съдържат срок на договора; условията за временно преустановяване, за прекратяване на тяхното предоставяне и на договора; правата на потребители на енергийни услуги, включително информацията относно процедурата по разглеждането и произнасянето по жалби; условията за едностранно прекратяване на договора от ползвателя на енергийни услуги, включително при промяна на договорните условия и цени, вкл. и възможността за такова прекратяване без допълнително плащане. В тях са предвидени ред и условия за прихващане и възстановяване на суми при неспазване на изискванията за качество на договорените услуги. Лицензиантите, предоставящи услуги от обществен интерес, са длъжни да осигурят в общите условия на договорите и правилата за работа с потребителите защита на правата на клиентите и равнопоставеност между групите клиенти. КЕВР следи в одобрените от нея общи условия да е включено съдържанието на издаваните от енергийните предприятия фактури или сметки, които отразяват действителната консумация и съдържат конкретни данни за номера на измервателния уред, консумацията на природен газ за отчетния период, дължимия данък върху добавената стойност (ДДС) и разбивка на цената по компоненти, ако такива са утвърдени.

Енергийните предприятия предоставят информация на своите клиенти, в т.ч.: начините на плащане; цени за спиране или възстановяване на снабдяването, цени за услуги по извършване на поддръжка и други цени на услуги, свързани с лицензионната дейност; процедурата за смяна на доставчик и информация, че потребители на енергийни услуги не дължат допълнителни плащания при смяна на доставчика си, включително изготвяне на окончателна изравнителна сметка при всяка смяна на доставчика; процедурата по разглеждането и произнасянето по жалби и информация за реално потребените количества и стойността на предоставената услуга в съответствие с договорената периодичност на отчитане без задължение за допълнително плащане за тази услуга. Информацията се представя във фактурите или заедно с тях в информационни материали и на интернет страниците на енергийните предприятия. По този ред доставчиците на природен газ предоставят на потребителите на енергийни услуги и контролен списък, приет от Европейската комисия, съдържащ практическа информация за техните права.

Енергийните предприятия предоставят на клиентите подробни данни за потреблението, за който и да е ден, седмица, месец и година при използване на интелигентни системи за измерване чрез предоставяне на крайния клиент чрез интернет или чрез интерфейса на измервателния уред на данни за период, не по-кратък от 24 предходни месеца, или за периода от влизането в сила на договора за доставка, ако той е по-кратък. Доставчиците на природен газ осигуряват на клиентите широк избор на методи на плащане, включително системи за авансови плащания, които са справедливи и отразяват адекватно вероятното потребление. Енергийните предприятия уведомяват своите потребители на енергийни услуги – битови клиенти, за всяка предложена промяна на договорните условия и цените на предоставяните услуги, както и за правото на потребителите едностранно да

прекратят договора в срок от 30 дни от датата на уведомяването, ако не приемат новите условия и/или цени. Крайният снабдител информира клиента, заедно с фактурата за последния месец на всяко шестмесечие, когато отчетената консумация на природен газ на крайните клиенти за това шестмесечие е по-висока с над 50 на сто от отчетената консумация за съответното шестмесечие на предходната календарна година.

Енергийните предприятия, извършващи доставка на природен газ, осигуряват центрове за предоставяне на информацията на потребителите на енергийни услуги, както и за работа с тях.

Условията и редът за подаване и разглеждане на жалби са регламентирани в ЗЕ и НЛДЕ. Комисията разглежда жалби на: ползватели на мрежи и съоръжения срещу оператори на преносни и разпределителни мрежи, добивни предприятия, оператори на съоръжения за съхранение на природен газ и оператори на съоръжения за втечнен природен газ, свързани с изпълнението на задълженията им по този закон; клиенти срещу доставчици на енергия и природен газ, включително крайни снабдители, свързани с изпълнението на задълженията им по този закон; както и лицензианти срещу лицензианти, свързани с изпълнението на лицензионната дейност по ЗЕ.

КЕВР може да съдейства за доброволно уреждане на спора по подадена жалба. Процедурата е доброволна и поверителна. При доброволното уреждане на спорове регулаторът не се произнася с решение, а процедурата завършва със споразумение. Когато не е постигнато доброволно уреждане на спора или при отказ на страна от доброволно уреждане, Комисията взема решение по жалбата в срок от два месеца след получаването ѝ.

КЕВР проверява периодично изпълнението от страна на лицензиантите на задълженията им, свързани със създаване на специализирано звено за работа с потребителите в структурата на дружеството, в което трябва да е назначен достатъчен на брой и квалифициран персонал; поддържане на достатъчен брой центрове за работа с клиентите за покриване нуждите на лицензионната територия; предоставяне на услуги на клиентите в съответствие с показателите за качеството на снабдяването с природен газ, приети от Комисията; поддържане на система за управление на качеството на лицензионната дейност, сертифицирана от независима компетентна организация; поддържане на система за приемане и обработка на жалби.

Жалби, получени в Комисията за енергийно и водно регулиране

През 2024 г. в КЕВР за сектор „Природен газ“ са подадени общо 11 жалби. Те представляват 0,007% от общия брой клиенти на природен газ в страната, които са 162 663 бр. За поредна година се наблюдава спад на броя на жалбите, подадени до Комисията. Това се дължи, преди всичко на относително малкия брой битови и стопански клиенти на природен газ, но и на извършваните периодични проверки от страна на Комисията на лицензираните дружества по отношение на:

- изпълнение на задълженията им, свързани със създаване на специализирано звено за работа с клиенти в структурата на дружеството, в което трябва да е назначен достатъчен на брой и квалифициран персонал;
- поддържане на достатъчен брой центрове за работа с клиентите за покриване нуждите на лицензионната територия;
- начините, по които дружествата информират клиентите си за регламентираните в Общите условия на договорите и в Правилата за работа с потребители техни права и задължения;
- предоставяне на услуги на клиентите в съответствие с показателите за качеството на снабдяването с природен газ, приети от Комисията;
- поддържане на система за управление на качеството на лицензионната дейност, сертифицирана от независима компетентна организация;
- поддържане на система за приемане и обработка на жалби.

В графиката по-долу е представена информация за подадените жалби по години за периода 2022 – 2024 г.

Предметът на получените в Комисията жалби е относно: присъединяване към газоразпределителната мрежа; неправилно фактуриране на природен газ; спиране без предварително уведомление; изискване на дружеството за предоставяне на годишен ревизионен акт като доказателство за годност на газовата инсталация; спиране на газоподаването; некоректно отчитане на показанията на измервателния уред на природен газ; неработещ газов уред.

Комисията се произнася с решение по всяка жалба. По тези от тях, за които Комисията приеме че са основателни, дава задължителни указания на дружествата, срещу които са подадените жалби, като определя срокове за изпълнението им.

Жалби, получени в газоразпределителните дружества

Броят на подадените през 2024 г. в газоразпределителните дружества жалби от клиенти е 43 бр. Клиентите, които са подали тези жалби, са 0,03% от всички 162 663 клиента на ГРД за 2024 г. Наблюдава се увеличение на броя на подадените жалби в газоразпределителните дружества спрямо подадените през 2023 г., когато са били 33 бр.

Дружествата използват различни източници за повишаване на информираността на клиентите по отношение на предлаганите услуги и възможностите за получаване на информация за уреждане на спорове, разясняване на правата им във връзка с подаване на жалби, възможността да се обърнат към КЕВР при неудовлетвореност от получения отговор. Дружествата информират клиентите си посредством интернет страница на компанията, телефон, електронна поща.

Показатели по отношение на битовите клиенти	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.
Брой битови клиенти на природен газ	124 652	138 087	144 130	149 556	154 090
Брой на битови клиенти на природен газ, присъединени към ГРМ на дружеството, които са сменили доставчика си	0	0	0	0	0
Брой битови клиенти, на които е спряно газоподаването поради неплащане	1 741	2493	2981	2 088	2 316
Брой работни дни между известие за плащане на сметка и прекъсване в случай на неплащане	18	18	18	18	19
Брой на битовите клиенти, които се отчитат с	5589	14 316	45 409	74 356	92 065

интелигентни разходомери					
--------------------------	--	--	--	--	--

Наблюдава се тенденция за съществено увеличаване на броя на монтираните интелигентни разходомери на битови клиенти, който нараства от 5 589 бр. през 2020 г. на 92 065 бр. през 2024 г.

Средният процент на битови клиенти, на които в периода 2020 г. – 2024 г. е спряно газоподаването поради неплащане, е относително постоянен – около 2%.

Въпреки че всички газоразпределителни дружества предоставят на клиентите си информация за процедурата за смяна на доставчик, както и че потребители на енергийни услуги не дължат допълнителни плащания при смяна на доставчика си, не се наблюдава смяна на доставчика от битови клиенти. Те остават клиенти на крайните снабдители.

4.3. Сигурност на доставките (ако и доколкото НРО има правомощия)

Министерството на енергетиката е държавната институция, която провежда енергийната политика на Р България. Министърът на енергетиката е компетентният орган по въпросите за сигурността на доставките на природен газ по смисъла чл. 3 ал. 2 от Регламент (ЕС) 2017/1938 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2017 г. относно мерките за гарантиране на сигурността на доставките на газ и за отмяна на Регламент (ЕС) № 994/2010 (Регламент (ЕС) 2017/1938). Съгласно чл. 8, пар. 2, букви „а“ и „б“ от Регламент (ЕС) 2017/1938 компетентният орган на всяка държава членка, след като се консултира с предприятията за природен газ, съответните организации, представляващи интересите на битовите и промишлените клиенти, снабдявани с газ, включително производителите на електроенергия, операторите на електропреносни системи и националния регулаторен орган, когато той е различен от компетентния орган, изготвя: Превантивен план за действие, съгласно чл. 9 от Регламента, в който се съдържат мерките, необходими за отстраняване или намаляване на рисковете, установени в общите и националните оценки на риска, включително въздействието на мерките за енергийна ефективност и мерките от страна на търсенето; План за действие при извънредни ситуации, съдържащ мерките, които трябва да бъдат предприети за отстраняване или смекчаване на въздействието от прекъсването на доставките на газ, в съответствие с чл. 10 от Регламента. В изпълнение на изискването на Регламента е създадена междуведомствена работна група, назначена със заповед на министъра на енергетиката, която изготвя цитираните документи. В състава на тази група са включени представители на КЕВР, които са участвали в процеса на изготвяне на документите.